etiam videtur per oracões gregorij que dicuntur in benedictionib⁹ vbi dicit benedic dñe has arras· ar· xxvij· q· ij· ſi qs vxorē· alij dicūt ſpōſalia tantū p̄ſumi niſi detur anulus a ſacerdote ar· s· e· nr̄ates· vel niſi de ↄſuetudine loci ſit ꝙ anulus detur in mrīmonio· et ē ſile qđ dic̄ lex in arra· qđ non facit empcōnē ȝ eius ē ſignū· inſti· de emp· ⁊ vē· in pn̄·

N Ec illđ· uxor· erat ergo iam uxor ⁊ đſponſata ar· xxxij· q· ij· §· cū ſ̄ et eſt ar· qđ mrīmoniū p̄t ↄtrahi inter abſentes etiam qui nūq̄ ſe viderūt· qđ verū ē ſi fama vel aliq̄ alio mō ſe nouerint· ergo in ignotos ex toto ↄſentire nō poſſumus ſed in eos qui nō fuit penitus ignoti poſſumus ↄſentire ut· lxiiij· di· c· i· et· ij· et· lxv· di· c· ij· et· iij· et qđ inter abſentes ↄtrahatur mrīmoniuȝ eſt ar· ex̄ qui cli· vel vo· venies· ff· de ritu nup· mulierē· ff· đ ſpon· ſufficit· et dic̄ lex ꝙ oēs ↄtractus qui ↄſenſu ↄtrahūtur inter eē abſentes celebrantur· ff· de ↄtrahen· emp· l· i· §· ē aūt· dū tū hđ agat̄ nō eīm dico ꝙ ſolus cōſenſus facit mrīmonium n̄ hđ ſit actū inter cōſētiētes ar· xxvij· q· ij· ſufficiat ⁊ dicit lex ꝙ iſpiciēdū ē q̄d agat̄· ff· de act· et ob· obligacōnū ar· ↄt· ex̄· đ ſpō· duo· duob⁹ ibi corde ⁊ ore ⁊ ſi nō ſtn̄gat̄ manus ⁊c̄· ȝ dic ꝙ ore dicūtur cōſētire cū pcuratores eoꝝ noīe ↄſentiūt ſed qđ dicā ſi aliq̄s cōſēſū ſuū exp̄mat alicui femīe p litteras an̄ receptas literas ab iſta iſte peniteat· h· dic̄ n̄ eſſe mrīmoniū lȝ iſta ↄſētiat q₂ req̄rit̄ ꝙ duret volūtas p̄oꝛis· nā req̄rit̄ ibi mutuus cōſēſus· ſec⁹ tū ē in alijs mādatis· naȝ lȝ reuocet̄ mādatū alt'o ignorante tū ↄtractus tenet ut· ff· man· ſi mandaſſet ar· tū cōt̄· ff· de diuorc̄· ſi penituit· Itē ſecus ē in electōne ut extra de elec· cū inter canōicos·

S b Sȝ obicit²· in nouell'· in aūt· q̄b⁹ mo· na· effi· le· §· pe· col'· vi· I quis habiturū· ȝ nūquid p verba hđ iuro qđ habebo te p legitima uxore ↄtrahitur mrīmoniū· nō vr̄· cum hđ v̄ba poſita futuri tp̄is ſint ut extra de ſponſa· de illis· lex iſta tū dicit ꝙ ſic· et ē verū· q₂ hđ v̄bū hēbo r̄ſpectū hȝ ad pn̄s tēpus aliud eſſet ſi diceret iuro qđ ducā te in vxorem ⁊c̄· et qđ v̄bum illud ad pn̄s tēpus referat̄· pbatur extra de mrīmo· ↄt̄ interdic· ec· cō· ex lr̄is· vel habiturū· i· habitā me retēturū i

c Confeſſione· ecce apte dicit grānus ꝙ ↄfeſſioni et ſa- pte decīſā· cramēto coniūctoꝝ oculte debeat credere eccleſia cū aliter pbari nō p̄t eos ↄtraxiſſe· qđ intelligo cū confitētur p mrīmonio tūc eoꝝ cōfeſ

fiat ↄiugiū· iuxta poſſibilitatem fiat dos nec ſine publicis nuptijs quiſq̄ nubere vel vxorem ducere p̄ſumat· ¶ His omnibus auctoritatib⁹ occulte nuptie phibētur· atq̄ȝ ideo cuȝ ↄtra auctoritatē fiūt nuptie· p infectis haberi debēt· Sȝ q̄rit̄ q̄d ſibi velit ſolēnitates ille velamis et anuli q̄ in ↄiugijs obſuātur· ¶ De hijs itaq̄ȝ yſidorus in ſcđo libro de officijs ſcribit capitulo ſedecimo **Quare femine velantur dum maritantur·**

F Emine dum maritant̄· ideo velantur· ut ſe nouerint ſemp viris ſuis ſubditas eſſe ⁊ humiles· Itē· Nubentes poſt benedictōnem vitta vno inuicem copulantur vinculo vidlicet· ideo fit ne ↄpagem cōiugalis vnitatis dirumpant· At vero qđ eadem vitta cādido purpureoq̄ȝ colore p̄miſcetur· Candor quippe ē mundicia vite· purpura ad ſanguinis poſteritatē adhibit̄· ut hoc ſigno ⁊ ↄtinentia et lex ↄtinendi ab vtriſq̄ȝ ad tempus āmoneatur· et poſt hec reddendi debitum nō negetur Itē· Qđ in p̄mis nuptijs anulus a ſponſo ſpōſe datur· fit hoc nimirū vel pter mutue dilectionis ſignum· vel pter id magis ut eodem pignore eorum corda iungantur· Vnde et quarto digito anulus inſeritur· ideo ꝙ in eo vena quedam ut fertur ſanguinis ad cor uſq̄ȝ pueniat· ¶ Item ambroſius in libro de patriarchis·

Nuptie dicuntur ab obnubendo eo ꝙ caput ſuum obnubere valeant

N Ec illud ocioſum eſt quod cū veniret rebecca vidit yſaac deambulantem· et cū interrogaſſet q̄s eſſet· cognito quidem ꝙ ip̄e eſſ; cui duceretur vxor deſcēdit· ⁊ caput ſuum obnubere cepit docens verecundiam preire nupcijs debere· inde eīm nuptie dicte· quod pudoris gratia ſe puelle obnuberent· ¶ Sed obicitur premiſſis auctoritatib⁹· Multa ſunt que phibentur que ſi fiant ex poſt facto cōualeſcunt· phibētur ergo caſtitatem vouentes matrimoīa ↄtrahere· q̄ tū ſi ↄtraxerit inuiolata p̄manere oportet· Sic ⁊ clandeſtina ↄiugia ↄtra leges q̄dem fiūt· tū ↄtracta diſſolui non poſſunt· q₂ ex legitimo voto ſubſequēte corroborantur Vnde et euariſtus cum dixiſſet· alit̄ p̄ſumpta cōiugia nō ſunt ſed adulteria· addidit· niſi voluntas ppria ſuffragauerit· et vota ſuccurrerint legitima· ¶ Hinc etiam in nouellis

S I quis diuinis tactis ſcripturis iurauerit mulieri ſe eaȝ legitimā habiturū· vel ſi i oratorio tale ſacramentū dederit· ſit illa legitima vxor· quamuis nulla dos nulla ſcriptura alia interpoſita ſit· ¶ Hijs ita reſpōdetur· Coniugia q̄ clā ↄtrahuntur nō negantur eſſe ↄiugia nec iubent̄ diſſolui ſi vtriuſq̄ȝ ↄfeſſiōe p̄bari poterūt· verūtamē phibent̄· q₂ mutata volūtate alterius eoꝝ alterius cōfeſſione fides iudici fieri non poterit· vnde cū publice alterius vota in alteram partē ſe tranſtulerint p priori coniugio qđ iudici incertū ē ſentētia ferri non poterit· Incerta enim ut ſixtus p̄pa ſcribit ep̄is p yſpaniam ↄſtitutis nemo p̄tificū iudicare p̄ſumat· ⁊ quamuis vera ſint tū credēda nō ſunt· niſi q̄ certis indicijs ↄprobātur· niſi q̄ manifeſto iudicio ↄuincuntur· niſi q̄ iudiciario ordine publicantur· ¶ Hinc etiam victor p̄pa ſcribit theophilo ep̄o·

ſioni ſtatur niſi p̄iudicetur p̄mo vel ſcđo mrīmonio· ut extrā de eo qui cog· ↄ· ux· ſup eo· tūc non ſepatur ſcđm mrīmonium ob hđ· licet videat̄ ↄtra ex̄ de rapt· cū cauſam· nā ibi dicitur credēdū eſſe ↄfeſſioni mulie̅is que erat in monaſterio· Sed dic ꝙ illud vel exponitur p et· ſm hđ ideȝ ē in matrimonio carnali et ſp̄uali· ar· cōt̄· de regu· et traſ· ad re· vidua cur eīm inferior erit lex dīna· ut· xij· q· ij· cū duotiſſimā· vel dic aliud eē i mrīmonio ſp̄uali· Cū aūt agit̄ ad mrīmoniū diſſoluenduȝ q₂ dicunt nullū eē pter cōſangnītatē vel aliud impedimentū nō credit̄ eoꝝ ↄfeſſioni eē cū ſacramēto niſi aliud adminiculū interueniat· xxxv· q· vi· ſi duo· i· xxxiij· q· i· requiſiſti· Si autem agitur ad ſepationeȝ mutue ſuitutis crederet̄ tūc cōfeſſiōi alteius ex̄ de diuor· ex lr̄is· vnde in mrīmonio nō ſemper creditur aliquib⁹ cōtra ſe· Itē pone ꝙ ſtabam contra matrimoniū· dicebam me aliaȝ habere vxorē non pbabā me habere· nūquid iſta defuncta poſſum ſtatim cōtrahē· videt² ꝙ nō q₂ cōfeſſus fui cont̄ me vel pone ꝙ dicebam aliq̄ eſſe uxorē meā nō pbaui· nunquid potero cū alia cōtrahere· videt² ꝙ non· eadē racōne q₂ cuilibet creditur contra ſe· xiiij· q· ij· § i· ȝ dic qđ poſſum· ar· ff· de acqui· poſ· naturaliter· § ulti· extra đ cauſa poſ· et p prie· paſtoralis· nam ibi habes ꝙ ſi egi rei vēdicatione poſſum agē interdictio vti poſſidetis licet ſint cōtraria· nam per primū cōcedo me nō poſſidere· per ſcđm dico me poſſidere· bene enim poteſt quis agendo pponē cont̄ria vel excipiēdo et talis eſt caſus expreſſus extra de deſpon· impube· atteſtationes· ſed non aſſerendo ut notaui· xij· q· i· in ſi talibus tamen qui ſic iurant non debet dari licētia contrahendi cum p ſententiam ſepantur· ſed ſue ſunt conſcie relinquendi· ut extra de iure iur̄· mulieri·

b ¶ Confeſſione· xxxij· q· i· ſi quis· ↄtra· ſed ibi de carnali ↄmixtione· hđ de ſponſacione agitur·

e ¶ Credenda ſunt· ar· ex hijs auctoritatib⁹ ⁊ ſequentib⁹· c· ꝙ iudex nō ſecundum conſcientiam ſed ſcđm allegata debet iudicare· ↄ· de con· di· v· c· ul· s· xv· q· v· preſpiter· s· ij· q· i· deus omnipotens· s· iij· q· vij· iudicet· xi· q· iij· eoꝝ· et· c· quamuis· et· c· graue· et· c· ſummopere· ar· xi· q· iij· tunc vera· et· c· plerumq̄ȝ· cont̄· argumē· xxiiij· q· iij· deus qui· contra·

I ncerta· quouſqȝ.i.eternaliter·quaſi diceret nunquā iudicamus et ponitur impꝓpe ſicut ibi·ſede a dextris meis donec ponam id ē ſedebis eternaliter· ≈omnipotens·s·lxxxvi·di ſi quid·et·xi·q N ullum·s·ij·q·i·deus≈ ·iij eoꝝ·et·c·in cunctis· T .udicantem·cūcta·videtur ꝙ a teſte poſſit inquirere an talis ſit vt poſſit teſtari·ut·ij·q·vij·querēdū·nō tñ ī oibꝫ ita curioſus erit·q꞉ quedā lcȝ ſciamus diſſitare debem⁹·ut·ff·de noua·doli·in ſi·xxij·q·ij·vtilem

c ¶ Et ordinē·et circūſtātias oēs·ext̄ d̄ teſti·cū cāz ⁊ ē ſi·C·d̄ iud·iudices·⁊ ī aut·iu≈dem⁹·⁊·ij·q·i·in p̄miſ·et·xxiij·q·viij·occidit fines·

d ¶ Plena·in petitorio·ſed in poſſeſſorio ſufficit ſūmatim tāgere negocium·ut·ff·ad exhib·l·iij·§·ſciendum·et de re iu≈di·a diuo·et extra ut lite non ꝯ· quoniam frequenter·in fine·

e ¶ Interrogādi·hic vides ꝙ ps a pte ⁊ iudex a p te poteſt facere interrogacōnes ut hic·⁊ extra d̄ do·et cōtu·prout·et·ff·d̄ iterrog·act ſi fine·ext̄ d̄ ꝯceſ·pben·et eccle·nō vacan·poſt electionez·ſimiliter aduocati p̄nt inter≈rogare·vt·ff·de adul·ſi poſtulauerit·§·queſtionem cauſaruz enim merita aſſercōne partium panduntur·ut ext̄ d̄ in iteg·reſti·tū ex lr̄is·et·C·ſi p vim·vel alio mō·l·ij·ſꝫ in hoc differt inter≈rogatio iudicis·ab interrogacōe ptis·q꞉ ſi ptes ad inuicē ſe interro≈gant optet ꝙ ps interrogans pri⁹ ponat aliquid ne videatur calūni≈oſe interrogare·ſed aliud eſt cum iudex interrogat

f ¶ Preter miſſuz remaneat·ergo ⁊ poſt aptas atte≈

I ncerta enim cariſſime nulla≈tenus iudicemus quouſqȝ ve≈niat dominus qui latentia ꝓducet in lucem·et illuminabit abſcondita tenebrarum et manifeſtabit conſilia cordium·quamuis enim vera ſint nō tamen credenda ſunt niſi que mani≈feſtis iudicijs comprobantur·niſi q̄ manifeſto iudicio conuincuntur·ni ſi que iudicario ordine publicantur ¶ Item euariſtus papa omnibus epiſcopis· Ante veram ꝓbacōnem nullus iudicandus vel condemnandus eſt·

N ullum ante veram·iuſtamqȝ ꝓbacōnem iudicare aut condemnare debemus teſtante aplo qui ait·Tu quis es qui iudi≈cas alienum ſeruuz·ſuo domino ſtat aut cadit Multa itaqȝ audita nullū moueant nec paſſim dcā abſqȝ certa probacōne quiſquam vnq̄ꝫ credat·ſed ante audita dilgenter inquirat nec p̄cipitando quicq̄ꝫ aliquis agat ¶ Itē eleutherius papa· Nō ſunt aliq̄ iudicanda niſi ꝓus certis demō ſtrent̄ iudicijs

I udicātē optet cūcta rimari ⁊ ordinē reꝝ plana inquiſicōne diſcurrere interrogā di et reſpondendi obiciendiqȝ prebita pacientia ab eo ut ibi actio am≈barū ptium illuminata ſit pleniter·nec litigātibus ſua iudex velit prius ſententia obuiare niſi qñ iam pactis omnibus nichil habeāt in queſtione quod ꝓponant·et tam diu actō ventiletur quouſqȝ ad rei veritatem perueniatur·Frequenter etiā interro≈gari oportꝫ ne aliq̄d p̄termiſſum forte remaneat quod annecti ꝯueniat· ¶ Ex p̄miſſis manifeſtiſſime colligitur·ꝙ pro incertis a certis rece≈dendum nō ē·nec in re dubia certa danda ē ſententia·Cū autem dubie rei fides niſi teſtium approbacōne vel legitima ꝯfeſſione iudici fieri nō valeat·teſtes autem auctoritate calixti pape de alijs cauſis vel negocijs teſtimoniū dicere non valeant niſi de hijs que ſub eoꝝ preſentia facta noſcuntur apparet clandeſtina coniugia ideo eſſe ꝓhibita·q꞉ cum alter eoꝝ ꝯiugalem affectum ſe ad alteram adhibuiſſe negare voluerit legitimis ꝓbacōnibus ꝯuinci non poterit·quibus deficiētib⁹ iudicis ſentētia rite abſolutus reatū adulterij vterqȝ incurrit dum vtroqȝ eorum viuente alij ſe copulauerint·

Incipit cauſa triceſimaprima

V xorē cuiuſdaz alius ꝯſtupra≈uit eo mortuo adulter adulteram ſibi in vxorem accepit·filiam ex ea ſuſceptam cuidā in ꝯiugē ſe daturū iurauit illa aūt aſſenſum non prebuit·deinde pater alij eam tradidit a primo repoſcitur· ¶ Queritur primo·an poſſit duci in ꝯiugium que prius polluta eſt p adulteriū· ¶ Secūdo·an filia inuita ſit tradenda alicui· ¶ Tercio·an poſt patris ſpōſionem

tempora appellacōnis lapſa ſint·C·ūt tempo·ap·l·ij·§·ul·ſimiliter dico ꝙ in hijs que ſpectant ad ſubſtantiam elcōnis·poteſt iudex ſupplere·ut·xl·vij·di·de petro·ſi tñ altera ps negaret non ſtaretur verbo iudicis niſi quatinus ꝓbauerit legitimis documentis·ut ex̄ de ꝓba·qm̄ ꝯ g ¶ Illuminata·nam fructus omnis eſt ſepius iuſticiam recenſeri·ut·xxv·q·ix·graue·

h ¶ Ex p̄miſſis·a certis·tene cētū ⁊ dimitte incertū ut·de pe·di·vij·c·iij·in fine·nā in in certis loc⁹ eſt ꝯiecture·ut extra de homi·ad audientiam·ff·de·v̄·obi·ꝯtinuus·§·i·et·ff·de ritu nup·adoptiuus·§·ſeruiles· Cā·xxxi

V xorem·cuiuſdam alius conſtuprauit·in hac cauſa adicit gratianus duo alia impedimenta matrimonij ſcilicet enormitatem criminis de qua tractat in prima queſtione et coactionem de qua tractat in ſecunda·adiungit etiam in queſtōe tercia de fide ſponſalium non fran≈genda·ut·autem hec et cetera·Et nota ꝙ licet enormitas delicti im≈pediat matrimo≈nium cōtrahendū non impedit tñ niſi in tribus caſibꝫ ſcilicet cum quis omittat inceſtum ut·xxxij·q·vij·ſi q̄s viduā et cū q̄ſ interficit vxorem·xxxiij·q·ij·admonere·et in alijs caſibus notatis·xxvij·q·i·hij qui·de alijs non repitur expreſſum qd̄ impediat·niſi quis velit dicere de ſolemniter penitēte de quocūqȝ crimine ꝙ impediatur·ut·xxxiij·q·ij·de hijs·ꝙ nō admitto illd̄ tñ ē verum ꝙ nullum crimen dirimit ꝯtractum niſi in duobꝫ caſibus vbi nō tamē crimen quantum

ſtacōnes poteſt fieri interrogacō·quia vbicunqȝ equitas mouet iudicem poteſt interrogare·ut·ff·de interrog·act·vbicūqȝ·ſed an omnia p̄miſſa poſſit iudex ſupplere dubitari ꝯſueuit·et certum eſt ꝙ defectuz aduocatoꝝ p̄t iudex ſupplere circa ius·ut·C·que deſūt aduo·l·vnica extra de poſtul·p̄la·bone me·vbi dicit·nos ꝓ ipo curauimus allega≈re·ſed vidꝫ ꝙ etiam de fc̄o p̄t ſupplere·ut extra de ꝯſuetu·cū dilcūs·et extra de ap·ꝯſtitutus·ff·de·pet·hered·l·ul·nā ſi aduerſarius nō ē p̄ns p̄t iudex ſupplere eius abſentiā·ut·C·de app·l·ul·C·de tēpo·ap·l·ij·§·ul·et iudex ꝯtra naturam actionis p̄t ferre ſententiā·ut·ff·de redibi·ac·bouem·§·aliqñ·extra de cōceſ·p̄b·et ec·non va·expte·ad hoc dico ꝙ iudex nō p̄t ſupplere de facto niſi vbi aliquid in p̄ntia ſui actum eſt ut ꝙ aliquē citauerit vel ꝙ inſtrumentū aliqd̄ corā ipo lectū ſit vel ꝙ

ꝯſtitucō eccle·dirimit Queſtio·i·

A dulterio·hic depingitur prima queſtio ſcilicet an poſſit aliq̄s in vxorem ducere quā polluit p adulterium·et dicūt quidam ꝙ ſic·ut·ī·e·deniqȝ·niſi in tribus caſibꝫ·puta ſi marito viuente dederit fidem ei ꝙ ſi maritus p̄moreretur eam duceret·vel ſi alter in mortem viri cū effectu machinatus ē·ut·ī·e·relatum·et extra de eo q̄ duxit in ma·quā pol·p adul·ſignificaſti·et in tercio cū publice eam duceret·ut extra·e·cū haberet·in noc·tñ tm̄ hos duos caſus excipit·ext̄·e·viuens·et poteſt dici ꝙ tercius continetur ſub p̄mo·quia qui publice contrahit cum aliq̄ fidem dedit ei ꝙ eā velit ꝑpetuo habere·magiſter tñ allegat ad vtramqȝ partem et poſt diſtinguit male·ī·e·§·hec auctoritas·vltimo ponit veram ſolucōnem in·§·hic ſubaudiendum

eſt cardinalis vult diſtinguere inter publicū adulterium ut tunc non poſſit eam ducere· et priuatū vel ocultū ut tunc poſſit· ſed hoc non ꝓbauit· ar· ꝓ hoc· xxx· q· i· c· ul· Jo· hodie autem ſi quis vxore viuēte alij fidem dederit vel cum ea ↄtraxerit de facto ſi nec ante nec poſt mortem vxoris cognouerit eam contrahere cum ea poteſt· ut extra d̄ eo q̄ duxit in ma· quam pol· per adulteriū· c· vltimo· b·

miſſionem recipere vel dare· vnde non poteſt cum ea remanere· ut· ij· q· i· in primis· ibi ad malechitanā· alij dicunt q: canones non vident̄ loqui niſi de adulterijs opinio huḡ· corrigitur· extra· e· ca· ul·

o ❡ Veniente· et ita ei viuente viro fidem dedit· vnde non debet cū ea r̄manere· ar· ij· q· i· in p̄mis· ibi ad malechitanā·

p ❡ Dediſſe· multo fortius cum eam duxit viro viuente ſeperandi ſūt· extra de eo q̄ dux· i ma· ex lr̄aꝝ· et· c· cū haberet·

a N Ullus· hec verba latius patent q̄ eoꝝ ſententia· deberet enim potius dicere econuerſo· ſci/ licet quilibet ducat niſi in tribus caſibus tantuꝫ exceptis· reſtringū tur enim hec verba ad duos caſus uel tres tantū ar· ff· qui petāt· tu· credendum· ff· q̄ vi aut clam· ſi alius· § notauimus·

D Enicꝫ· fieri· niſi aliquis illoꝝ caſuum interueniat q̄s dixi in ſumma·

P Oſſe· placito· id eſt in affectu maritali·

b ❡ Creditur· ignorantia iuris uel facti craſſa· ff· de iur· et facti· ignorantia neqꝫ· i· q· iiij· § ſi·

c ❡ Licita· et tūc poteſt eam retinere primo viro mortuo et hō falſum eſt·

I Llud p̄iudicam⁹· id ē p̄ alijs iudicamus·

g ❡ Claudatur· ar· q̄ ſi iuraui de cetero nō cognoſcere cōcubinam meam ſi poſt cum ea contraham et ↄgnoſcā eam non ſum piurus· quia p iuramentū illicitus aditus tantuꝫ michi clauditur quia non intellexi niſi de illicito· ar· xxij· q· v· humane· ⁊ notaui in ea etiaꝫ plura· ar· xi· q· iij· quod predeceſſor·

b ❡ Conuenit· in duobꝫ caſibꝫ tm̄· vel non conuenit id eſt non eſt honeſtum·

❡ Hic· i· in hō loco in· c· i· huius queſtionis·

illa poſſit nubere alij·

Q I

A Dulterio polluta prohibe- atur duci in coniugium auctoritate leonis p̄pe q̄ dicit·

Adulterio polluta non ducatur ab eodem in matrimonio·

N Ullus ducat in matrimonium quam prius polluit adulterio ❡ Sꝫ aug̃· econtra teſtatur ſcribēs ad valerium de nuptijs et concupiſentia·

Licet alicui ducere i mr̄imoniū quā prius polluit p adulterum·

D Enicꝫ mortuo eo cū quo fuit verum ↄnubiū fieri poteſt ↄiugiū cū qua p̄ceſſit adulterium ❡ Itē in li· de bono coniugali·

P Oſſe ſane fieri licitas nuptias ex pſonis illicite coniunctis honeſto placito ſubſequente manifeſtum eſt ❡ Hec auctoritas vltima aug̃· de cōcubinis loquit̄ ꝓhibēs cōcubinas poſſe tranſire ad honeſtum placituꝫ nuptiarum· Prima aug̃· loq̄tur de repudiata quā dū viuente viro ſuo quicūqꝫ ducit in coniugiū cōmittit adulteriū· cuius adulteriū aliquam habet veniam dum eius copula creditur eſſe licita· Illud vero leonis pape de ea intelligendum eſt que a viro ſuo non erat repudiata cuius viuebat vir reddens ei coniugale d̄bituꝫ· ❡ Vnde in concilijs apud alphenū habitis p̄ſīte rege cōrado ſtatutū eſt cap̄· vi·

Nullus ducat i cōiugiū quam polluit p adulteriū·

I Llud vero ↄmuni decreto ſm̄ canonū inſtituta diffinimus et p̄iudicam⁹ ut ſi q̄s cū vxore alteri⁹ viuēte eo fornicatus fuerit moriēte marito ſinodali iudicio aditus ei claudatur illicit⁹· nec vlterius ei cō ↄiugatur in matrimonio quam p̄us polluit adulterio· nolumus enim nec xp̄iane religioni conuenit vt nullus ducat in cōiugium quā p̄us polluit p adulterium· ❡ Hic ſub audiēdū ē niſi p̄us pacta penitētia ⁊ ſi nichil in morte viri machinatus fuerit· vl̄ ſi viuente viro fidē adultere non dedit ſe ſumpturū eam in ↄiugē ſibi ſi viro eius ſupuiueret· ❡ Vnde in triburienſi ↄcilio legitur·

Poſt mortē viri non p̄t adultera in ↄiugiū ducē q̄ viro viuente iuramētū ſibi futura rū nuptiaꝝ p̄buit

R Elatū ē auri b⁹ ſcōꝝ ſacerdotū quendā alteri⁹ vxorē ſtupro violaſſe· et inſup mecħe viuente viro ſuo iuramentuꝫ dediſſe ut poſt legiti mariti mortem ſi ſupuiueret duceret eam in vxorē q̄d et factū ē· tale ergo cōnubiū ꝓhibemus ⁊ anathematizam⁹· ❡ Itē in eodē·

Poſt pactā penitentiā viduam i cōiugium ducere poterit quā viro viuente adulterio polluit·

S I quis viuente marito ↄiugē illius adulteraſſe accuſatur ⁊ eo in ꝓximo defuncto eandeꝫ ſumpſiſſe dinoſcitur omnimodis publice penitentie ſubiciat̄· de quo etiā poſt p̄fatā penitentiā ſi expedierit ſeruabitur regula niſi forte idē vir ā mulier virum qui mortuus fuerat occidiſſe notetur aut ꝓpinq̄tas vel alia quelibet actō criminalis impediat· q̄d ſi ꝓbatū fuerit ſine vlla ſpe cōiugij cum penitentia ppetuo maneat· ❡ Itē ex ↄci· elibertano· ❡ De eod̄

S I qua mulier mōtē mariti ſui cū alijs ↄſiliata ſit ⁊ ipē vir aliquē illorum ſe defendendo occiderit· et ſi ꝓbare p̄t ille vir eam ream eſſe ↄſilij p̄t ut nobis videtur ipam vxorem dimittere· et ſi voluerit aliam vxorem ducere· ipa aūt inſidiatrix penitentie ſubiecta abſqꝫ ſpe cōiugij

q ❡ Et anathematizamus· id eſt ſeparamus ſic eſt ex poſitum· ij· q· i· in primis· ſi· xxvij· q· ij· de cōiugali·

S I q̄s in ꝓximo· factum recitat· maior tm̄ ē cōtra eum preſumptio ob hoc·

a ❡ regula contrahēdi ſcilicꝫ matrimonium ut cōtrahat cum illa· et q̄ dicit ſi expedit· hoc ideo dicit ſi timeatur lapſus iuuenilis incontinentie· ut· xxxiij· q· ij· i adoleſcētia ꝫ· ꝓx· cā· q· vij· hij qui· cōtra ſed illō ex rigore iſtō ex miſcdie diſpenſacōne vel ibi de contrahendo hic de cōtracto matrimonio· vel hic de ſimplici ibi vero de inceſtuoſo adulterio quod eſt grauius· xxxij· q· vij· § ſed illud·

t ❡ Occidiſſe· hoc ideo ut coniungeret̄· aliud ſi vnus interficit aliū caſu q: forte inimici ſunt uel ex alia cā tunc ducere poterit vxorem eius· extra de conuer· infide· laudabilē·

h ❡ Per actam· quantum ad primum capitulum et ad finē ꝓximi ſupioris capituli· et q̄ dicit pactam ſupple vel inceptam· ar· extra de eo qui cogno· ↄſang̃ vx· ſue· veniens·

l ❡ Penitentiam· hoc quantū ad illud capitulū denicꝫ·

m ❡ Vel ſic viuente· in hijs enim caſibus duobꝫ etiam ſi mortuo viro eam accepit ab ea eſt auctoritate apoſtolica ſepandus· quia hec prohibicō ꝑpetua ē· ut ex̄ de eo qui dux· in ma· ſignificauit· et· c· cū habēt

R Elatum eſt· violaſſe· quid ſi non violauit ſed dedit fidem q̄ remaneret cum ea· dicit hugo q̄ de re non vacante nō debuit pro· § ad hec· vbi etiam arguitur q̄ ſi ante baptiſmuꝫ machinatus ſit poſt batiſmum cum vxore defuncti non contrahat et ita huiuſmodi pena nō deletur in baptiſmo· et nota q̄ dicit occidiſſe· vnde niſi machinatus fuerit cum effectu non impeditur puta ſi voluit dare venenum nec dedit ſed nec impedit qui mortem viri ratam habet dum tamen non preceperit licet alias in maleficijs retrotrahatur ratihabicō· ff· de vi et vi armata· idem· § cū procurator· xxvij· q· i· c· i·

u ❡ Perpetuo· niſi ſit iuuenis· ut· xxxiij· q· ij· in adoleſcentia· et· c· antiqui· et· c· interfectores· xxxv· q· vi· ſi duo·

maneat. ¶ Itē ex ꝯcilio elibertano

Poſt penitentiā recōcilietur ad cō-munionē vidua que mechū ſuum in virū accepit

SI qua vidua fuerit mechata ⁊ eundē poſt-ea habuerit maritū poſt quinquen-nij tempus peracta legitima penitē-tia placuit eam ad ꝯmunionem re-conciliari. ¶ Sed obicitur dauid cum berſabee adulterium cōmiſit ⁊ mortem vrie machinatus eſt. et tñ eandem berſabee poſtea duxit in vx-orem. ſed in veteri teſtamento mul-ta permittebantur ꝓpter infirmita-tem que in euangelij pfectione eli-minata ſunt. ſicut pmittebatur qui-buſlibet dare libellum repudij ne per odium funderetur ſanguis innoxi-us. quod poſtea dominus in euange-lio prohibuit dicēs. vxorem a virō non eſſe dimittendam niſi cauſa for-nicacōnis. Quedam pmittebantur cauſa infirmitatis ⁊ ſacramēti futu-rorum. ſicut dñs pmiſit filijs iſrahel offerre animalia ſibi in ſacrificium q̄ in egipto conſueuerāt immolare de-monibus malens ſibi ea quā ydolis offerri. et ut eſſent illis ſacramenta futurorū. ſic et berſabee permiſſa eſt dauid duci in vxore non magis cau-ſa ſue infirmitatis quam ſignificacō-ne futurorū. Sed eſt alia racō qua-re vxor defuncti huic nubere non poſ-ſit. generaliter enim prohibentur vi-ri et mulieres frequenter contrahe-re matrimonia Unde connubio ſecū-daꝝ nuptiarum preſbiteri intereſſe non debent ſicut in neoceſarienſi con-cilio legitur.

Fides et conuerſatio penitentiā eoꝝ qui frequēter ducūt uxores tempus abbreuient

DE hijs qui frequenter ducunt vxores et de hijs que ſepius nubunt tps quidē hijs manifeſtum eſt ꝯſtitu-tū. ſz ꝯuſacō et fides eoꝝ tps abbre-uiat. Preſbiterum vero in ꝯnubio ſecun-darū nuptiarū intereſſe non debere maxime cū p̄cipiatur ſcdis nuptijs penitētiam tribuere. Quis erit preſ-biter qui ꝓpter ꝯuiuiū illis cōſenti-at nuptijs. ¶ Itē iohes criſoſtom9

Secundum veritatis racōnem for-nicari cōuincit qui ſcdaꝫ duxit vxorem.

HAc rōne et apoſtoli p̄cepunt ſcdas nuptias adire ꝓpter incontinentiam hominū. Naz ſcdam quidem accipe ſcdm apoſtoli p̄ceptū licitū eſt. ſecūdū aūt verita-tis racōnē vere fornicacō eſt. ſed cū pmittēte deo publice ⁊ licenter con-mittitur fit honeſta fornicacō ꝓpte-rea bñdixit deus q2 moyſes hoc per-miſit non p̄cepit. Aliud eſt enim p̄ci-pere aliud pmittere. qd em̄ permitti-mus nolentes precipimus. q2 malas hominū volūtates ad plenū ꝓhibe-re non poſſumus. ¶ Itē ieronimus de virginib9.

Ut vitetur piculū fornicacōnis ſecunda matrimonia ocedūtur

QUomodo ꝟginib9 fornicacōnis piculo concedit nuptias et excuſabile facit qd per ſe nō appetitur. ita eodē fornicacōnis piculo concedit viduis ſcda mr̄imo-nia. Melius ē em̄ licz alterū ⁊ terciū virū vnū noſſe q̄ plurimos. id eſt to-lerabilius eſt vni viro ꝓſtitutam eſ-ſe quā multis. Siquidem et illa in e-uangelio ſamaritana ſextū maritū habere ſe dicēs arguitur a domino q̄ nō ſit vir eius. Ubi enim numer9 maritoꝝ ē. ibi vir qui ꝓprie vnus ē eſſe deſiſtit. vna coſta a p̄ncipio in v-nam vxorem verſa eſt. et erūt inquit duo in carne vna non tres neq3 qua-tuor alioquin non duo ſed plures

---

SI qua. reſpicit hoc. c. §. hic. vbi tria dixit. et ad ea tria capitulū introducit.
b ¶ Quinquennij. ſed nonne ꝓ adulterio. vij. annis debet penitere. ſic. ſed fuit arbitrarie penitentie. xxvi. q. vij. tpa
c ¶ Sed obicitur de dauid. hanc hiſtoriam habes. l. di. § ecōtra.
d ¶ Sed in veteri. planius dixiſſet q̄ ideo fuit matrimoniū inter dauid et berſabee quia ecc̄ia nondum ꝓhibuerat. xxxij. q. iiij. obiciuntur. et. c. dixit.
e ¶ Permittebā-tur. nota hanc p-miſſionē ꝯpatiuā eſſe. erat em̄ vtrū-q3 malū ſed vnū minimus qd pmiſit ne maius ꝯmitte-retur ſcz homici-dium. ſi. j. xxxiij. q. ij. ſi qd verius.
f ¶ Malēs. xxij. q. i. conſidera.
g ¶ Infirmitatis q2 non fuit pc̄m dauid ſue impro-bitatis eſtus. ſed vmbra miſterij de pe. di. ij. illud.
h ¶ Significacōne ut de pe. di. ij. il-lud dauid enim in-terpretatur ma-nufortis. i. xp̄us qui fortiter debel-lauit aereas pote-ſtates. vrias lux mea deus. et ſig-nificat diabolum qui transforma-uit ſe in angelum lucis. et etiam lu-cidus creatus fu-it quem etiā deus ſupauit. j. de pe. di. ij. p̄ncipiū. xx-vi. q. v. nec. berſa-bee interpretatur puteus ſeptimus. et ſignificat eccle-ſiam gentiliū que hauſit dona ſepti-formis gr̄e et xp̄o copulata eſt. ut. xxxv. q. i. §. hijs ita. et h̄ prius ad-herebat vrie id ē diabolo p cultum ydolatrie.
i DE hijs. du-cunt plures ſimt' hodie ſcz vnam et cras aliā viuente p̄ma. ſm. h. de ta-libꝫ ſcdis nuptijs intelligas h̄. c.
k ¶ Tempus. ſcz penitentie.
l ¶ Nō debere. et dz deponi ſi prior vxor viuat. xi. q. iij. teugualdū. et etiam intelligas i-tereſſe p cōſenſū vel etiam ut bñdicat nuptias qd non debet. ut extra de ſecūd. nup. c. i.
m HAc rōne. i. ſimili rōne ſicut pmiſit moiſes dare libellum repudij ut vitaretur homicidium. ſic apl's pmiſit ſecundas nuptias ut vita-retur fornicacō. xxxij. q. ij. § hijs ita.
n ¶ Fornicacō. cum ea q̄ pmiſit moiſes-
o ¶ Licenter. quia penam temporalem non patiebatur.
p ¶ Qua. reſpicit hoc alium locum mathei illd ſcz quos de9 ꝯiūxit ho-mo nō ſepet. quo audito dixerūt phariſei q̄d ḡ mandauit moiſes dare libellum repudij et dimittere. et dixit illis qm̄ ad duriciam cordis vr̄i pmiſit vobis dimittere vxores veſtras. quaſi diceret. non p̄cepit cum ſit malum. non enim cum ſit malum ſine vicio ē qd ignoſcitur nō p̄cipi-tur. xiij. di. nerui
q ¶ Precipim9. i. pmittim9. ſic ponitur. lv. di. qu-
r ¶ Quomodo virginibus. C. ieronimus in hoc. c. redarguit eos qui ſimul plures habent vxores. p̄mo exemplo ſamaritane in d a dño reprehenſe. ſcdo racione inſtitucōnis cōiugij. tercio ex-emplo lamech in-de grauiter puniti. quarto videlicet ar-gumēto a minori de lamech nō vero bigamo ad verū bigamum. in fine rep̄hendit quoſ-dam qui dicebāt ſcda matrimonia nō eſſe cōceſſa iu-deis niſi in caſu. poſt repudiatam aſſumi. xxx-iij. q. ij. ſi quod verius.
s ¶ Per ſe. matri-moniū em̄ ꝓpter ſe non appetit q2 nō ducit ad vitā. ſed tñ eſt appetē-dum cā fornicacō-nis vitāde et ꝓpi-ꝯplem. j. ꝓx. c. q. ij. § hijs ita.
t ¶ Se dicēs. imo dixit ſe nō habere virū in euāgelio. ſed ieronimus re-ſpexit hic nō qd in ore ꝓtulit mu-lier ſz qd in mēte habuit. bñ enim gerebat in corde ſe virum habere. vnde dñs ſecūdū opinionē eius dix-it vade voca virū tuum. quaſi dice-ret quem putas tuum. ⁊ illa quaſi cōſentiendo ſic ſe ſētire dixit video q̄ ꝓpha es tu. et ſic ē ar. q̄ qui dic aliud q̄ vox ſigni-ficat potius dicit id qd intēdit dicē q̄ id quod vox ſi-gnificat qd ē ꝯ il-lud. xxij. q. ij. is aū. ff. d reb9 dubijs in ambiguo.
u ¶ Uir. q2 et illū et alios ſimul ha-buit qd non licet etiā iudeis. ut ex de diuorc. gaude-mus.
x ¶ Ubi enim. ar. q̄ ſi qua in plures ꝯſētire velit ſimt' michil agit ut ſi dicat in vos ꝯſen-tio niſi qn̄ forte eſ-ſet alter ꝯſangui-neus tūc forte te-net matrimonium cū reliquo. vel dic vbi numerus ſcz ex quo quis bi-gamus eſt ibi vir qui ꝓpe vnius eſt. id xp̄s eſſe deſiſtit q2 deficit in eo ſacramentum xp̄i et ecc̄ie. et hoc ꝯſonat expoſicōni ꝓximi capituli.
y ¶ Nō tres. ar. q̄ minor numerus excludit maiorem et qn̄q3 minorem ut extra de teſti. licet in ſi.
z ¶ Primus. et hec dictō p̄mus non conſtruitur cum hac dictione ſanguinarius. q2 lamech non fuit p̄mus homicida ſed caim. ſed conſtruitur cū hac dictōne diuiſit.
a ¶ Atq3. ꝓ id eſt
b ¶ Cathacliſmi id eſt diluuij. et d̄r a catha q̄ eſt circum et clima q̄ eſt pars mundi quaſi circūquaq3 diffuſus.

a ❡ Deleuit · i · puniuit · xxiiij · q · iij · an non · ɔtra ſed hic narratur prout res geſta eſt ibi miniſterium · nam peccatum lamech deſignat peccatū humani generis quod deleuit ſalutifer aduentus xp̄i · xxxiiij · di · qui epi ſcopus ·

b ❡ De altero · i · de peccato alterius ſcilicet caim

c ❡ Septies · quia vindicta ſūpta eſt de eo vſq; ad lamech ſeptimū ab adam · ſextum a caim · vel quia punitus fuit in · vij · generacōibus que perierunt in dilu/uio

d ❡ De al= tero · q: lamech in · lxxvij · aīabus punitus fuit que ꝓceſſerunt de lū bis eius · vel dic ſepties id ē pfecte ſeptuagies ſepti= es · i · pfecti9 · iuxta illd o ter q; q̄ter= q; · bti id ē pfecti vid: g° ꝙ magis peccauit lamech q̄ cain q: magis punitus eſt · et q̄= dem peccatum la mech grauius vin dicatū fuit q: plu ra ɔmiſit · duo ſcz adulteriū et ho= micidiū · cain autē fratricidiū tantū ·

e ❡ In numero · penarum id eſt in maioritate ·

f ❡ Quā · promi de ß dicit et loq̄tur d altera bigamia d vera ſcilicet ·

g ❡ Eligatur · nō ideo intelligas ꝙ talis eligi debeat in abbatiſſam · nā illa erit virgo · lx · annorum · ut · xx · q · i · iuuenculas · ß vt paſcatur ab eccleſia ·

h ❡ Pauperum · · lxxxi · di · vidue · et · c · ſequenti ·

i ❡ Non meretur non dicit ne acci= piat nec dicit vt non detur ſed nō meretur accipere q: non datur rōne merendi ß datur miſericorditer ra cōne obſequij ·

k ❡ Quanq̄ · hoc reſpicit p̄ncipiū capli vbi ɔcedit vidius ſcda ma= trimonia iterare dicebant em̄ qui dam ꝙ ille tantū vidue poterāt cō trahere quas mō tuis maritis in fi delibus fides iam viduas inuenie= bat que ſcilicet iā vidue facte ɔuertebantur · l ❡ In quibus · ſcz teſtimonijs ·

m ❡ Verum hoc · magiſter ergo ß capitulū intelligit de ſcdis nuptijs licitis ſed ɔpetētius intelligitur de illicitis · alter exemplū lamech non congrueret · quare tam aſpera proponeret ieronimus cum auctoritate apoſtoli licita ſint non video ·

A periant · obtrectatores · qui dicunt me damnare matrimonia ·

o ❡ Nec trigamos · ut in d · libro · ix · ne quiſq; · oc ibi dicit ꝙ terciā ducere non licet · ut in auten · quomō optet epōs · § · ſi autem · ſed illa fuit correcta · et ſic p hanc dictōnem nuptie non tm̄ p̄me ſed etiā vlteriores nuptie deſignantur · et ſic eſt ar · ɔtra · ff · de · v · ſig · boues · ff · de l · iij · fidei

Prim9 lamech ſanguinarius atq; homicidia vnam carnem in duas diuiſit vxores fratricidiū et bigamiā eadem cathacliſmi pena deleuit · De altero ſepties de altero ſeptuagies ſepties vindicatū eſt · quantū diſtat in numero tm̄ et in crimine · quā ſancta ſit bigamia hinc etiam oſtendi ē ꝙ bigamus ad cleruz eligi nō poteſt · Et idem apoſtolus ad thimotheum · Vidua inquit eligatur non minor · lx · annoruz que fuerit vnius viri vxor · hoc ɔmune p̄ceptuz eſt de hijs viduis que eccleſie paſcuntur elimoſinis · et idcirco etas p̄ſcribitur ut ille tantū accipiant pauperum cibos que iam laborare non pn̄t · Simulq; cōſidera ꝙ que habuit duos viros etiam ſi anus eſt et decrepita ⁊ egens eccleſie ſtipes non meretur accipe · Si autem panis illi tollitur elemoſine quantomagis qui de celo deſcendit · quem qui indigne comederit reus erit violati corporis et ſanguinis dn̄i · quanq̄ hic teſtimonia q̄ ſupra poſui in quibus viduis conceditur ut ſi velint denuo nubant · quidam interp̄tantur ſuper hijs viduis quas amiſſis maritis ſic fides xp̄i inuenerat · ❡ Verum hoc eū ad exhortacōnem vidualis continentie non in ɔdemnacōnem ſcdaꝝ nuptiarum et deinceps putamus dixiſſe · quas multoꝝ auctoritate conſtat licitas eſſe ut ex verbis eiuſdē datur intelligi ❡ Ait enim ad pāmachium

Nec ſecunde nec tercie nec deinceps nuptie ſunt deuitande ·

A Periāt queſo aures obtrectatores noſtri ⁊ videāt me ſecundas ⁊ tercias nuptias in domino conceſſiſſe · qui ſecundas et tercias nuptias non damnaui primum potui damnare matrimonium · Idem · non dāno bigamos imo nec trigamos et ſi dici poteſt octogamos · Idem · Ego nunc libera voce proclamo non dānari in eccleſia bigamiam nec trigamiam et ita licere quinto et ſexto et vltra quomodo et ſecundo marito · recte nubere · ❡ Item aug̃ · libro ſecundo ɔtra aduerſariū legū ⁊ ꝓphetarum ·

Secunda ɔiugia ſicut et prima licita eſſe probantur

D Eus maſculum et femmā ꝓpagandi generis cauſa nuptiali caſtitate coniunxit · et ſcdas nuptias que in vtroq; teſtamento permittūtur licitas eſſe monſtrauit · ❡ Idem ſuper primam epiſtolam ad corinthios · ❡ De eodem ·

Q Vod ſi dormierit vir eius non dicit primus vel ſcds vel tercius nec nobis diffiniendū eſt qd non diffinit apoſtolus · vnde nec vllas debeo dānare nuptias nec eis verecūdiam numeroſitatis inferre · Dn̄s autem ſeptēuiram nō damnauit · nec dicit in reſurrectōne non poſſe eſſe ſed tm̄ non nubent neq; nubent · Vnde nec contra humane verecundie ſenſum audeo dicere ut quotienſcūq; voluerint nubant · nec ex meo corde quotaſlibet nuptias condemnare qd dr vniuire hoc omni vidue · beatior autem erit ſi ſic pmanſerit ·

Q II

Q Vod autem aliqua non ſit cogenda nubere alicui ambroſius teſtatur ſuper epiſtolam primam ad corinthios · Nubat vidua cui vult tantū in domino id eſt quem aptum ſibi putauerit illi nubat · quia inuite nuptie ſolēt malos prouentus habere · tm̄ autem in dn̄o · id eſt ut ſine ſuſpitione turpitudinis nubat et viro ſue religionis

D omiſſa · § ſi quis =caſtitas eſt inter coniugatos que ſancta dici=
Eus · caſtitate · ergo= tur · xxx · di · hoc ſcripſimus · p̄t g° eoꝝ cō
cubitus dici caſtitas · ar · s · xxxi · di · nicena · =mento pmittitur quō

b ❡ Permittuntur · ſi ergo in veteri teſta= dicit aplus pmiſit · dic pmiſit id eſt pmiſſum eſſe oſtendit redigendo inſcriptis ꝓpter quoſdaz qui dicebant ad vxorem non accendendū cauſa incōtinētie ·

Q Vod ſi dor= mierit · verba apli ·

s ❡ Diffiniendū · ar · ꝙ non licz alicui diffinire vl' determmare vel excipe ꝙ canō nō excipit vel diffinit vl' determiat · ar · xix · di · ſi romanoꝝ · xxvij · q · ij · lex diuine · xxiiij · q · v · ſi nō licz · s · xvi · q · i · fūt nōnulli · ij · q · v · cō ſuluiſti · xxviij · q · · i · ydolatria · lv · di · ſi euāgelica · s · · i · q · iij · ſaluator · · s · xxij · q · v · hoc videtur · ar · cōtra · ff · d teſti · queſitū ē · d ɔ · di · ij · liqdo · et intelligo · non licet inuiſte male ɔtra racōnē ɔtra canonē · xxxiij · q · · ij · quos deus cōiunxit homo

t ❡ Non dānauit cū quereretur ab eo cui deberet cō iungi et ē ar · ꝙ interrogando quis ponat · ut · ff · de · v obli · l · i · § · ſi quis ita · ſic · s · e · quomodo · ibi dicens · qui d celo ⁊c̄ · ſed excipiendo non ut · ff · de excep · non videtur · ar · ɔtra · xxij · q · ij · q̄ritur ·

u ❡ In reſurrectione · ſaducei negātes reſurrectionē eſſe futuram ɔtra opinionem phariſeoꝝ qui eā credebāt · ß homines futuros in eodem ſtatu dicebāt con miſceri ſicut ⁊ nūc et quēlibet recepturū vxorem quā hic habuerat vt phariſeos ɔfunderent talē queſtionem eis fecerūt · ecce aliq̄ habuit hic octo viros cuius illoꝝ erit vxor in iudicio · quā queſtōnē ſoluere non potuerūt quā cum poſtea ſaducei ꝓponerēt ihesu · Rn̄dit erratis neſcientes ſcripturas quia in reſurrectōne nec nubent nec nubentur ſed erūt ſicut angeli dei =preter diuine ſcripture auctoritatē · q̄libet em̄

x ❡ Nec ex meo · i · = debz ꝓbaē qd dicit nō ex ſuo ſēſu moueri · xxxv

Q Vod aūt · hic queritur an aliqua ſit cogenda nubere · et rn̄dendum eſt ꝙ non · quia in matrimonio debet animus gaudere plena libertate · ut extra de ſpō · cum locum · imo etiam licet culpa alicuius preceſſerit metum tamen ille metus excuſat in matrimonio · vt extra · e · veniens · ſi autem quis deſponſauit aliquam bene cogendus eſt ut ducat eam · vt extra de ſpon ·

Qō · ij · ij · di · relatum

ex litteris· in caſu tamen ſub alternacōne cogitur ſcilicet vt vel ducat eam vel intret religionem· ut extra de ↄuer· ↄiug· ex publico· non obſtat q̄ð legitur extra de ſpon· requiſiuit· vbi dr̄ potius eſt monēda q̄ cogenda· expone potius id eſt prius· de hoc plene no· xxvij· q· ij· §· ſed

Si verū eſſe· coactus· h̄ non releuat eū ſi filia ↄſenſiſſet· ↄcedat Infantulā· hoc ſufficeret ut nl̄ actū videretur ſi illa erit īfātula· id eſt· ī· ſeptenniū· ſꝫ hac de cauſa p̄pa n̄ ꝓcedit· imo credo q̄ ponatur infantula pro puella·

e ¶ Tempamus· hoc ideo dicit q̄a ille raptor erat ꝛ ideo de iure eam habere non poterat· ar· xxxvi· q· ij· placuit· hunc rigorē temperat hic papa·

b ¶ Voluerit· ar· qð de iure factū nō eſt p̄ ſequētē ↄſenſū poſſe legitimari ꝛ ↄſūmari et ē ar· q̄ ratihabitio retrotrahitur et ↄſūmat qð p̄us illegitime factum erat ar· x· vi· q· i· c· vltimo·

e ¶ Qð impediat· intentōnē iordani vt ſi ꝓbarꝫ eos poſtea ↄſenſiſſe patrē ſcilicet et filiam·

f ¶ Ab ipo· ar· q̄ teſtes de domo ꝓdeūtes recipiuntur· ſꝫ h̄ ſit in matrimonio· xxxv· q· vi· videt̄· palea eſt·

g ¶ Jordano· ar· ei qui coactionem paſſus eſt ꝓbatōem cōpetere·

h ¶ Ab ipo· i· ex pte eius debꝫ em̄ p̄ teſtes probare exceptōnē ſuam ſup coactione· ut· ff· q̄ me· cā· nō ē veriſil'e· non autem ſtaretur eius ſacramēto tm̄ niſi ei eſſꝫ delatū ab aduerſario·

i ¶ Predicta· et ramaldꝰ licꝫ confeſſus fuerit in iure eam vxorē ſuam eſſe nec probare potuit· non enim ſolui poteſt matrimoniū tātū ex vna pte· ut ex̄ de deſpon· impu· atteſtatōnes· de h̄· xxx· q· v· §· ſed obicitur·

nubat· ¶ Itē iudiciū vrbani p̄pe·

In iuramento patris non cogitur puella nubere cui nunq̄m aſſenſum p̄buit

Si verū eſſe ↄſtiterit qð nobis legati iordani p̄ncipis retulerūt ſcꝫ q̄ ipe coact9 ꝛ dolens filiā ſuam infantulā nolentē flentē et p̄ virib9 renitentē n̄ aſſentiētib9 ſed valde dolētib9 matre ꝛ parentela ramaldo radelli filio deſponſauerit· qm̄ ꝛ canonū et legū auctas talia ſpōſalia nō approbat vt infra oſtenditur· nō approbat ne ignorātibus leges et canones nimis durū qð dicimus videatur· ita q̄ꝫ ſententiam tempamus vt ſi p̄nceps cū filie et matris et parētele aſſenſu id qð eſt ceptū pficere voluerit concedamus ſin autēꝫ legatus noſter vtraſq̄ ptes audiat· et ſi nichil fuerit ex parte ſup̄dicta ramaldi amplius qð impediat ab ipo iordane ſacramentū qð ita cōſtiterit hec vt dicta ſūt accipiat· et nos canonum ac legū ſcita ſequētes deinceps nō ꝓhibemus quin alij viro ſi voluerit p̄dicta filia eius tm̄ in dn̄o nubat·

¶ Contra hormiſda papa ſcribit euſebio ep̄o· ¶ De eodem·

Tva ſanctitas requiſiuit a nobis frater venerande de filio adulto quē pater mr̄imoniū cōtrahē vult ſi ſine volūtate adulti filij facē pot· ad qð dicimus ſi aliquo modo non cōſentit filius fieri non poſſe· Poſſe aūt de filio nondū adulto voluntas cuius nondum diſcerni pt̄ pater eū cui vult in mr̄imonio tradere pt̄· et poſtq̄ filius peruenerit ad pfectam etatē om̄mo obſuare ꝛ adimplere debꝫ· h̄ ab omnibus orthodoxe fidei cultorib9 ſanctim9 ꝛ vobis tenenda mādam9· ¶ Item ſanctio regi arragonū·

Quorū vnū eſt corpus vnus debet eſſe anim9 atq̄ꝫ i deo nulla eſt inuita alicui copulanda·

De neptis· ↄſiſtit· qð p̄ſumitur niſi quis alleget de mutata voluntate ꝛ probet· ff· de iure fiſci· ſtatius florius· et· ff· de ꝓbac· eum qui·

l ¶ Diſſidij· i· odij· m ¶ Redundare· nota regulā· qui occaſionē damni dat ꝛc̄ ut extra de homici· de cetero· xxvij· q· ij· ſi tu· ꝛ xxiij· q· iiij· eſt iniuſta· ↄmonitorio· id eſt in ep̄la vel ſcriptura qua nos commonuit de facto ſuo·

Lothariꝰ in cō

o ¶ Secundum legem· tenetur ergo ꝓbare etiā ſolemnitates ↄtra regulā ↄmunē que dicit ſemp p̄ſumentur omnia ſolemniter acta· vt inſti· de fideiuſ· §· vl· extra de ſen· et re iudi· ſicut· ſic cū aliq̄s dicit ſe emiſſe a pupillo ꝓbabit qð tutore auctore emerit· ut· ff· de publiciana· quecūq̄ꝫ· §· ul· nā ex quo allegabat ſe p̄mo duxiſſe galdradā quō hoc ꝓbaret niſi eam publice duxiſſꝫ cū clādeſtina matrimonia non poſſꝫ ꝓbare· xxx· q· v· §· ſed obicit

p ¶ Perſcrutemini· hic in notorio admittit̄ ꝓbatio in cōtrariū· ar· ex̄ de elect· bone·

q ¶ Filia· tebga ſcilꝫ que erat filia boſonis et preuigna engeltrude· ar· iij· q· iiij· c· vl· xi· q· iij· tegualð·

r ¶ Rep̄henſibilem· ar· q̄ qui turpitudinē ſuā allegat nō eſt audiendus· C· ð reuocando· cū ꝓfitearis et· C· de trāſac· trāſactōeꝫ· et ex̄ de dona· iter· Itē ē hic ar· q̄ ꝓpter puitatē pſone nō p̄ſumitur metus illatus· ſic alias propter publicū locū nō p̄ſumitur quis metū paſſus in vrbe· vt· ff· q̄ me· cā· non eſt·

s ¶ Timdi· q̄r poti9 oia mala debem9 tolerar̄e q̄ malo ↄſētire· ut· xxxij· q· v· ita ne·

t ¶ Conuicto· videtur q̄ q̄ ↄfeſſio quā fac q̄s in inſtrumēto p̄iudicꝫ ei· vt ex̄ ð p̄ſūpē· illð ꝛ ex̄ ð trāſaquāto· in pte deciſa· ar· ↄtra· C· de ꝓbac· non ep̄l'is· Itē ar· q̄ ↄfeſſio extra ius facta p̄iudicet· vt extra de exceſ· p̄la· quā ſit graue· ſed dic q̄ preſtitit in hac ↄfeſſione etiā dū ventū fuit ad iudiciū· et ideo ſibi preiudicauit·

De neptis tue cōiugio quā te cuidā militi daturū neceſſitatis inſtāte articulo ſub fidei pollicitatōne firmaſti· hoc eq̄tate dictāte decernim9 vt ſi illa uirū illū om̄mo vt dr̄ renuit· et in eadem voluntatis auctate pſiſtit vt viro illi pr̄ſus ſe denegaret nupturam nequaq̄ eam inuitā ꝛ renitentē eiuſdē viri cogas ↄiugio ſociari· Quorū em̄ vnū corpus ē vnus debꝫ eē ꝛ anim9· ne forte cū virgo ſūit alicui inuita copulata ↄtra dn̄i ap̄l'iq̄ꝫ p̄ceptū ā reatū diſſidij ā crimē fornicatōnis incurrat· cuius videlicꝫ pc̄ti malū in euꝫ redundare ↄſtat qui eā ↄiunxit inuitam· qð pari tenore de viro ē ſentiendū ¶ Item nicolaus papa raynaldo portuenſi et iohanni ficulenſi ep̄is·

Nō licet deſerere viro quā p̄miſſis dotib9 ꝛ publica atteſtatōne duxit vxorē·

Lotharius rex in ↄmonitorio ꝓfitetur galdradā ſe a patre p̄miſſis dotib9 acce piſſe ꝛ ſororē poſtmodū admiſiſſe vberti· vbi p̄mū diligēti inueſtigatōne inquirite· et ſi eundē glorioſum regē p̄dictam galdradā p̄miſſis dotibus corā teſtib9 ſm̄ legem ꝛ ritū quo nuptie celebrari ſolent p̄ om̄ia inueneritis accepiſſe· et publica manifeſtatōne eadē galdrada in matrimonium ipius admiſſa eſt· reſtat vt pſcrutemini cur illa repudiata ſit vel filia boſonis admiſſa· Sed q̄a idem glorioſus rex metu tebergam admiſiſſe ſe dicit· metu vni9 hominis tantus rex nō ↄtra diuinū p̄ceptū in tam immane p̄cipicium immergi debuerat· in hoc ergo ſe magis reprehenſibilē oſtēdit in quo amorem dei amori mūdi poſtpoſuit· cū nec etiā occiſores corporis ſint timēdi ↄtra iuſticiā hominē impellentes· Nichil itaq̄ꝫ aliud vobis p̄cipimus maniſeſtatōne ſua eodē rege ↄuicto niſi

u ¶ Per bn̄dictōnem· ar· q̄ ſi quis publice aliquam duxerit et dicat ſe p̄us duxiſſe aliā teneat̄ ꝓbare q̄ cū omni ſolēnitate dotis ꝛ bn̄dictōe eā duxerit·

x ¶ Si ipa innocens· maxime· nā ſi ipſa fornicata fuiſſet hoc tn̄ nō pt̄ ei obicere lotharius cum et ipe eſſet notorius adulter· ij· q· i· ſcelus· extra de diuor· ſignificaſti· uel dic cū· h· q̄ h̄ pcitur regie verecūdie· ar· q̄ ter pt̄ appellari in eodē negocō ſic ex̄ ð ap· directe· et· ij· q· vi· om̄is oppreſſus· licꝫ cōtra ar· ij· q· vi· ſi q̄s in quacūq̄ꝫ· ſꝫ potes dicere q̄ pluries appellauit· id ē pluries vocē appellatōis emiſit· ut extra de teſti· cum tu fili·

y ¶ Appellauit

a ¶ Innotuit · nota q̄ per precedentem proteſtacõnem probatur ſe-quens metus · ut extra q̄ metus cā · platum · ſed non pſequentē · ut · ¶ · c · metū · cū̄ et ſi non fuiſſet ꝓteſtata admitteretur ad ꝓbandū metū ut · xv · q · vi · c · i · ar · q̄ ꝯfeſſio facta metu vel vi nulli p̄iudicat · xxij · q · iiij · inter cetera · s · xv · q · vi · c · i · di · l · preſbros · i · q · i · ꝯſtat · xx · q · iij · preſens · s · vij · q · i · omnes qui · ar · xi · q · iij · q̄ſquis ·

b ¶ Violentiaꝫ ·

c ¶ Renouetis · ar · q̄ idem ē iudicium appellacõis et cauſe p̄ncipalis ar · ij · q · vi · omnis oppꝛſſus · cõtra · s · ij · q · vi · ſi q̄s eps ar · ꝯtra · vi · q · iiij · ꝯſius · contra ·

Queſtio · iij ·

Quod autem poſt · hic intitulatur · iij · queſtio · an ſcilicet filij poſt ſponſionē parentum poſſint cum alijs contrahere · et quidem ſi ſponſalibus filij conſenſiſſent poſt ſeptennium non licet alij nubere · xxvij · q · ij · per totum ſi tamē nupſerit tenꝫ matrimonium · extra de ſpon · duo · duobus ſi vero filij non conſenſerunt vel fuīt infra ſeptennium nõ habēt neceſſe ſponſalibꝫ ſtare nec illa ſponſalia tenent · xxx · q · ij · c · vnico · cõfulitur tū̄ filijs ut ſtent illis ſponſalibus · extra de de ſpon · impu · tua · alias nõ obligat filium ſponſio paterna · ff · de · v̄ · ob · ſtipulo iſta ·

d ¶ Si qui parētes · ꝓnuptijs filioꝝ fidem preſtantes iurauerūt de ꝯſenſu filiorum

f ¶ fregerit · non copulando eos ſic̄ iurauerūt de conſenſu filioꝝ ·

g ¶ Non fuerint · q: copulari volūt inter ſe nõ obſtāte voluntate pen̄tum ·

h ¶ Deprehenſi · vidꝫ hic q̄ ſi ambo pentes ſe vellent abſoluē non poſſent · qꝺ conꝯedit hug̓ ſed obſtat extra d̓ ſpon · ꝓterea · ſed hug̓ · dicit alexādrū ibi nõ papaliter ſed magiſtraliter reſpondiſſe · tu potes reſoluere plurale in ſingulare · ille enim punit̄ p quem ſtat qꝺ nõ conſummatur matrimonium · ut extra de ſpon · duo · duobꝰ ·

i ¶ Excuſati · quo ad penam eccleſie non quo ad reatum ex quo operam deberunt ne filij copularentur · ar · de pe · di · i · ſi cui · et · di · iiij · vmꝫ

ut ſm̄ canonicā auctoritatē nr̄a vice freti cauſaꝫ illius diffiniatis · ſi vero minime ꝓbatū fuerit galdradaꝫ vxorē fuiſſe legitimam necꝫ nuptijs more celebratis p benedictioneꝫ ſcꝫ ſacerdotis filio nr̄o lothario extitiſſe coniunctam · ſuggerite illi ut nõ moleſte ferat legitimam ſibi ſi ipſa innocens apparuerit reconciliari vxorem · Preterea vos ſcire volo quia p̄fata teberga ap̄licam ſedē bis ⁊ ter appellauit · et ſe a p̄uato g̓loſo rege ꝯqueſta ē iniuſte fuiſſe deiectā et vi coactā falſum ꝯtra ſe ꝯpoſuiſſe piaculū · nam eo tp̄e ad ap̄licam ſedem libellū ſue appellacõis miſit in quo non quidē adhuc ꝯfeſſam ſed ut cõtra ſe falſum diceret crimen cogi ſe ſe innotuit · inſup ſubiūgens · q̄ ſi āplius ꝯpulſa fuero ſcitote nõ veritate ſꝫ timore mo̅tis ⁊ euadēdi ſtudio qꝺ voluerit dicā q: aliter nõ poſſuꝫ · Vnde p̄cipimus vobis ut cum eadeꝫ teberga ad ꝯdictā ſinodum ſicut ſtatuimus aduenerit cāꝫ eius diligēti examinacõne tractetis · et ſi ei obicitur q̄ illa ſe crimen aliqꝺ commiſiſſe cõfeſſa fuiſſet · ⁊ ecõtra illa violētia ſe pertuliſſe ꝓclamauēit · vel ſi inimicos iudices illos ſibi fuiſſe teſtata fuerit · tunc illꝺ renouetis iudiciū ſecundū equitatis normā vt iniuſticie mole non opprimatur · ¶ hijs auctoritatibus euidenter oſtenditur q̄ niſi libera voluntate nulla eſt copulanda alicui ·

Q III

Quod autem poſt parentuꝫ ſponſionem alijs nubere nõ valeat auctoritate elibertani cõcilij monſtratur qua dicitur ·

De parentibus ⁊ qui fidem frāgunt ſponſaliorum ·

Si qui pentes fidē fregerint ſpõſaliorum triennij tp̄e a ꝯmūione abſtineant · ſi vero idem ſponſus vel ſponſa in illo grauiori crimine non fuerint deprehenſi excuſati erūt pentes · ſi vero in eodē fuerint vicio et polluerint ſe conſentiēdo ſupioꝛ ſentētia ſeruet̄ · ¶ Ecce q̄ non licet parentibus filioꝝ ſuorū ſpõſalia frangere · verū hoc de illis intelligendum que illoꝝ conſenſu contrahuntur

Incipit cauſa triceſimaſecunda ·

Quidam vir cum nõ habēt vxorē quandā meretricem ſibi coniugio copulauit q̄ erat ſterilis neptis ingenui filia originarij · quaꝫ cū pater alij vellet tradē auꝰ eā huic copulauit cā ſolius incontinentie · deinde hic penitentia ductus ex ācilla propria filios ſibi querere cepit · poſtea d̓ adulterio ꝯuictus et punitus quendam rogauit ut vi vxorem ſuaꝫ opprimeret ut ſic dimittere eā poſſꝫ · quo facto quādam infidelem ſibi copulauit · ea tū̄ ꝯdicõne ut ad xp̄ianam religionem trāſiret · ¶ Hic p̄mū querit̄ · an meretrix licite ducatur in vxorē · ¶ Secūdo · an ea que cā incõtinētie ducit̄ ſit vxor appellanda · ¶ Tercõ cuiꝰ arbitriuꝫ aliqua ſequatur · an liberi aui an originarij patris · ¶ Quarto ſi viuente vxore liceat alicui ex ancilla filios querere · ¶ Quinto · ſi ea que vim patitur pudiciciam amittere cõprobetur · ¶ Sexto · ſi adulter adulterā poſſit dimittē · ¶ Septimo ſi viuente dimiſſa aliam accipere poſſit · ¶ Octauo ſi infidelem ſub premiſſa cõdicõne licet alicui fidelium in ꝯiugem ducere ·

Q I

Quod autē meretrix in coniugiū ducī

et vere excuſati debent eſſe quo ad penam exquo factum eorum per alios repreſentatur · quia ſi teneoꝛ aliquid facere et alter id facit etiaꝫ ſine mandato meo ſꝫ michi prodeſt · ut · ff · de v̄ · obli · cum ſeruus · nam ſi michi des pecuniam ut ſeruum manumittā et aliꝰ eū manumittat ſꝫ ſufficit michi · vt vbi ·

k ¶ Conſentiendo · dicunt autem quidam q̄ parentes poſſunt ſoluere ſponſali a filiorum ſicut poſſunt et ſacramentum · s · xxij · q · v · pueri · quod nego · q: ētas prefixa ē infra quam non p̄t puer iurare ·

l ¶ Que illorum conſenſu · imo et ſi ſine cõſenſu eorum contrahuntur dare debent operam parentes · extra de deſpon · impuberum · c · i ·

Cauſa · xxxij ·

Quidam vir · oſtenſum eſt quando et quis ducere poſſit eaꝫ quam per adulterium pollut · In hac cauſa vult oſtendere vtruꝫ q̄s meretricem ducere debeat · et ſi ducta fuerit an ſit vxor appellanda et adiungit etiaꝫ de duplici inſtitutione matrimonij et de hijs qui aborſum procurant · ut autem hec et alia · ⁊c̄ ·

n ¶ Originarij · i · ſerui ut patebit in ſequentibus ſcilicet in proſecutione tercie queſtionis · tū̄ originarios non dico ſeruos nec aſcripticios ·

Q̄ prima ·

Quod autem hic depingitur prima queſtio ſcilicet an quis ducerē poſſit meretricem · et dicēdum quod ſic ſi ſpes habetur de eius correctione · ut · ꝫ · e · c · ul · et extͣ de eo qui duxit in ma · ſignificaſti · imo meretur qui eam ducit · extra de ſponſa · inter opera · ſi non habetur ſpes de ea forte non licite ducit̄ ſꝫ tamē tenet matrimoniū cum ea ꝫ · e · q · ſi quis vxorem allegat tamē primo magiſter q̄ duci non poſſit · quia exquo iam ducta dimittenda ē ſi fornicetur · ut · ꝫ · e · c · i · ij · et · iij · ergo a maiori non ē de nouo ducenda hoc ar · habes extra de iuriuran · quemadmodum · potius ē argumentū a deſtructione conſequentis ·

Sicut· patronus· hoc intelligo cum ipſa non vult agere peniten-
tiam· ut extra de adul· ſi vir· Item hoc intellige cū notoriū ē vxo
ris adulteriū nec iam ignorātiā ſuā pt obūbrare maritus· C· d adult·
ſine metu· et· ar· ff· de adul· mariti· ī· xxxiij· q· ij· ego· palea ē· tūc enim
leno pſumitur ⁊ de lenocinio accuſatur· ī· c· crimen· non tn̄ tenetur hͦ ca
ſu eā dimittē ʒ denūciare debet eius crimē ad penitētiā ſiue notoriū ſit
ſiue ocultum cri-
men eius dum tn̄
ꝓbare poſſit· et
nota ꝙ in omnib9
capl̄is iſtis non dr
ꝙ eam debet ex-
pellere uel debitū
denegare· ſʒ ſicut
dixi denūciabit ec
cleſie crimē eius
et aget ad hoc ut
ille peniteat vel a
gat ſi vult ad ſep
acōnem thori· nū
quid gͦ ante ſentē
tiam eccleſie tene
atur ei reddere de
bitū· h· dicͨ ꝙ ſic·
qꝛ nunq̄ facit ipſū
ut dicit ſed ſentē-
tia ꝓuat aliquem
iure petēdi· et eſt
ar· ꝓ eo· ex͂ ut lit
· pen · laudabilem
· viij· q· iiij· nōne ·
· xv· q· ul· c· ul· xx-
xiij· q· ij· ſeculaēs
· xxxv· q· vi· mul-
torum· et ſatis hͦ
probabile videt᷑
qꝛ non debet facē
ꝑiudiciuʒ marito
ſi reqſitus cogno
ſcat talē vxorē ut
poſtea non poſſet
eā accuſare qꝛ tūc
potius cognoſcit̄
ab vxore q̄ ꝯgno
ſcat vxorē· alij cō
tradicūt· ego con
ſulo ꝙ non red-
dat niſi ad man-
datū ecc̄e ne vi-
deatur approbaē
mores eius· ut· ff·
de adul· ſi vxor· in
fi· hͦ aūt certū eſt
ꝙ expellere eā nō
debʒ a ſe etiā ſi no
toriuʒ ſit crimen
eius· ut ex͂ de di-
uorcijs· porro niſi
publice moraret̄
cū adultero· vel ñ
ipſa cōuicta ſit p
ſētētiam vel ꝯfeſ
ſa ſit crimē i iudi
cio· ut· ī· e· de bn̄dcō · et extra de adul· intelleximus· ex͂ de diuor· ſignifi
caſti· ꝙ aūt in hͦ· c· dr vidr eſſe correctū· ut· C· de adul· aut̄· ſʒ hodie v
bi dr ꝙ dānatā de adulterio poſſumus reſumere infra bieniū· ī· e· q· i· ꝙ
aūt· et· c· ſequēti· ſʒ illd cū ſpes ē de correctōne eius·

b ¶ Qui celat· hͦ verbū viciū notat· aliud ē celare aliud non indicare

Dixit dn̄s· dimiſerit· qd nō lʒ ſupple· ut· ff· de furt· q̄ vas· §· i·

d ¶ Uincit· i· ligat· et impedit affectum ut vxor etiam ſi velit de
iure non poſſit exigere debitū a viro· idē etiā de viro· vel vincit· i· ſupe
rat et remouet affectum vxoris id ē affectū qui debetur vxori · et ſunt
hec verba ſumpta ex lege· C· de repudi· l· i·

e ¶ Suſpicio· hͦ videtur excipi due cāe dimittēdi vxorem· in euangelio
tm̄ excipitur vna· ſʒ qd hic dicit uel ſuſpicō fornicacōnis ⁊c̄· non eſt cā
dimittēdi ſed ē modus ꝓbādi cām dimittēdi· quia p ſuſpicōnez ꝓbat᷑
fornicacō adeo ꝙ vxor dimittitur ꝓpter ſuſpicōnē ut hͦ · et in auten· ut
liceat matri et auie · § · penl᷑· coll᷑ · viij· vn̄ ꝓ eodē reputatur fornicatio
et fornicacōnis ſuſpicō· quia probata ſuſpicōne probata eſt fornicacō
quid enim ſi tumeat venter incognite a viro ſuo nonne certa erit for
nicacōnis ſuſpitio· ij· q· i· ſi peccauerit· in· i· ℞n· vel ſi vir aliquot ānis
ꝑmanſit in expedicōne et rediens inueniat puerū ānicul͞ū· ff· de his q̄
ſui uel alie· iuris ſūt· filium· G· dixit iero· male excepiſſe hic duas cās
dimiſſionis· ſʒ huic caplō obſtat· ij· q· i· multi· et· q· ij· in ſcripturis· vi·
· q· i· oues· in quibus dr ꝙ omnis ſuſpitio potius eſt repellenda quam
approbanda· Sed diſtingue triplicem ſuſpicōnē· ꝓbabilē temerariam
et violentam· vt
dixi· ij· q· i· c· i· hͦ gͦ
d violēta ſuſpicō
ne loquitur · Sed
quero ſi ꝯtra mu-
lierem ꝓbata ſit
ſuſpicio violenta
an ipſa admittat᷑
ad ꝓbacōnē in cō
trarium· ar· ꝙ ſic
xxxv· q· iij· extor-
dinariā vbi dr ꝙ
ꝯtra violētiſſimā
ꝑſumpcōnem ad
mittitur probacō
imo etiaʒ ſimplex
iuramentum· ℞n·
ꝙ bn̄ admittitur
ꝓbacō p teſtes ſʒ
non p ſimplex iu-
ramentum · vt· s·
xxvij· q· i· nec ali-
qua· ar· xxij· q· v·
hoc videtur

f ¶ Iubetur· hoc
verbum iubet̄ nō
reſpicit qd ꝑcedit
ſed qd ſequit̄·

In coniugio·
licita· donec
vir egerit penitē
tiam· et ſic patet
ꝙ ſi alter cōiugū
adulterat̄ reliqu9
pdit ius exigēdi·
ſed ſm· hug· deli
quēti tenetur al-
ter reddē debitū·
ut no· s· e· c· i· ſed
obicio tibi q̄ dicis
ꝙ fornicanti nō te
netur alter redde
re debitum· muli-
er que fornicatur
pdit ius petendi
debitū· ſil͛r vir nō
hʒ ius petēdi de-
bitū in tali mulie
re · deliquit enim
ꝯgnoſcendo eā ut
hic dr· et· ī· c· ꝓx·
ſi gͦ mulier q̄ pe-
tit debitū a viro
fornicata ē et vir
excipit ꝯtra eā qꝛ
pdidit debitū ipa
ꝑt replicare qd ⁊
ipe ſimiliter pdidit debitum ex͂ de diuor· ſignificaſti· vnd vidr ꝙ cum
effectu poſſit mulier petere debitū· ſʒ nō eſt ita· quia ſi mulier replicat
vir ꝑt triplicare et dicere· ego ex tua culpa pdidi·

Si quis· hͦ· c· intelligit· h· cū adulteriū vxoris notoriū ē vel etiaʒ
publicū p ſentētiā · vel quia in iure ꝯfeſſa eſt et ita ꝯdēnata nec tn̄ de-
ſiſtit adulterari et vir ei ꝯmiſcetur incorrigibili· rcē igitur intelligitur
cū crimen ita manifeſtū eſt ꝙ ꝑtextu ignorātie ⁊c̄· ut dixi· c· i·

i ¶ Adulteram· nec ab adulterio deſiſtentem·

k ¶ Aut abſtineat· in ſequēti caplō· ſi quis vxorem· eſt· et· ſed legas hͦ
aut ꝓ et et erit vna pena · vel ibi lege ⁊ pro aut et erūt due pene ſub
alternacōne ut aut peniteat duobus annis aut non exigat debitum ab
eo donec pegerit penitētiā· -cilietur· nā ſi voluerit eā ſibi reconcili

l ¶ Expleatur· uel ſaltem in- are· eē infra tps penitētie ab ea ꝑt ex-
igere debitū· ut ex͂ de diuor· ſignificaſti· et de fur· ex lr̄is· in fi· ex͂ de eo
q̄ ꝯgno· ꝯſang· c· veniens· -quo ad debitū nō exigendum donec alter

m ¶ Nō ad imparia· hoc- peniteat· ſil͛r non ad impia iudicantur quo
ad debitū reddendum· quo ad diuorcium· quo ad accuſacōnem· ī· e· q· v·

nō debeat multis auctoritatib9 ⁊ ra
cōib9 ꝓbat᷑· Illa em̄ q̄ adulterij rea
conuincitur niſi poſt pactam penitē
tiam in coniugij conſortio retineri
non poteſt· ¶ Unde iohannes criſo-
ſtomus ait ſuper matheum capitulo
·ix· Patron9 turpitudinis eſt qui
vxorem ſuam adulteram dimittere
noluerit

Sicut crudelis et
iniquus eſt qui caſtam dimit
tit· ſic fatuus eſt et iniquus qui reti
net meretricem Patronus enim eſt
turpitudinis qui celat crimen vxo-
ris· ¶ Itē iero· Cauſa fornicacōis
vir dimittat vxorem non tamen a-
liam ducat·

Dixit dn̄s
in euangelio· quicunq3 dimi-
ſerit vxorem ſuam niſi cauſa forni-
cacōnis et aliam duxerit mechatur
et qui dimiſſam duxerit mechatur·
Sola fornicacō eſt que vxoris vincit
affectum· imo cū illa vnam carnem
in duas diuiſerat et ſe fornicacōne
a marito ſeperauerit non debet tene
ri ne virum quoq3 ſub maledicto fa
ciat dicente ſcriptura· Qui tenet ad
ulteram ſtultus et impius eſt· vbi-
cunq3 eſt igitur fornicacō vel forni-
cacōnis ſuſpicio libere vxor dimitti
tur· et quia poterat accidere ut ali-
quis calumniam faceret innocenti·
et ob ſecundam copulam nuptialez
veteri copule crimen impingeret ſic
priorem dimittere iubetur vxorem
ut prima viuente ſecundam non ha
beat· ¶ Idem in epiſtola pauli ad
corinthios· Sola viri forni

In ꝯiugio cacō vxorē maculat

quis poſitus quecunq3 peccata fece
rit non inſuſcat ꝓpriam coniugem·
ſed fornicacō etiaʒ vxorem coinqui
nat ut iam non ſit viro ſuo licita ſed
adultera· ¶ Item iohannes criſo-
ſtomus· Qui vxorem ſuā adulte-
rā dimittē noluerit duob9 annis pe
niteat ſi ei debitū reddiderit·

Si quis vxorem ſuam inuene-
rit adulteraʒ· et poſtea deinceps pla
cuerit eaʒ habere in matrimonio du
obus annis peniteat· ideo quia cum
adultera conmixtus ſit que adhuc
crimine ſuo non eſt purgata aut ab
ſtineat ſe a matrimonio eius donec
expleatur ſatiſfactio criminis peni-
tentie ſue· ideo quia poſt ſatiſfactio
nem penitentie non meretur vocari a
dultera· Similiter ſi vxor virum ſu
um inuenerit adulterum non ad im
paria iudicantur· ¶ Subaudiat᷑ ni
ſi ab adulterio mulier recedere volu
erit· quo caſu vir vxorem ſuam reci-
pere poteſt nullum periculum ei illa-
turus· ¶ Unde pelagius papa mel-
leo ſubdiacono·

Poſt penitentiam adulterij vxoreʒ
ſuam vir poteſt recipere·

De benedicto quoq3 quem vxo
rem alienam facinoroſo indi-
caſti ſpiritu ſuſtuliſſe et in ſuum ha
ctenus preſumere detinere ꝯſortiū-
ſi hec rerum veritas habet iubemus
experientie tue ut eum cum ipa quoq3
adultera diſtricte non differas ma-
ctare et caluatos ab inuicem ſepara
re· et illum quidem ad lucium defen-
ſorem in apulie ꝓuincie primonium

ſine dilatione migrare• Jllam vero
ſiquidem maritus ſuus ſine dolo ali=
quo recipere forte voluerit tua ordi=
natione ſub cautela recipiat• nulluz
ei dumtaxat de cetero ſimile cõmit
tenti periculũ illaturus• Si vero eã
omnino recipere noluerit in alium
quendam locum in quo ei non liceat
male viuere prouida eam diſpenſa=
cõne conſtitue• Item ex peniten=
tiali theodori Qui adultere
reddiderit debitũ tres ãnos peniteat

Si quis vxorem ſuam ſcit ad
ulteram et non vult dimittere
eam ſed in matrimonio habere tres
annos peniteat• et quamdiu illa pe=
nitet abſtineat ſe ab illa• Itẽ au
guſtinus ad pollentium libro• ij •

Adulterio purgato per penitentiaz
poteſt fieri reconciliatio coniugij

Quod autem tibi durum vide
tur ut poſt adulterium recon=
cilietur coniunx • ſi fides aſſit non e
rit durum• Cur enim adhuc deputa
mus adulteros quos credimus vel
baptiſmate ablutos vel penitentia
eſſe ſanatos• hec crimina in veteri le
ge dei nullis ſacrificijs mundaban=
tur que in lege noui teſtamenti ſine
mundatione legali mundantur• et i
deo tunc omnino prohibitum eſt ab
aliquo contaminatam accipere vxo
rem• quamuis dauid filiam ſaulis
quam pater eiuſdem mulieris ab eo
ſeparatam dederat alteri tanquã no
ui teſtamenti prefiguratur ſine cun
ctatione receperit• Nunc autẽ poſt=
q̃ criſtus ait adultere• nec ego con
dẽnabo te vade et deinceps noli pec
care quis non intelligat maritum d

bere ignoſcere quod videt ignouiſſe
deum amborum• nec iam ſe debere a=
dulteram dicere cuius penitẽtis cri
men deletum eſt a deo• Idem de a
dulterinis coniugijs• De eodem•

Non erit turpis neqꝫ difficilis e
tiam poſt patrata atqꝫ purga
ta adulteria reconciliatio coniugij
vbi per claues regni celorum nõ du
bitatur fieri remiſſio peccatoruz• nõ
ut poſt viri diuorcium adultera re=
uocetur ſed ut poſt criſti conſortiuz
adultera non vocetur• Item am=
broſius• Cũ fornicacõis vicium ex
cluditur virtus caſtitatis aſciſcitur•

Cum renũciatur improbitati
ſtati aſciſcitur virtus• Egreſ
ſus enim malicie virtutis operatur
ingreſſum eo quoqꝫ ſtudio quo cri=
men excluditur innocentia copula=
tur• Item gregorius•
Nõ apud deum fallax habetur q̃ pe
nitendo ad veritatem reuertit̃

Apud miſericordem nãqꝫ iudi
cem nec ille fallax habebitur qui ad
veritatem reuertitur • etiam poſtq̃
mentitur quia omnipotens deus dũ
libenter penitentiam noſtrã ſuſcipit
ipſe ſuo iudicio hoc qđ errauimus
abſcondit• Quod ſi in adulterio per
ſeuerare eligerit patronus turpitu
dinis et lenocinij reus maritus habe
bit̃• niſi eam reaz adulterij cauſa fa
cere voluerit• Vnde in• ix• libro co=
dicũ• ti• de adulterijs et ſtupro• Im
patores ſeuerus et anthonius•

Crimen lenocinij cõtrahunt q̃
deprehenſam in adulterio vxorez
in matrimonio detinuerunt• non qui
ſuſpectam habuerunt adulteram•

•c• precepit• et •c• criſtiana a Subauditur • reſpicit hoc quod dixit i
illo capitulo ſicut• vbi dixit qui retinet
De benedicto• mactare• i• punire• c Calũatos• pannis abſciſis• i• de ho=neſtatos et tonſuratos ſicut moris eſt in quibuſdam locis
quia veſtes et capilli inciduntur eis in ignominiam ante et retro•
b Sub cautela• cum non dicatur ꝯ que cautõ debeat p̄ſtari a viro vi
detur q nuda ſuf
ficiat cũ talis cau
tio firmiſſima di=
catur ut• ĩ• de ꝯ• di
•iiij• primũ• ar• ad
idẽ• s• xvij• q• ij• ſi
quis incognitus•
nomẽ eni cautõis
p ſe poſitũ nudaz
pmiſſionem deſi=
gnat• C• de v̄• ſig•
ſcimus• ſo• ſi mu=
lier nichil allegat
d ſuſpicõe viri di
co ſufficere nudã
pmiſſionẽ ſi autẽ
dicit eũ ſuſpectuz
optet ut ydonea
cautõ p̄ſtetur• id
eſt fideiuſſores vl
pignora• vel etiã
iuramentum ſi for
te illud magis ti
met vir• ut• xvij •
•q• iij• metuẽtes •
ſi vero tantã ſit ſe
uicia viri ut nulla
cautio videat̃ ſuf=
ficere tunc nõ eſt
ei reddenda ꝫ ali
cui honeſte ma=
trone ẽ omittẽda
ut extra de reſti •
ſpo• extrãſmiſſa• i
ſi• ex̃• c• ti• lr̃as• i ſi•
q̃ ſatiſdacõ ma=
liuolũ ꝯpoſitũ nõ
excuſat• ut in titẽ•
de ſuſpec• tu• § ul•
e Recipe• non
enim erit ꝯpellen
dus eaz recipe cũ
alij adheſerit• ex̃
de diuor• ſigficaſti
ꝛ p̃t monaſteriũ
ingredi ea viuẽte
ut• xxvij• q• ij• a=
gathoſa•
f Alium• pena
adulterij etiã ſm
legẽ ꝯmutata eſt
in intruſionẽ mo=
naſterij• C• de ad
ulte• autẽ• ꝫ hodie•
Quod autẽ •
ſi fides• id ẽ
credulitas ſcꝫ ut
credas peccata p
penitentiã deleri•
vel fides• i• certi=
tudo et ſpes correctionis et continentie eius•
h Vel penitentia• videt̃ g̃ q non poſſit mlr̃ de adulterio accuſari pꝰ
penitentiam quod falſum eſt• ĩ• xxxij• q• ij• ammouere• ſed poſt baptiſ=
mum non videtur quia ibi plenior ſit remiſſio quo ad omnem penam e
tiam tpalem• ĩ• de ꝯ• di• iiij• ſine penitentia• ar• contra• ex̃ de diuor• gau
demus• ſed dic quod licꝫ excipi poſſit d adulterio primo cõmiſſo poſt
baptiſmum non tñ accuſari• quia exceptio eſt fauorabilis• accuſatio o
dioſa• ij• q• vij• accuſacõ• ff• de reg• iur̃• fauorabiliores
i Mũdabantur• quo ad penam tpalem• imo ſola venialia dimittebã=
tur per cerimonialia de pe• di• vi• c• i• k Mundacõne• legali• ſed ſola
penitentia• l Filiam• ſcꝫ michol• ꝯpoſt penitentiam debeat viro•
m Prefigurat̃• p̄figurauit q mulier= reconciliari• xxxi• q• i• § ſed
Cum renunciatur• ſi enim pianuã peccati intrat diabo obicitur•
lus ſtatim xp̄us recedit• de pe• di• ij• ſi enim inquit• et argue q• i

fuſionem gratie precedat remiſſio peccatorum naturaliter id eſt intel=
lectu• ſed tñ tpe ſimul ſunt• ſic ergo prius deſinit eſſe quis vicioſus q̃
incipiat eſſe virtuoſus• xxiij• q• iiij• quid faciet• bonus enim et malus ſi
mul aliquis eſſe non poteſt• ut de pe• di• i• § cum ergo• ar• ff• de here• i ſti
quotiens• § ſi quis ita dixerit• Itẽ nec poteſt quis eſſe in medio ſtatu
q: omis q̃ nõ diligit odit• ut de pe• di• ij• § cũqꝫ ab illa originali• i ſine• ꝫ
obicitur• rõne pec
catum dimittitur
penitẽti q ſi ẽ cũ
pc ẽm hñti dimit
tatur peccatũ g̃
et penitẽs ẽ pec=
cator et ita videt̃
q vtus et viciuz
ſimul ſunt vel ali
quo tpe interme/
dio et q ſit quis
ſine alterutro qđ
ſtare non poteſt•
ego dico omnes
queſtiones tales
eſſe duplices • iſti
infunditur gratia
iſti dimittuntur
peccata • eſt enim
infuſio ꝯpoſita et
ſimplex • ſicut hec
eſt duplex• lupus
egreditur ſiluã• ſi
enim intelligatur
de ꝯpoſita egreſſi
one vtraqꝫ iſtarũ
ẽ vera• lupꝰ egre
ditur ſiluã• lupus
ẽ in ſilua • ſecus ſi
de ſimplici egreſ
ſionem• ſimile • q:
utraqꝫ iſtarum ẽ
vera iſti infundi
tur gratia iſti re=
mittitur peccatũ•
ſilr̃ hic diſtinguẽ
dum ẽ hec res p̄=
ſcribitur• ꝫ res nõ
p̄ſcribitur• de pe •
di• i• ſi peccatũ•
Apud miſeri
cordem• re=
uertitur• ſi g̃ iura
ui me ad certũ di
ẽ ſoluturũ pecũiã
licꝫ poſt ſoluã nõ
deiero• q: iam ad
veritatem redeo
ſicut ſi ſub pena
ꝯmiſi aliqđ nec
ſolui pena cõmiſ/
ſa ẽ• ſi tamẽ poſt
ſoluero liberor a=
pena• ff• de arbi• l•
ul• qñ pena ꝯmit=
tatur vel qñ pur=
getur• nota in di
ſtinctionibus dñi
mei• h• ꝫ• Itẽ ẽ ꝫ
ar• q aliquis p̄t
mutare ꝯfeſſionem ſuam maxime in ꝯtinenti• ut extra de teſti• cog• p̄=
terea• uel anteq̃ ſit ſcripta• extra de cen• olim• dũmodo non facit calũ=
nioſe• ut• ff• de interro• act• de etate• § ul• ar• ꝯtra extra de ꝯceſ• p̄b• et
ec• non vacan• poſt electõnem et extra ut eccle• benefi• ut noſtrum • et
•iiij• q• ij• Itẽ qui falſo• ꝯtamen adulterij ſuſtinet penã q̃ ma=
Crimen• vxorem• nõ= trimoniũ ſuũ cõtemnit ꝛ vxorẽ delinquere
patitur et contaminatione non indignatur• ff• de adul• l• i• § lenocinij•
Crimen autẽ lenocinij pluribus modis ꝯmittitur• ꝯmittit enim lenoci=
nium qui queſtuaria mancipia habet q: non eſt hoc minus quam ꝓprio
corpore queſtum facere• ff• de ritu nup• palam• § lenocinium• Leno etiã
eſt qui ſcienter ducit damnatam adulteram vel qui reconciliat ſibi eaz
ut• C• de adulte• caſtitati• vel qui ſcienter tenet adulteram ut hic • vel
qui recipit pecuniam pro adulterio• ff• de adulte• l• ij• § lenocinij•

Hoc in mulieribus non obtinet nō enim pmittitur eis maritos ſuos adulterij reos facere. Unde in eodem libro codicum titulo eodem. Idem imperator.

Publico iudicio nō habere mulieres adulterij accuſationem quamuis de violato matrimonio queri velint lex iulia declarat que cum maſculis iure mariti accuſandi facultatem detuliſſet non idem feminis ꝓuilegium detulit. Si ergo ut ex hijs auctoritatibus colligitur adulterā retinere nulli permittitur. multominus in coniugium duci licebit cuius pudicitie nulla ſpes habetur. debet enim inter ꝯiuges fides ſeruari et ſacramentum. que cū defuerit non ꝯiuges ſed adulteri appellantur. Unde auguſtinus ſcribit ꝯtra iulianū libro pmo Veritas nuptiaꝝ nō ꝯſiſtit in ꝯiunctione maris et femine.

Non enim in ſola ut deliras ꝯmixtione maris et femine nuptiarum veritas eſt quāuis ſine illa cōmixtione nuptie filios ꝓcurare nō pñt. Sz alia ſunt ad nuptias ꝓprie ꝑtinentia quibus ab adulterijs nuptie diſcernuntur ſcꝫ ſicuti eſt thori coniugalis fides ⁊ cura ordīate filios ꝓcreandi. et q̄ maxima differentia eſt bonus vſus mali. hoc eſt bonus vſus ꝯcupiſcētie carnis quo bono adulteri male vtūtur. Hec ſunt bona quib9 nuptie ꝯmēdantur et ab illicito vſu diſcernuntur. Contra vero ambroſius nuptias improbare videtur dicēs.

Prime ac ſecunde nuptie hac auctoritate reprobari videntur.

Publico. accuſacōnem. ſed non vſqꝫquaqꝫ negatur mulierem poſſe virum accuſare. ſꝫ dꝛ nō equo mō cum viro accuſacōnē d adulterio poſſe ꝓponere. vnde recte ſubditur. non idem ꝓuilegium ⁊c̄. vir enim iure mariti ſcꝫ ſine inſcriptione ſine metu calumnie infra. lx. dies vtiles mulierem de adulterio accuſet. ut. iiij. q. iiij. §. aliqn̄. qđ non facit mulier alias vir et mulier ad paria iudicantur. ut. ij. e. q. v. precepit et. c. xp̄iana. ⁊. s. e. q. c. ſi q̄s uxorē ſed poſt. lx. dies nō p̄t eā niſi iure cōmūi accuſare n̄ abſens ſit ꝓpter rem publicam. qꝛ tunc admittitur ⁊ reſtituitur ad illos. lx. dies. et eſt iſte caſus ſpecialis ī quo maiores reſtituuntur et nō minores. ff. ex q̄bus cau. ma. ſi q̄ militi. ff. de adul. miles. §. quidam. ff. de mino. auxilium. ſed quod ꝭ dꝛ nō vidꝛ tenere ſm̄ iura noſtra. nā ſicut maritus vxorem ſic vxoꝛ maritū licite accuſat et inſcribit cōtra eum et obligabit ſe ad penā talionis et ꝭ qn̄ coraꝫ ſeculari iudice agit. ſed ſi agit coram eccīaſtico nō inſcribit. ut ext̄ de procura. tue. ⁊ lex idē vidꝛ dicere in aut. ut liceat ma. et auie. §. qꝛ vēo. et. §. cās. coll. viij miroꝛ tamen q̄re innocentius dicat ꝙ coram ſeculari iudice ſit inſcribēdū cum hodie pena ſecularis commutata ſit ī eccleſiaſticam penā. ut. C. de adul. autē. ſed hodie. vn̄ etiā ſm̄ leges dico ꝙ vxoꝛ poſſit accuſare virū cum tm̄ eccīaſtica ſit pena adulterij. ſed dic ꝙ ideo etiā hodie tenetur vir inſcribere qꝛ ingreſſus ī monaſteriū moꝛti eq̄patur. vł dic ꝙ lꝫ ꝯmutata ſit pena adulterij q̄ntum ad mulierem non tn̄ quantum ad virum. ſed eſto ꝙ vir accuſet mulierem et ſuccūbat ex quo vir obligauit ſe ad penam talionis et non ꝓbat g° vir cōdemnabitur ſicut vxoꝛ ꝯdemnaretur ſi eſſet ꝯuicta. ſꝫ mulier ꝯuicta detruderetur in monaſteriū g° et vir. et ſic cogitur aliq̄s recedē ab vxore ſua abſqꝫ cā fornicacōnis. ſm̄ hoc quicūqꝫ vult ſeparī ab vxore ſua accuſabit eam ut cū ſuccubuerit poſſit recedere ab ea. et. ſic alia via ꝯſecutus eſt qđ deſiderauit qđ eſt ꝯtra id. xxxiij. q. v. ꝭ ymago. ext̄ de ꝓcur̄. tue. Rn̄. bn̄ ꝯcedo ꝙ eodem mō ꝯdēnatur vir quo mulier. mulier enim non cogitur intrare religionē niſi viro placuerit. ſic nec vir condemnatus cogitur intrare religionem niſi mulieri placuerit. uel intellige qđ dicit dec̄. qđ debet inſcribere verum eſt quantū ad ꝭ ut lucret᷒ donacōnem ꝓpter nuptias uel dotem.

b Nō idē. i. iure mariti. vel nō idē. i. nullū ꝓuilegiū apđ ſeclarē iudic̄.

e Priuilegiū. quidam dn̄i dicūt ꝙ etiam vxoꝛ virū accuſare p̄t de adulterio ſed non cum ꝓuilegio quia tenebitur ad talionem et hoc innuit hic. alij dicūt ꝙ non poteſt ut. Jo. et intelligit autēticas illas per quas dicunt primi veteres leges eſſe abrogatas in aut. ut fratrū filij. §. ul. coll. ix. in aut. ut liceat ma. et auie. §. qꝛ vero. et. §. cās. colla. vij. in quibus videtur ꝙ eque vxoꝛ virum ſicut vir vxorem p̄t accuſare intelligit p legem illaꝫ. C. de repud. ꝯſēſu. ut agat ad ſepacōnē thori et ut lucretur donacōnem propter nuptias nō tamen ut vir in corpore puniatur. et ad ꝭ tm̄ agitur ſcđm canones.

Nuptie terrā implent. virginitas paradiſum. Sꝫ hoc intuēdū eſt dūtaxat iuxta hebraicaꝫ veritatē ꝙ ſcriptura in p̄mo et tercio et. iiij. et. v. et. vi. die expletis opibus ſingulorū dieꝝ dixit. Et vidit deus qđ bonū eſſet. In ſcđo vero die hoc omnino ſubtraxit. nobis intelligentiam derelinquēs non eſſe bonū duplicē numerū qui ab vnione diuidat ⁊ p̄figuret federa nuptiaꝝ. Unde in archa noe omnia animalia quecūqꝫ bina ingrediūtur immūda ſunt Impar numerus eſt mundus quanqꝫ in duplici nūmero intelligatur etiam aliud ſacramentum qđ nec in beſtijs quidē ⁊ immundis auibus bigamia ꝯprobata ſit. Bina enim ⁊ bina ingrediūtur immūda. et ſeptena et ſeptena que mūda ſunt ut habeꝛ noe poſt diluuiū ꝙ impari numero ſtatim deo poſſet offerre. Veruꝫ hoc ad exornacōnē non ad nccītatē ſeruande virginitatis refertur. Unde idē ambroſius ait. Virginitas ex cōcilio ſuadetur non imperio precipit

Integritas corpis a nobis expetēda ē. quā ego ꝓ cōſilio ſuadeo nō ꝓ impio ꝑcipio. Sola enī eſt virginitas que ſuaderi p̄t imperari non p̄t. res magis eſt voti q̄ ꝑcepti. Cū ergo in meretrice ut diximus nulla ſit ſpes fidei nec certitudo pudicicie. patet ꝙ nō eſt in cōiugium ducenda. Sꝫ obicitur. raab iericōtina quāuis meretrix eſſꝫ tamē ꝑ̄ncipi de tribu iuda in ꝯiugio ē copulata. de qua etiā xp̄s poſtea naſci dignat9 ē. Mſee q̄. xij. ꝓphaꝝ p̄m9 ex ꝑcepto dn̄i choro ordei meretricē

Non enim. mali. id ē pruritus ꝯcupiſcentie. Et nota ꝙ ſūt q̄tuoꝛ ſp̄ēs vſus. eſt bonus uſus boni ut integritas que deo vouetur. eſt ⁊ malus uſus boni cum quis cōtinet ꝓpter inanem gloriam. et eſt bonus vſus mali cū concupiſcētia artatur circa matrimoniū eſt et malus uſus mali cū q̄s vagatur ad meretrices.

Nuptie. virginitas. non ꝭ ideo dicit ut ſole virgines habeant paradiſum. ſꝫ qꝛ facili9. ar. ij. ꝓx. cā. q. v. qui ſitit vel quia virginitas ſoroꝛ eſt angelorum ubi omnes erunt v̓gines vel ꝯtinētes. neqꝫ enī nubent neqꝫ nubētur.

f Unde. ſcꝫ ad oſtendendū ꝙ binarius numerus non bonam habet ſignificationem ſꝫ ſit ſignū diuiſionis ⁊ r̄probacōis.

g Immūda ſūt. id eſt immunda vocauit moyſes ī lege que non ruminabant ut porci ⁊ que non habebunt fiſſas vngulas vt equi et in natantib9 que nō habebant ſquamas. et generaliter que lex ꝯmedi probibuit.

h Mundus. id ē ſub impari numero ingrediuntur in archam mūda.

i Aliud ſacramētum. ab illo ſcꝫ qđ ⁊c̄. ꝓbatur bigāmia ꝙ nec etiā in beſtijs immundis inueniebatur cū quo bigamia ꝯtrahi poſſit ſi alter cōpaꝝ moreretur.

k Cōprobata. ſenſus eſt. a deo reprobatur

l Haberet. reddit racōnē quare munda ſunt ingreſſa ſub impari numero ut ex illis poſſet aliqđ offerre. vbi enim paritas ſuit ibi non poterat diuidere maſculum a femina.

m Integritas. ſola. ut ꝭ dictō ſola determinet ꝭ verbū ſuaderi. i. ſolūmodo ſuaderi poteſt. imꝑantur enim fides ſpes caritas humilitas niſi aliqui feciſſent ſibi preiudicium uel vouendo uel ſūmendo ſacrum ordinem. xxvij. q. i. ut lex. q̄nqꝫ etiam imꝑatur cōtinentia rōne delicti ut in penitentib9 vxoricidis et inceſtuoſis. ut dixi in cā. prox. q. i. in p̄n.

n Uoti. ar. ꝙ canonici vel monachi non p̄nt inuiti compelli ad diſtrictiorem vitam qꝛ res eſt magis voti q̄ ꝑcepti. ⁊ magis libe volūtatis

ꝗ coactionis. ar. di. lxxiiij. c. ij. ⁊. xx. q. iij. preſens.
a ¶ Primus. non racōne tpis ſʒ ordinis. liber enim ꝑmus ponitur in
b ¶ Ordei. et xv. argēteis et dimidio choro tritici. ter xij. ꝓphas
N On eſt. ſi ſocietur. ſocietas ergo inter bonū et malū ꝯtrahi pt̄ vt
ex ſocietate boni malꝰ edificet'. ſic etiā empcō veneni valʒ ſi tale
ſit ꝙ adiectōnē alterius materie vſui eſſe poteſt. ff. de ꝯtrahen. emp.
quod ſepe. §. vene=
ni.
c ¶ Si ſocietur.
ar. ꝙ malū addi=
tum bono nō cor=
rūpit illd ſʒ potiꝰ
ſumit naturā bo=
ni. ar. ꝫ. e. q. ij. q̄c=
quid. et ex̄ de cō.
eccle. ꝙ in dubijs.
Queſtio. ij.
Q Vod autē
hic depin
gitur ſe=
cunda queſtio. an
ſcilicet illa coniūx
ſit que cauſa incō
tinentie ducitur.
et quidem eſt non
ſecundum ꝑmam
inſtitucōnē matri
monij fc̄am cauſa
ꝓlis tm̄ et gratia
multiplicādi ge=
neris humani. ſed
ſm̄ ſc̄dam inſtitu
cōnem factā poſt
pcc̄m cā vitande
fornicationis. et
vtraq; inſtitutio
fc̄a eſt i paradiſo.
ꝑma ante pcc̄m.
ſc̄da poſt. attri=
buit' tn̄ ſecunda
apl'o. nō q' ipam
fecerit. ſʒ q' ipam
eſſe factā oſtēdit.
et ne impoſterum
ab hēticis in dubi
um reuocetur in
ſcriptis redegit.
ſicut et ieronimus
ſecūdas nuptias
ꝯceſſit. s. xxxi. q.
i. aperiant.
f ¶ Bn̄dictio. et
fuit facta in para
diſo ut. xxvi. di.
deinde. ⁊ tunc fuit
preceptum vt ibi
dicitur. eodem mō
ꝑceptū fuit cum
dicebatur male=
dictus qui nō re=
liquerit ſemē ſup
terrā. hodie autez
ē conſiliū niſi quo
ad reddendū debi
tum. xxxiij. q. iiij.
apoſtolus.
P Vdor. ſi tn̄ ꝑ
eas non ſta=
ret quo minus ha
beant nō eſt cur d'
beant pudere. ff.
de reg. iur. in om
nibus.
h ¶ Sola. id eſt
precipua. ſimile ix. di. ſi ſolus.
i ¶ Et gratia. vñ dixit lex ꝙ magnū ꝑmium eſt mulieribus concipe=
re et ꝯceptū tueri. ff. de edil'. edic. queritur. §. ſi mulier.
k ¶ Pn̄cipem mūdi. i. mūdanoꝝ. i. malorū nec ꝑ hoc attribuitur ei ſu
ꝑ homies aliq̄s pn̄cipatꝰ. ſed d'r pn̄ceps eorū. id eſt ꝑmo peccans vel
maior peccās. vel ad deriſionē d'r pn̄ceps taliū ſic etiaz d'r rex ſcacoꝝ

vel cardinalis rauēnas nō tamē ſimpliciter ē rex vel cardinalis. ar. ff.
de ver. ſig. paulus. quidā tn̄ heretici garriūt eum pn̄cipem mūdi quia
fecit omia infra lunarem globū. Ex hoc enī fuit deceptus dyabolus ꝙ
cū videret eam habere filiū credebat eām eſſe mulierem. Alia ratio
redditur xxvij. q. ij. inuenta. hic patet ꝙ multa latent diabolū ⁊ quo=
tidie diſcit ꝑ tēporū incrementa ut xxvi. q. iij. ſciendum.
S Icut nō oiſ.
i. omnis n̄.
ſimile eſt ibi. non
erit impoſſibile a
pud deum omne
verbum.
m ¶ Mr̄imoniū.
id eſt coniunctio.
n ¶ Adulterium
id eſt fornicaria ꝯ
iunctio
o ¶ Hijs ita. fc̄a
ē. ſolo ꝯſenſu ut ⁊
nūc. ⁊ inſtituit do
minus matrimo=
nium ex eo ꝙ mu
lierem fecit dans
illi ꝙ vxor ade eſ
ſet futura.
p ¶ Sine ardore.
niſi enī homo pec
caſſet ita ſine ar=
dorē ⁊ pruritu eſſʒ
genitaliū ꝯiūctio
ſicut ē alioꝝ mē
brorū. veluti ſi a=
ꝑplices digitū di
gito vl' manū ma
nui. vel ſi eſſʒ pru
ritꝰ nō tamē eſſʒ
peccatū. ſicut non
eſt pcc̄m manum
ſcabioſam mitte=
re ad ignem.
q ¶ Eliminandū.
id ē cohercēdum.
r ¶ Facta ē. i. ꝯn̄=
ſa facta al's in pa
diſo etiam ſecūdo
facta eſt.
s ¶ Coniugij. ſʒ
hodie ſacerdos di
aconꝰ magis pu=
nitur ſi cōtrahat
q̄ ſi fornicetur. ut
di. xxviij. ꝑſbrm.
t ¶ Quiſq;. q̄ ꝑ
votū ſibi nō ꝑiudi
cauit. xxvij. q. i.
vt lex.
u ¶ Nolite. s. xx
x. q. i. noſſe.
x ¶ Naturalē v=
ſu. i. carnalē vſū.
y ¶ Sed veniale.
i. dignū venia. i.
ad mortē non im
putabile. s. di. xiij
nerui. ꝫ. e. q. iiij. in
eo. ꝯ. s. di. xxv. §.
alias. ar. ꝯtra. ꝫ. x=
xxiij. q. iiij. vir.
z ¶ Quod ē. ſim
plex eſt relatio.
& ¶ Triptitū. i.
bonū nuptiarū eſt
t'plex. i. ꝯiūctorū
nuptijs bonū eſt
Q Vicq̄d. exactōe. cā incōtinētie nō cā libidis explēde. triplex.
¶ Ab adulterio ꝫ. e. q. iiij. origo. contra ꝫ. e. q. vij. adulterij.
ꝯtra ꝫ. e. q. iiij. liberorū. contra. ut hoc capitulū et eius ꝯtraria melius
itelligas. nota ꝙ quatuor d' cauſis cōmiſcetur quis vxori ſue. cā ꝓlis.
Itē cā reddēdi debiti. hijs caſib; nō peccat imo meret' xiij. di. nerui.
et xxxiij. q. v. ſi dicat. Itē cā incōtinētie cū ſcʒ eſt ꝑuentus a voluptate

emit quaz ſibi in ꝯiugiū copulauit.
Sed aliud eſt meretricem ducē vel
adulterā retinere. quā tua ꝯſuetudi
ne caſtitate et pudicicia exornes. at
ꝙ aliud eſt aliquā eaꝝ habere quā
nullo pacto a luxu carnis ſue reuo=
care valeas. hoc enī penitus ꝓhibet
illud laudabiliter factum legitur.
¶ Vñ ieronimus ſup oſee libro ij.
Nō eſt pcc̄m meretricem ducere in
N On eſt culpādus vxorem.
oſee ꝓpha ſi meretricez duxit
quā ad pudiciciā ꝯuertit. ſed potius
laudandus ꝙ ex mala bonam fecit.
Nō enim q̄ bonus ꝑmanet polluitur
ſi ſocietur malo. ſʒ qui malus eſt con
uertitur in bonū ſi boni exempla ſec
teꝰ Ex quo intelligimus nō ꝓphetā
perdidiſſe pudiciciam fornicarie co
pulatum ſed fornicariam aſſumpſiſ
ſe pudiciciā quā ante nō habeat.
Q Vod aūt nō C. II
ſit vxor que ſola cauſa in
continētie ducitur. hinc vi
detur probari poſſe quia coniugium
propagationis non explende libidi=
nis cauſa a deo inſtitutum ē. hec nā
ꝙ fuit cōiugij benedictio. Creſcite
et multiplicamini. ¶ Vnde ambro=
ſius ſup lucam Partꝰ feiaꝝ eis ſo
P Vdor ē femi la cā eſt nubēdi.
nis nuptiarū ꝑmia nō habere
quibus hec ſola cauſa eſt nubendi.
¶ Itē. Dū ꝯiugij ꝑmiū ⁊ gr̄a nup=
tiaꝝ ꝑtus ſit feminaꝝ non medio=
cris cauſa ē vt virginitas marie fal
leret pn̄cipem mundi. ¶ Qui ḡ non
cauſa ꝓcreande ſobolis ſʒ explēde li=
bidinis ſibi inuicē copulanī nō tam
cōiuges q̄ fornicarij videntur.
¶ Vnde etiam ieronimus
Nō ꝯiuges ſʒ adulteri vocantur qui
nō ſm̄ xp̄i preceptum iunguntur.
S Icut nō omis cōgregatō he
reticoꝝ xp̄i eccleſia dici poteſt
nec caput eoꝝ xp̄us eſt. ſic non om=
ne matrimoniū quo nō viro ſuo ſe
cundum ꝑcepta xp̄i vxor iūgit' rite
ꝯiugiū appellari pt̄ ſʒ magis adulte
riū. ¶ Hijs ita r̄ndetur. ꝑma inſti=
tutio coniugij i paradiſo fc̄a eſt ut
eſſʒ immaculatus thorus ⁊ honora=
biles nuptie ex quibꝰ ſine ardore cō
cupiſcētie ꝯcipent ſine dolore pare=
rent. Sc̄da ꝓpter illicitum motū eli
minandū extra paradiſuz fc̄a ē. vt
infirmitas ꝓna in ruinā turpitudis
honeſtate exciperetur ꝯiugij. Vñ apo=
ſtolꝰ ſcribēs ad corinthios ait. ꝓpter
fornicacōnē vnuſquiſq; ſuaz vxorē
et vnaqueq; habeat virum ſuū. Ex
hac itaq; cā fit ut ꝯiugati ſe ſibi in
uicē debeāt nec ſe ſibi negare poſſint
Vnde apl's. Nolite fraudare vos in
uicem niſi forte ex cōſenſu ⁊ ad tps
ut expeditiꝰ vacetis oracōni. et ite
rum reuertimini i idipm ne tēptet
vos ſathanas. hoc aūt dico ꝓpter in
cōtinentiaz v̄ram. Qui ergo ꝓpter
incōtinētiā in naturalē redire vſum
mouetur. patʒ ꝙ nō ꝓpter filioꝝ ꝓ
creacōnē tm̄ miſceri iubetur. nō tn̄
ideo nuptie male iudicātur. qd̄ eniʒ
ꝓpter intencōnē gn̄andi fit nō ē nu
ptiaꝝ malū ſʒ eſt veniale ꝓpter nu=
ptiaꝝ bonū qd̄ eſt triptitū. fides vi
delicʒ ꝓles ⁊ ſacramentū. ¶ Vnde
aug' de bono ꝯiugali. Immoderatꝰ
vſus coniugatoꝝ nō eſt nuptiaꝝ
malū ſʒ ē veniale ꝓpē nuptiaꝝ bonū
Q Vicq̄d inter ſe ꝯiugati immo
deſtū inuerecūdū ſordidus ve
gerūt viciū ē hoim nō culpa nuptia
rū. Iam in ipa q̄ immoderata exa=
ctōne debiti carnalis quā eis nō ſe=
cundū nuptiaꝝ impium ꝑcepit ſed
ſecūdū veniā cōcedit apl'us. ut etiā
ꝑter cauſam ꝓcreādi ſibi miſceātur
et ſi eos praui mores ad talem con=
cubitum impellant. nuptie tamē ab
adulterio ſeu fornicacōe defendūt.
neq; illud ꝓpter nuptias admittit'

ſed ꝓpter nuptias ignoſcitur. debēt ergo ſibi ꝯiugati nō ſolū ipſius ſexꝰ ſui ꝯmiſcendi fidē liberoꝝ ꝓcreandorum cā que ꝑma ē humani generis in iſta mortalitate ſocietas. verum etiā infirmitatis inuiceʒ excipiende ad illicitos ꝯcubitus euitandos mutuam quodāmodo ſeruitutē ut etiā ſi alteri eoꝝ ꝯtinētia ꝑpetua placeat nī ex alterius conſenſu fieri nō poſſit. ¶ Non autem datur pñtia ſancti ſpiritus tpe quo cōiugales actꝰ geruntē. ¶ Vñ ieronimus ſup matheum. Nō datur pñtia ſci ſpūs tpe quo ꝯiugales actus geruntur.

Connubia legitima carēt quidem peccato. nī tamen tpe illo quo ꝯiugales actus gerūtur preſentia ſancti ſpiritus dabitur etiam ſi ꝓpheta videatur eſſe q̄ officio generacōnis obſeqt̄. ſed etiaʒ alia plura ſunt in quibus ſufficit ſibi ſola vis hūana. et neqꝫ res indiget neqꝫ decet adeſſe pñtiam ſancti ſpiritus. ¶ Sicut ergo talis cōcubitus non eſt fornicarius ſʒ ꝓpter bonū ꝯiugij licitus. ſic etiā ꝯiunctio illa de qua q̄ritur nō eſt fornicaria ſed ꝓpter bonum ꝯiugij licita. ¶ Itē ſicut aug̃ ait in libro de bono ꝯiugali.

Concubine ad tps adhibite nec etiā ſi cā filioꝝ ꝯcūbāt iuſtum faciunt ꝯcubinatū ſuū. ¶ Sic ecōtrario datur intelligi de hijs qui cōiugali affectu ſibi copulantur ꝙ etiā ſi nō ex cauſa ꝓcreandoꝝ filiorum ſʒ explende libidinis ꝯueniant. nō ideo fornicarij ſʒ ꝯiuges appellātur. ¶ Probatur hoc idē auctoritate auguſtini in li. de bono ꝯiugali. Cōiuges ſunt q̄ cā ſoliꝰ incōtinētie ſibiinuicē copulātur.

Solet queri cū maſculus ⁊ femina nec ille maritus nec illa uxor alterius ſibimet non filiorum procreādoꝝ ſʒ incōtinētia ſoliꝰ ꝯcubitus cauſa copulātur. ea fide media ut nec ille cū altēa id faciat nec illa cū altero vtꝝ nuptie ſint vocāde. et poteſt quidē fortaſſe nō abſurde hoc appellari ꝯnubiū ſi vſqꝫ ad mortem alicuius eoꝝ id inter eos placuerit et ꝓlis gñatōem q̄uis non ea cā ꝯiūcti ſūt. nō tñ vitauerit vt vel noluerint ſibi naſci filios vł etiā ope aliquo malo agāt ne naſcantē. Ceteꝝ ſi vel vtrūqꝫ vel vnum horū deſit non inuenio quēadmoduʒ has nuptias appellare poſſimus. etenim ſi aliquam ſibi ad tps adhibuerit donec aliā dignā honoribꝰ vel ſuis facultatibꝰ inueniat quā in ꝯiugium ducat animo ipſo adulter ē nec cū illa quā cupit inuenire. ſʒ cū iſta cū qua ſic cubat vt cum ea nō habeat maritale ꝯſortiū. ¶ Idē de nuptijs et ꝯcupiſcētijs. Fornicarij ſunt nī cōiuges q̄ ſterilitatis venena ꝓcurāt.

Aliquando eouſqꝫ ꝑuenit hec libidinoſa crudelitas vel libido crudelis vt etiā ſterilitatis venena ꝓcuret. et ſi nichil valuerit cōceptos fetus itra viſcera aliq̃ mō extingat aut fundat volens ſuam prolē priꝰ interire q̄ꝫ viuē aut ſi in vtero viuebat occidi anteq̄ꝫ naſci. prorſus ſi ambo tales ſint cōiuges non ſūt. et ſi ab inicio tales fuerūt nō ſibi ꝑ ꝯnubiuʒ ſʒ ꝑ ſtupꝝ potius ꝯuenerūt. ſi aūt ambo nō ſūt tales audeo dicere ā illa quodāmodo eſt mariti meretrix. aut ille adultē vxoris. ¶ De hijs qui aborſum procurant queritur. an iudicentur homicide vel nō. ¶ Idē in li. queſtionū ve. et no. teſtamti. ¶ De eodē.

et tūc eſt veniale peccm ut h̄ et xxxiij. q. iiij. vir. quidam tñ dicunt h̄ caū nullum eſſe peccm ꝓpter auctoritatē apli vnuſquiſqꝫ hēat ſuā ⁊c. Cognoſcitur etiā vxor cā implēde voluptatis. ſcʒ cū q̄s ꝑuenit voluptatē vel cogitacōne vel vtēdo calidis ut pluries eam cognoſcere poſſit. tunc ſcdm h. peccat mortaliter. ut in ꝯtrario canone. c. origo. minꝰ tamen punitur ꝓpter bonum matrimonij. ut ꝭ. e. q. vij. adulterij. Alij dicūt ꝙ etiā in h̄ caſu tm̄ veniale peccatū ē ar. hic. et ꝭ. q. vij. adulterij. et ſic vbi reperitur ꝙ mortaliter peccet dic id eſt ad modū adulterij agit. vel dr ad exortacōeʒ ꝯtinētie. ſi. xxxi. q. i. §. verū et xxxij. q. i. §. verum. vel intelligitᷣ quādo eā ꝯgnoſcit cōtra mrimoniū tūc ſcdm oēs mortalitꝰ peccat ⁊ g̃uiꝰ cū vxore q̄ꝫ cū alia ꝭ. q. vij. adulterij.

Connubia. ꝑſentia. abeſt tñ gratia ſpūs ſci quo ad illa ſine q̄bus grā ſpūs ſacti haberi nō pt cum etiā q̄s mereatur q̄nqꝫ in tali actu. ꝭ. xxxiij. q. v. ſi dicat. h̄ abeſt cū q̄s ꝯgnoſcit vxorem ſuā quo ad operacōnem ſcʒ quo ad miracula facienda et vim ꝓphetādi. manet eñ i bonis gratia ſpūs ſancti quo ad quedā ⁊ recedit quo ad q̄dam. ut legitur d pe. di. ij. querendum. et. c. pt diſcurſus vel dic nō dari pñtiam ſpūs ſancti q̄ ad omnia q2 ē ibi q̄daʒ ſtupor et homo totꝰ carneus efficitur. vel ideo ille pruritui pñtia ſpūs ſācti nō datur quia ē veniale peccatum. dixit. tñ. P. mādvcator coitū ꝯiugalē bñ exerceri poſſe ſine peccato qđ ꝯcedo q̄nqꝫ.

b ¶ Sed alia. vt ſint actꝰ indifferētes. ut cōmedere mouere digitos et huiuſmodi.

c ¶ Sola. nō excludit deum quin abſit ſed virtutes quātū ad opacōnē. quia illa hora
Solet. ſed incōtinētia. id eſt ꝓpt̄ incōti- totus carneus efficitᷣ
nētiā vitādā. e ¶ Ea fide. dū tñ h̄ agat ut mrimoniū ꝯtrahāt
f ¶ Si vſqꝫ. matrimoniū eñ nō pt ad tps ꝯtrahi ſicē nec lex nouit filium tpalem. ut. ff. d adop. ſi quis. nec heres quis ad tps inſtituitur i. ſti. de here. inſti. §. ſi heres. quid ſi aliqui alias ꝯtracturi credunt hoc licere ut ad tps ꝯtrahāt cū ius ignorāt et ꝯtrahunt dicit. h. tenere.
g ¶ Vitauerint. modi vitādi notātur. ff. de vſu. et. ha. mrimoniuʒ
h̄ neqꝫ. et. l. et ſi forte. -lint nō naſci. habes g̃ h̄ ꝙ vitacō ꝓlis vł
h ¶ Noluerint. i. ve- ꝓpoſitū necādi filios impedit matrimonium.

et in. c. ꝓx. ſi aūt alia cōdicō inhoneſta poneretur in matrimonio ut ꝯtraho tecū ſi interfeceris patrē vel aliud iniquum. an talis impediat mrimoniū dubitari ꝯſueuit. De h̄ notabis ꝙ ꝯdicō quedam eſt honeſta quedam inhoneſta ſiue impoſſibilis. Eſt aūt honeſta duplex et etiam duplex inhoneſta quedā eñ ꝯdicō ē de natura matrimonij quedaʒ non. ſi ergo cōdicō honeſta que nō eſt de natura matrimonij apponatᷣ matrimonio teneʒ mrimoniū ut ſi ita ꝯtrahatur ꝯtraho tecū ſi dederis michi centū h̄ ꝯdicō honeſta ē et non ē d ſbā matrimonij ⁊ tenet mrimoniū cum illa ꝯdicōe et ſine ea. ut ex̄ d cōdi. ap. d illꝰ. ē alia honeſta cōdicō q̄ adhēt nature matrimonij ut cum xp̄ianꝰ dicit iudeo ꝯtraho tecū ſi volueris xp̄iana fieri talis cōditio ē de natura mrimonij et ſi illa nō apponeretᷣ nō teneret matrimoniū ut xxviij. q. i. nō optꝫ. Similiter inhoneſta ē duplex. ſi eñ apponitᷣ inhoneſta cōdicō que eſt ꝯtra naturā matrimonij nō tenet. ut ſi h̄ mō dicaturᷣ cōtraho tecuʒ vſqꝫ ad tres annos. uel ſic ꝯtraho tecū ſi ꝓcuraueris venena ſterilitatiſ. mrimonia eñ vł ſpōſalia ſic ꝯtcta nī tenēt ut h̄ ⁊. c. ſequenti eſt alia inhoneſta que nō ē cōtra naturā mrimonij. vt ſi h̄ mō dicatᷣ cōtraho tecū ſi furtū vel homicidiū feceris h̄ cōdicō nō repugnat nature mrimonij. et ꝯditio talꝭ ſi apponatur frāgenda ē et tenet mrimoniuʒ. ut ex̄ d cōdic. ap. c. i. Sʒ cōtra hāc diſtinctōnē eſt qđ legitᷣ. xxviij. q. i. ydolatria ibi eñ videtur ꝙ omnes turpes cōdicōnes etiā ſoluāt mrimoniū Sʒ q̄liter h̄ ſit intelligendum ibi notauimus. huic ꝯtrariū ē. x. q. i. c. i. ⁊. ij. vbi tenet ꝯtractus licʒ apponatur cōdicō que eſt ꝯtra naturā ꝯtractus. ſimiliter obſtat xxviij. di. diaconi vbi tenet ordinacō licʒ dicat ſe velle habere vxorē. ſimiliter tenet ꝯūſio ſi ſub hac forma fiat ut poſſit retineri ꝓpriū ut ex̄ q̄ cle. vel vo. inſinuāte In ꝯtractibꝫ aūt impoſſibiles cōdicōnes appoſite viciāt ꝯtractū. ut inſti. de inuti. ſtipu. §. impoſſibilis. ff. de act. et ob. nō ſolū in vltimis volūtatibꝫ ꝓ nō adiectis hñtur. ut. C. de inſti. et ſubſti. reꝑhendenda. de ꝯdicōibꝫ appoſitis i matrimonio plene hēs ex̄ de ꝯdi. ap. c. ul.

i ¶ Vtrūqꝫ. deeſt ſupple ſcʒ q̄ volūt vſqꝫ ad mortē ꝯmanē et qui nō volunt euitare ꝓlem. k ¶ Sed cum iſta. eſt adulter.
Aliquando. conceptos. ꝓcuracō ſterilitatis.

a ¶ Interire· interierit ergo ꝙ nōdū eſt·ar·ff· de vſufru· quēadmodū
b ¶ Si ambo·i·ſi ab initiō·tēpore ɔtraxerūt· ſ ad hoc poſt omis·ſ·i· deuenerūt· c ¶ Coniuges·i·iura ɔiugij non obſeruant·
d ¶ Et ſi ab initiō· nota ꝙ nō ſūt ɔiuges q̄ eo aīo ɔiūcti ſūt ut ꝓlis gñacōnē impediāt· et ꝙ in vno ope vnus peccat alter nō· et ꝙ matrimonium aliqñ ex vna pte tm̄ tenet· ar·ꝫ·e·q·v· ꝓpoſito ·extra de eo q̄ duxit in mat·c·i· ſed hoc falſum eſt·
e ¶ Meretrix·i· digna pena qua aliqua meretrix digna eſt·
f ¶ Adulter·id ē dign9 pena quo aliquis adulter dignus eſt·
Moyſes·ꝓ anima ſit'r dicit lex ꝙ ſi q̄s interficit aiatū capite puniri debꝫ· ſi vero nō aiatū diſtinguit· q: ſi ē nobilis pte bonorū amiſſa relegatur· ſi ē ignobilis damnatur in metallū· ff· de pe· ſi quis aliq̄d ·ſ· q̄ abor cōnis·
h ¶ Naſcit· ut illi dicūt q̄ dicūt aiā naſci ex traduce·
i ¶ Pereūt· qđ ē incōueniens·
k ¶ Natiuitati· forte vicō matris·
l ¶ Infirma ciſbit'·i· deſtituebatur ·vñ nō videbatur rōnabile q̄ ad opinionē hoīm·
m ¶ In ſicco·i·i corpe rudi ꝛ infor mi· et ē·ar· ꝓ normānis ꝛ anglicis et polonis ut poſſint fortiter bibē ne anima habitet in ſicco·
n ¶ Habitare·ſcꝫ ꝙ ex eis vnū efficiat'· vel p vegetacōnē· alias tam boni quā mali· angeli habitāt i ſiccis corpib9 et in cadaueribꝫ et lapidib9 in quibus ipſi demones dāt reſponſum· ut xxvi·q· ·v· nec mirū· vbi dicitur de ſaule q̄ adorauit diabolum·
Quod vero· agitari· ab hereticis preſertim ſcilicet vtrū quicquid ꝛc·
p ¶ Nec aiatū· et hoc quidē verū eſt· q: anteq̄ lineamēta corpis habeat nō infundi tur aīa ut·s·c· ꝓx· quidā tñ heretici dicūt aiam creari extraduce· id ē ꝑiacenti materia· id ē ex aīa gñantis et naſci cū corpe ſicut et creatur corp9 ex corpe· alij mentiūtur aīas creatas eſſe i principio mūdi in ſpib9 ſtellis et infundi corpib9· poſt reſolucōnē vero redire ad ꝓprias ſtellas ſi bñ vixerit· fides nr̄a eſt ꝙ quotidie deus nouas creat aīas et infundit nouis corpib9· et infundendo creat et creādo infundit· ·ꝟr deſeri qđ nunq̄ fuit et ꝫ·de pe·di·ij·in fine·et
q ¶ Si aiam·ſit'r nō· rei q̄ ñ ē ꝑuilegiū dari nō pt̄ ut ex̄ de ec·edic· ad audiētiā· et in ſ'imoniū qđ nō eſt accuſari non pt̄· ut ex̄ de deſpon· impu·ad diſſoluendū ·et id qđ nō eſt rūpi nō pt̄· ff· de iniuſto·rup· teſta·nā et ſi·ſ contra· id qđ nō eſt pt̄ deſinere eſſe· ut ·ff· de vſufru· quēadmodū· ca·l·iij·ſ·l· et res q̄ non pt̄ hrē ꝑuilegiū· ex̄ de ɔſuetu·cum olim· et mittitur in poſſeſſionē qui nō eſt ut· ff ·de inoffi· teſta·poſtu·

Moyſes tradidit· ſi q̄s ꝑcuſſerit mulierem in vtero habentem et abortiuum fecerit ſi formatum fuerit det animā ꝓ anima· ſi autem informatū fuerit mulctetur pecunia ut ꝓbaret aiā nō eſſe añ formatā· Itaq̄ ſi iam formato corpori traditur nō tñ in ɔceptu corpis naſcitur cū ſemine anima deriuata· nā ſi cum ſemine et anima exiſtit de aīa multe anime quotidie pereunt· cum ſemen ex fluxu quodā nō ꝑficit natiuitati ſed ſi ꝓpius reſpiciamus videbimus quid ſequi debeamus· contēplemur facturā ade· In adam em̄ exemplū eſt datū· ut ex eo itelligamus quia iam formatū corpus accepit aiam nā poterat de9 animā limo terre admiſcere et ſic formare corpus· ſed ratione infirmabatur q: pmū oportebat domū ɔpaginari et ſic habitatorem induci· anima certe q: ſpūs eſt in ſicco habitare non pt̄· ideo in ſanguine fertur habitare· cū ergo lineamenta cōpacta non fuerint vbi erit anima· ¶ Auguſtin9 in libro queſtionum exodi ait·

Nō ē homicida qui aborſū ꝓcurat anteq̄ aīa corpori ſit infuſa·

Quod vero nō formatū puerperiū noluit ad homicidiū ptinere· profecto nec hominem deputauerit quod tale i vtero geritur· Hic de anima ſolet queſtio agitari· vtrum quicq̄d formatū nō ē nec animatū quidem poſſit intelligi et ideo homicidium non ſit· q: nec exaiatum dici pt̄ ſi animā nō habebat· Itē ſi illud informe puerperiū iā quidē fuerat ſed adhuc quodammodo fuerat informiter aiatum· qm̄ magna queſtio de anima eſt non eſt ꝑcipitanda indiſcuſſa temeritate ſententia· ſed ideo lex noluit ad homicidium ptinere quia nondū dici pt̄ anima viua in eo corpe qđ ſenſu caret· ¶ Item ieronimus ad algaſiā· ¶ De eodē·

Sicut ſemina paulatim formātur in vtero· et tamdiu nō reputatur homicidiū donec elementa confecta ſuas imagines menbraq̄ ſuſcipiāt· ita ſenſus racōne ɔcept9 niſi in opa ꝓrupit adhuc in ventre retinet' et cito perit ab hoſte· ¶ Cū ergo qui aliquā ſibi ad tps adhibet cū ea adulter eſſe dicitur nec ab ea diſcedens nec filiā ſuā illi tradēs peccat· ¶ Vnde leo papa· Profectus honeſtatis eſt fornicariā abijcere et vxorē legitimā accipere·

Ancillā abicere a thoro ꝛ vxorem certe ingenuitatis accipe non duplicacō ɔiugij ſꝫ ꝑfectus eſt honeſtatis· Culpāda ſit ſane taliū negligentia ſed nō penitus ꝺſperanda ut crebris cohortationib9 incitati qđ neceſſarie petiuerunt fideliter exequātur· nemo em̄ deſperādus ē dum in hoc corpe ɔſtitutus ē q: nonnūq̄ qđ diffidētia etatis differtur ɔſilio maturiore ꝑficitur· ¶ Idē Legitimo mr̄imonio copulat' que ɔcubinā habēri traditur

Non omnis mulier viro cōiūcta vxor eſt viri· q: nec oms filius ē heres patris· Nuptiaꝝ aūt federa inter ingenuos legitima ſunt et int' coeq̄les et multo prius hoc ipm domino conſtituente quā iniciū romani iuris extiterit· Itaq̄ aliud eſt vxor

mus· et edificiō ꝙ nōdū eſt pt̄ imponi ſeruitus non ꝙ ſtatim ſit ſuie9 ut· ff· de ſerui· vr· ꝑ· ſi ſeruitus·ſ·vl· Io· tu dicas ꝙ rei que non eſt pt̄ imponi ſeruitus nō ꝙ ſtatiꝫ ſit ſeruitus ſ erit re exiſtēte i rerū natura xxvij·q·ij·ſ·ex hijs omib9 Idē pt̄ dici de ꝑuilegio· q̄a tūc vere ɔpetit cū res extabit· b· r ¶ Ab homicidium ·dic ut·s·ij·q·v· confuſi· Sicut·et p hoc·c· dic baꝫ· pccā ſola volūtate ɔmiſſa ſola luiſti· volūtate debē ꝺleri· nā omes reſ ꝛc ex̄ de reg·iur·oēſ· alij dicūt eſſe neceſſariū exteriorē pñiam ex quo voluntas egreſſa eſt ſuos fines·
e ¶ Ita ſēſu s rōne·i· cogitacō vl' voluntas bona mēte concepta cito perit ꝛc· vel intelligitur ꝺ mala cogitacōne ɔcepta in rōne· id ē i aia q̄ perit ab hoſte·i· a ſuggeſtiōe diaboli· q: ſuggeſtio eius nō hꝫ effcm̄ circa aiam cū neſciat mētē hoīs ut xxvi·q·iij·ſcien·
u ¶ Cū g̊· dū· reſpicit ſinē·c· ſolꝫ queri· et cetera·
x ¶ Illi·cū ei ñ ē carnal'r cōmixtus nec ibi ſumat'·ar· ɔtra extra de ſpō· ad audientiam·
Ancillā abicere· cū g̊ canon iubeat abici illā q̄ ñ ē vxor nū q̄d ſua aucte ſtatim pt̄ ab ea recedere· ſꝫn· nō· ut xxv·q·vi· multorum·ꝛ xxxiij·q·ij· ſeculares·
z ¶ Cohortacōib9 ut dimittat' ɔcubi
a ¶ Neceſſe naſcꝫ ꝓpter neceſſitatē carnalis infirmitatis· id ē cā incontinentie· q: ɔtinē forte nō poterat vel ne plures alias cognoſceret·
b ¶ Fidel'r ·ſ· cū honeſtate·ɔiugij
c ¶ Nemo ꝺſperād9 ē·ꝺ·pe·di·vij· nemo·C·ꝺ fidei ɔibe·deberi ꝫ·e·q· ·iiij· recurrat·i ſi· ·s·xxiij·q·iij·illđ· et·c· corripiātur·
b ¶ Etatis ꝫ·ꝓx·q·ij· antiqui·et·c· i adoleſcētia·s·l·di· pōderet·ꝛ·c· de eo·s·xxx·q·iij·illđ· ɔtia q̄nq̄ differtur· ad tps donec ꝺferueſcat
e ¶ Differt'·et penitē· culpa luxurie· de pe·di·i· ſūt q̄ arbitrātur· et dū ē i pccō nō debet agere penitētiā· de pe·di·iij·in ſalicib9· ſ illud intelligitur tm̄ de ſolēni pnia alias apte ɔtradiceret ·de·pe·di·v· falſas· q: peccator bñ agit pniam ut no·xiiij·q· vi· in ſūma· ex̄ de· pe· et re· ꝙ quidā ꝫ· de pe·di·iij· nec ꝓteſt· ſꝫm gñalē ibi ſꝫm ſpecialē ſigficacōnē accipitur
Non omis·ꝫ·e·q·iiij·dicat ɔē ſ hoc filio9:
g ¶ Patris· pater eſt quē nuptie demōſtrāt· ff· de in ius vo· q: ſemp·
h ¶ Ingenuos·ar· ꝙ nō ſit legitimū matrimoniū int' puberem et impuberem nec inter ſeruos plenarie·
i ¶ Et inter coequales·i· inter adultos· ex̄ de ꝺſpon·impu· de illis
k ¶ Cōſtituēte· in paradiſo cū fecit adam et euam in adulta etate et eos matrimonialiter coniunxit· de·pe·di·ij ·ſ· romanos·v· adam· vel conſtituit ꝙ non omnis filius ſit heres ibi· eice ancillam· ꝛ cetera·ſed

cõtra.ꝫ.e.q.iiij.recurrat. vbi dicitur ꝙ nõ obfuit et cetera. et ita filij iacob obtinuerũt hereditatẽ cũ alijs genitis ex ancilla. dicunt quidã ꝙ poſtea iacob ↄtraxit cũ ancilla et ita legitimauit filios. ſed contra. extra q̃ fili. ſunt le. tanta. qꝛ eo tp̃e ſuſcepti ſunt qñ mater eſſe vxor ñ potuit. ſed dic ꝙ ſufficit ꝙ credebatur ꝙ tũc poſſet eſſe vxor. ut.ꝫ.e.

a ¶ Legitime. i. oẽʒ ſolẽnitatẽ legalẽ hñtes ex. .q.iiij. obiciũtur de deſpon. impu.

emittat votũ vel ſacramentum et eſt doli capax pater nunq̃ poteſt reuocare. qꝛ cũ poſſint ſe obligare diabolo et deo. extra de delict. pu. pueris. et legit ſic hu. hoc. c. mulier. ſcʒ impubes nõ doli capax.

k ¶ Obligauit. i. fecit ad modũ obligantiũ. Alij dicũt ꝙ ſiue ſit doli capax ſiue nõ dũ tñ ſit infra annũ xiiij. in viro. vel xij. in puella pať ſẽper reuocat iuramentum eius ut hic. et. s. xx. q. ij. puella. Alij tenent mediam viã. nam doli capax ante legitimã etatẽ obligatur in omni voto nõ in voto monachacõnis xx. q. i. illud. et tñ licet obligetur pať p̃t reuocare ex ↄceſſione huiuſmõi canonis. et ita h̃ intelligitꝛ de doli capace et vere obligato. de hac materia notaui. xx. q. i. in ſumma.

b ¶ Illud. tue xxx. q. v. aliter.

Honorantur. g̊ ꝓ mr̃imonio cõtrahẽdo p̃t exigi pecunia nec erit ſimonia licet mr̃imoniũ ſit maximũ ſacramentũ nã talis datiõ potius dr̃ honor quaʒ p̃cium ut hic dr̃. ſic xvi. q. i. dcime. ⁊ ẽ. ſi. ff. mãda. ſi remunerãdi. ſi q̃ras quare in hoc ſacramẽto potius interueniat pecunia quã in alijs. dicũt quidã ꝙ ꝓpť onera matrimonij ſed certe eadẽ ratione ꝓ ingreſſu monaſterij p̃t recipi pecunia ꝓpť onera q̃ ſuſtinet monaſteriũ. ſʒ h̃ ẽ ratiõ qꝛ in h̃ ſacro nõ ↄfertur gratia ſpũs ſci ſicut fit i alijs ut. i. q. i. multi. circa mediũ. et. c. ſunt. et. c. quicq̃d inuiſibilis. tñ multa fuerũt ꝓhibita in ve. leg. in quibꝯ nõ ↄfereba tur nec adhuc hodie ↄfertur grã ſicut empcõ ſepulture. ut xiij. q. ij. p⁹ quam. G. tñ dixit ꝙ ꝓ matrimonio nõ poſſet dari pecunia.

d ¶ Muneribus datis. a ſuo abrahe eliezer patri rebecce qui dicebatur bathuel.

e ¶ Nõ de ſpõſalibus innuit h̃ lrã. ꝙ ↄſenſus puelle non eſt reqrẽdus in ſpõſalibꝯ quod tñ ſecus eſt. ut xx. q. ij. c. vnico. ff. de ſpõ. ſpõſalia. imo et de ſpõſalibꝯ fuit ↄſulta vnde dr̃ ei vis ire cũ iſto hoĩe. dic g̊ nõ de ſponſalibus tantũ ſed etiã de ꝓfectione hoc tene ꝙ ſi non ↄtradicit ↄſentire intelligitur ut hic patʒ. nec p̃t ↄtradicere niſi cũ pater indignũ eligat. ff. de ſpon. ſed que patris. ...monium poſſe ↄtrahi inter abſentes per ꝓcuratorẽ. ar. xxx. q. v. nec illud.

f ¶ Pudoris. ar. matri-

g ¶ Deſponſata ar. ꝙ pentibꝯ puelle dari p̃t pecunia ut ↄſentiãt matrimonio interueniẽte pecunia. qꝛ ibi nõ ↄfertur grã.

h ¶ Pater. cultus enim verecũdie. ⁊c. C. de nupč. in copulacõne.

¶ Virgines. ↄſilium eſt. ar. extra de deſpon. impu. tua.

Mulier. i. impubes. alibi ſumitur ꝓ virgine in euangelio. mulier ecce filius tuus. ff. de. v. ſig. mulieris. et del. ij. ſuus. alibi ꝓ corrupta. ff. de contrah. emp. alioquin. §. i. et nota ꝙ hug̊. dicit ꝙ ſi impubes

aliud ↄcubina ſicut aliud eſt ancilla
et aliud libera. ꝓpter qd̃ etiã ap̃lus
ad manifeſtandaʒ harꝫ p̃ſonarum
diſcretionẽ teſtimoniũ poſuit ex ge-
neſi vbi dicit̃ abrahe. eice ancillam
et filiũ eius. nõ enim erit heres fili-
us ancille cũ filio libere. igitur cuiuſ
libet loci clericus ſi filiam ſuam vi-
ro habẽti ↄcubinã in mr̃imoniũ dede-
rit. non ita accipiendũ eſt quaſi eaʒ
ↄiugato dederit niſi forte illa mulier
et ingenua facta ⁊ dotata legitime
et publicis nuptijs honeſtata videa
tur. paterno enim arbitrio femine
viris iuncte carent culpa ſi mulieres
que a viris habebantur in matrimo
nio non fuerint. quia aliud eſt vxor
aliud cõcubina. ¶ Cũ ergo dr̃ pa-
terno arbitrio femine iũcte viris da
tur intelligi ꝙ paternus conſenſus
deſideratur in nuptijs nec ſine eo le-
gitime nuptie habeantur Iuxta illd̃
euariſti pape. Aliter nõ ſit legitimũ
ↄiugium niſi a p̃entib⁹ tradatur.
¶ Item ambroſius in libro de pa-
triarchis.
Honorant̃ parentes rebecce munerib⁹ con-
ſulitur puella nõ de ſponſalib⁹. Illa
em̃ iudiciũ expectat p̃entuʒ. non eſt
em̃ ꝟginalis pudoris eligẽ maritũ
ſed iam deſponſata viro de ꝓfectio-
nis die ↄſulitur nec immerito dilati
onẽ nõ attulit. iure etem̃ ꝓperare de
buit ad maritũ. Vnde illud euripidi
on qd̃ mirantur plerieꝗ vñ tranſla-
tũ ſit manifeſtũ eſt. ait em̃ in perſo-
na mulieris que tñ volebat maritũ
relinquẽ et ad alias petebatur nup-
tias. ſpõſalium meorum pater meus
curã ſubijt. hoc em̃ nõ eſt meũ. ergo
qd̃ et ipi philoſophi mirati ſunt ſer-
uate virgines ⁊ nõ ſolũ virgines ſʒ
etiam ſi q̃ mulier amiſſo cito marito

adoleſcentula in laqueum infirmita-
tis ſue timẽs incidere ſi vult nubere
nubat tñ in dño. vt electõnẽ mariti
p̃entib⁹ deferat ne appetẽtie eſtime
tur auctor ſi ip̃a de nuptijs ſuis ele-
ctionẽ ſibi vendicet. expetita magis
debʒ videri a viro q̃ꝫ virꝫ ip̃a expetiſ
ſe. verecundiam p̃mittat anteq̃ꝫ nu
bat quo ip̃m ↄiugiũ plus ↄmẽdet ve
recundia. ¶ Itẽ in li. numerorum.
Mulier ſi quippiaʒ vouerit et ſe
ↄſtrinxerit iuramẽto que ẽ in
domo patris ſui et i etate adhuc pu
ellari. ſi cõgnouerit pater votum qd̃
pollicita eſt et iuramentũ quo obli-
gauit animã ſuã et tacuerit non rea
erit ſi quicq̃d pollicita eſt et iurauit
ope ↄpleuit. ſi aũt ſtatiʒ ut audierit
ↄtradixit pater et vota et iuramẽta
eius irrita erũt. nec obnoxia tenebi
tur ſpõſioni eo ꝙ ↄtradixerit pater
eius. ¶ Itẽ auguſtin⁹
Merito hic queritur etiã de vo-
to virginitatis. mulieres enim etiã
ꝟgines in ſcriptura ſolent appellari
et videtur etiã ap̃lus de patre loqui
cũ dicit. ſuet virginẽ ſuã et det nup
tui virginẽ ſuã. ¶ Ecõtra in ↄcilio
toletano. iiij. **Vidue virgines pro
pria voluntate maritos ſibi eligant**
Hoc ſanctũ ↄfirmat cõciliũ vt
vidue quibus placuerit tene-
ant caſtitatẽ. qd̃ ſi priuſq̃ꝫ ↄfiteant̃
ↄtinentiam nubere elegerint illis nu
bant quos ꝓpria volũtate voluerint
habere maritos. ſimilis cõdicõ et de
virginibus habeat̃. nec extra volun
tatem p̃entũ vel ſuã cogãtur mari-
tos accipe. Si q̃s vero ꝓpoſitum ca
ſtitatis vidue vel virginis impedie-
rit a ſancta cõmũione et a liminib⁹
eccĩe habeatur extraneus. ¶ Pre
miſſis hijs auctoritatibus euidenter

l ¶ In domo. idẽ eſt ſi extra domuʒ qꝛ eſt emãcipata dũ tñ minõ ſit. ar. C. d̃. nup. vidue.

m ¶ Et ope. g̊ rea erit ſi nõ ↄpleuerit. ⁊ ita ↄtrahẽ p̃t impubes quod ↄcedo. ar. huius. c. ↄẽ. xx. q. i. c. i.

n ¶ Statim. s. xx. q. ij. c. ij. ↄẽ. hu. ſoluit qꝛ ideo ibi datur maius ſpacium qꝛ p tale iuramẽtuʒ a patris p̃tãte eximitur. h̃ aũt loquit̃ de alio iuramẽto ſiue voto qd̃ lʒ adimpleat adhuc tamen manet in patris poteſtate et ideo ibi maius ſpaciũ dat̃ quã hic. hic enim loquitur de voto abſtinẽtie. lex aũt dicit ꝙ cũ filius ẽ i poteſtate nõ obligatur aliquo voto. ff. de pollici. l. ij. ſʒ ↄrogatũ ẽ ei.

o ¶ Pať. ſoluitꝛ autem patria poteſtas aduenientẽ adulta etate quo ad matrimonium carnale ſiue ſpirituale ⁊ quo ad iuramentũ. xx. q. ij. puella. xxij. q. iiij.

Hoc ſanctum. tribus. parentuʒ. ſecũdũ canones. licet filie preter voluntateʒ parentum nubere ad hoc qñ teneat matrimoniũ licʒ nõ aſſit volũtas eius. alias bñ dico reqrendũ eius conſenſum maxime ſi eſt minor. vñ corrigit̃ illud. inſti. de nup. in pri. numq̃d g̊ pr̃ eã dotare tenet̃. ſic. ar. ff. de ritu. nup. q̃ liberos. et ponit̃ h̃ vel ꝓ vñ nec eſt neceſſaria patris volũtas quantum

q ¶ Parentũ. bñ dic̃. qñqʒ enim inueniũtur mulieres ↄť ſua comoda laborare. C. de ſpõ. ſi pater. hoc tñ ad honeſtatẽ referas. et. e. de deſpon. impu. tue ...xx. q. ij. c. i. et. ij. ↄtra. ſʒ ibi de minoribꝯ. xiiij. annis

¶ Extraneus. ...agitur. et h̃ de nubilibꝯ. de hoc habet̃. xxxi. q. iij.

De tercia. hic depingit̃ tercia queſtio. Q. iij. in ſumma. an ſcʒ puella in matrimonio contrahendo debeat ſequi arbitrium patris ſerui an liberi aui. et quidem aui qꝛ ſeruus non

habet liberum arbitrium ad ea que liber homo facere pt. sed nec aui
nisi de honestate. ɔ̄a em̄ est ab illis petēda qui ptātem hn̄t
Patrem. magis. spō- sup illa. xxx. q. v. c. i. sed pater nō habet
cū ipe sit in potestate alterius ut. ff. de adulte. sic eueniet.
Neptis. si hec ɔcepta est patre i seruitute existēte nō est in ptāte
aui ar. insti. q̄. mo. patria po. sol. §. vl. nam p prēm acquirit̄ auo po-
testas in nepoti-
bus. sed iste liber
erat qn̄ eam susce
pit sed postmodū
factus est seruus
tūc em̄ filij rema-
nent in ptāte aui
sui. insti. quibus
mo. ius pa. po. §.
āmonēdi. et in h̄
caū optꝫ intelligi
qd hic dr̄. vel dic
ꝙ ibi auus est li-
ber siue nepos sit
in eius ptāte siue
non requiri debet
eius ɔsensus vbi
pater huus ē et h̄
de honestate. In
potestate aūt aui
materni nullus ē.
insti. de pa. po. in
fi. h̄ g de auo pa
terno dr̄. sed nun
quid origenarius
filium hꝫ i ptāte.
nō. cum ipe sit in
ptāte alterius. C.
de agri. et cen. ne
diutius. et qui in
ptāte alterius est
aliū in ptāte ha-
bere non pt. ff. de
adul. sic eueniet.
et sic pt de orige
nario h̄ intelligi
sicut. G. posuit in
themate. vl' intel-
lige de seruo.

c Arbitriū. ar.
ꝙ nec seruus suo
arbitrio possit du
cere vxorem. q̄li
ter enim in se libe
rum arbitriuꝫ ha
bebit et nō in sua
sobole. g sicut per
illd ex̄ de cōiugi.
huo. c. i. hodie sic
liberū hꝫ arbitriū
ɔtrahēdi m̄rimo-
niuꝫ ita liberū hꝫ
filiā tradēdi. Qua
re em̄ in se hēbit
liberū arbitrium
et nō in sua sobo-
le. ſ3 hic nō habꝫ
liberū arbitrium
qꝛ filia nō erat in
ptāte eius ſ3 libe-
ri aui. vel dic ꝙ
nec hu9 habet li-
berū ābitriū ɔtra
hēdi sine volunta
te dn̄i. si tn̄ ɔtraxe
rit tenet.

Questio. iiij.

Quod au
tem. h̄ q̄r
ta questio
nichil hꝫ q̄stōnis
qꝛ non licꝫ ex qua
cūqꝫ cā viuēte vx
ore ex alia filios

asserit̄ ꝙ quāuis aliqui nō filiorum
pcreandoꝝ ſ3 in ɔtinētie cā ɔueni-
ant ɔiuges tn̄ appellant̄. Q. III.

Tercia vero questione pe
lagius diffiniuit scribens d
fensori potentio.

Arbitrium liberi aui non originarij
patris puellam in nuptijs sequi oꝫ

Patrem puelle porte-
ccie vestre famulū auum ve-
ro eius liberis ortum constat esse na
talibus. et ideo aui magis electōnē
de ɔiunctione neptis q̄ patris eius
cuius nullo modo liberꝫ pt esse arbi-
triū decernimus attendi. Quia g
electione aui huic ista nupsisse pba-
tur hac cōstat legitime sibi fuisse co
pulatam. Q. IIII.

Quod autem ex ancilla ꝑpt
vxoris sue sterilitatem fi-
lios querere alicui liceat ex
emplo probatur abrahe. qui prop-
ter sterilitatem vxoris sue sara in-
gressus est ad agar egipciacam vt
ex ea filios acciperet. Itez cū iacob
ex rachele filios hr̄e non posset ex
ancilla sua filios sibi suscitauit. nec
solū ꝑpter sterilitatē vxꝫ etiā ꝑpter
fecūditatē cessantē legitur intrasse
ad ancillā lye et ex ea genuisse filios
Ex quibus omnibus colligitur ꝑpt
sterilitatē vxoris sue ex ancilla sue
ex q̄libet alia licite filios queri. alio-
quin adulterij macula abraham et
iacob notabuntur ſ3 sic post mortē
sare abrahā cethurā duxit in vxo-
rem ne sm̄ aug. xp̄iani putarēt esse
pcc̄m post mortē vxoris aliā duce-
re. sic videt̄ viuēte vxore sua filios
ex ancilla sua suscepisse ne ab aliqui
bus hoc reputaretur in crimen.
Illd aut augustini dicit̄ ɔtra ad
uersarium legū et ꝑphaꝝ. li. ij.

Quo abraham excusatur a crimine

Iste abrahe etiā fornicacōis.
vsqꝫ ad decrepitā etatē senec
tutis fornicacōnis obicit crimen ꝑ
fecto qꝛ p9 mortē sare alterā duxit
vbi et si nullū intelligeretur rei ab-
dite sacramētū ꝑpter hoc solum id
facere debuit abraham ne putarēt
heretici aduersus ꝑphm dei. quib9 et
tertullianus astipulator assistit post
vxoris mortē crimē eē ducē vxorē.

Sacramētū huius rei est ꝙ p bo
nos mali et boni erant in fide gene-
randi. et p malos boni et mali erāt
ad fidē accessuri. Vn̄ aug. sup io-
hannem. Sicut bonoꝝ ministe
rio mali et boni ita ministerio malo
rū boni et mali in fidei gn̄ant

Recurrat nunc animus nost er
ad abraham ysaac et iacob. in istis
tribus inuenim9 parere liberas pa-
rere ancillas. inuenimus ibi ptus li-
berarum. inuenimus etiā ibi pt9 an
cillaꝝ. ancilla nichil boni significat
eice ancillā inquit et filiū eius. inue-
nimus rem mirā in istis gn̄acōnib9
ancillaꝝ et liberaꝝ quatuor ſcꝫ ge
nera hoim. in quib9 ɔpletur figura
totius populi xp̄iani vt nō sit miruꝫ
qd in illis trib9 dictum est. ego suꝫ
deus abrahā deus ysaac. et deus ia-
cob. In omib9 em̄ xp̄ianis fratres
attendite aut p malos nascunt̄ boni
aut p bonos nascuntur mali. aut p
bonos boni aut p malos mali. Am-
plius istis quatuor generibus nō po
test inueniri. iueniīs ibi bonos filios
iacob natos ex ancillis. et bonos fi-
lios iacob natos de liberis. nichil ob
fuit natiuitas de vteris ancillarum
qn̄ in patre ɔgnouerūt semē suū. et
ɔsequēter regnum cū fratrib9 tenu
erunt. Quomō ergo in filijs iacob
non obfuit illis qui nati sunt de an-
cillis quo minus tenerent regnuꝫ ꝛ
terrā ꝑmissionis quā cum fratrib9
acceperūt. nō illis obfuerūt natales
ancillaꝝ sed pualuit semen paternū
Sic quicunqꝫ per malos baptizant̄
tanquam de ancillis videntur nati.
sed tamen quia ex semine verbi dei
nati sunt qd figuratur i iacob simul
hereditatē cū fratribus possidebūt.
securus ergo sit qui de semine bono
nascitur tamē ne imitetur ancillam
si de ancilla nasceris ancillā malā su
perbientē ne imiteris. Vnde enim si
lij iacob de ancillis nati possiderunt
terrā ꝑmissionis cū fratrib9. Isma
hel autem de agar ancilla natus ex-
pulsus est ab hereditate. vnd nisi qꝛ
ille superbus erat illi humiles. ere-
xit ille ceruicem et voluit seducē fra
trem suum ludens cū illo. magnum
ibi sacmentū. ludebāt simł ysmahel

ꝑcreare. et ꝙ de abrahā et de alijs inducit̄ nō obuiat qꝛ auctoritate
spūs sancti excusati sūt extra de diuor. gaudemus. xiiij. q. v. dixit.
e Filios. ismahelem et alios filios ſcꝫ dan et neptalim.
f Cethurā. q̄ fuit binomia q̄ alio modo vocabat̄ agar mr̄ ismahelis
ar. ɔ̄. qꝛ eo tpe quo ille fuit ɔceptꝰ non potuit esse legitim9 g ex p9
fcō n̄ potuit legitimari ut ex̄ q̄ si. sūt le. tāta. ꝛ. ff. d sta. homi. paulus

Iste. sacrm̄.
qꝛ cuꝫ a suō
viro fēm ē scīm ꝑ-
sumit̄ ut. ix. q. ij.
lugdunen̄. ꝛ. vij.
q. i. omnis.

g Astipulator.
i. adiutor. xi. q.
iij. antecessor.

i Adulariū. s.
tertullianū q̄ ɔdēna
bat scd̄as nuptias
q̄ nec legē nec ꝑ
phetas recipiebat
ꝛ q̄ fuerit ei9 hereh
hēs xxxiij. q. iij. q̄
dā. v. tertulliamste.

Recurrat. m
hil boni. h̄.
alibi em̄ bonuꝫ si-
gnificat ut ibi ec
ce ancilla dn̄i ꝛc.

k Quatuor. i.
q̄tuor modis gn̄e
randi hoies in fide.
alias em̄ duo tm̄
sūt gn̄a hominum
xij. q. i. duo. ꝛ quo
ad ɔdicōꝫ. nā aut
sūt serui aut liberi.
ff. d sta. ho. summa

l Quatuor. i.
istis quatuor mo
dis gn̄andi i fide.

m Tenuerūt. ī.
e. dicat. ɔtra. ſ3 h̄
illegitimi in figu
ra successerūt. sig-
nificabatur enim ꝙ
illegitimi si penitū
vicia non sequāt̄
ꝑpetuā hēditatez
habebūt. lvi. di.
nasci vel legitimi
isti erāt. quia fas
erat tunc filios ex
ancillis suscipe. ī.
e. q. vij. tm̄ valꝫ.
imo potius dice-
bantur filij vxo-
ris legitie. ut. lvi.
di. ismahel.

n Per malos.
ar. ꝙ acq̄rit̄ ecc̄ie
vel alij religioso
loco p hēticos ar.
xvi. q. vi. si ep̄m.

o Expulsus. n̄.
qꝛ sm̄ carnē nat9
est ſ3 qꝛ fratrē per
seq̄bat̄. ut lvi. di.
ismahel. nam qui
sm̄ carnē erat per
sequebat̄ cū qui
sm̄ spm̄ ut. s. xxiij
q. iiij. qui scd̄m.

p Seducē. isma
hel enim faciebat
luteas imagines
ꝛ cogebat eū eas
adorare ɔ̄. illud.
adorab deū ꝛc. xx
ij. q. i. ɔsiderate.

q Sacramētum

ſacramentum erat illud ſecūdum ꝙ ſemp carnalis ſpiritualem perſeq̄
tur·xxxiij·q·iiij·qui ſecundum ⸗menti pepit eccleſia p dilectionem
a Peperit·patres veteris teſta⸗ noui teſtamenti p ſacramēta·s·
·xij·q·ij·qui abſtulerit· ⸗ſide ad vnū p̄mium tendunt·ſed nunquid
b Societate·nā in vna⸗ eadem eſt eccleſia que fuit ī veteri lege
poteſt dici ꝙ nō·iuxta illud·vocabo plebem meam non plebem meam
et alibi ecce con⸗
uertimur ad gen⸗
tes·et ſm̄ h̄ dica⸗
tur qđ illud rela
tiuū que qđ p̄ceſ⸗
ſit que pepit et ce
tera ſimplicem fa
cit relationem·a⸗
lij dicunt eandem
eſſe·ar·de cō·di·
iiij·ſicut·vij·q·i·
denīqꝫ·ff·đ iudi·
ꝓponebat᷒·et x⸗
vi·di·habeo·
c Ciuitatis·ie⸗
ruſalem celeſtis·
d Animali·id ē
beſtiali·
e Sed cū tales·
id ē mali·hic ge⸗
nerantur p bonos
mali·
f Spūales·⁊ ſic
p malos boni·
g Vadunt·ſcꝫ
cū regenerantur·
h Deſiſtūt·ſcꝫ
cū catbezizantur·
i Quia n̄ pn̄t·
ſicut pueri·
k In nouā ⁊̄·de
con·di·iiij·ſicut·
l Naſcūtur·id
ē caritatē ⁊ fidem
habent ⁊̄·de ɔ·di⸗
iiij·ſicut·
m Intus·quaſi
diceret mali mali
ſunt ſiue in eccle⸗
ſia videantur boni
ſiue mali ſiue ab
ecc̄ia tolerant᷒ ſi⸗
ue ab ecc̄ia ſepa⸗
rati ſint·
n Area·area
đr p̄ns ecc̄ia in q̄
mali permixti ſūt
bonis ſicut in a⸗
rea palea granis
bugo·
o Palea·gᵒ ſi⸗
ue intus ſiue ex̄
qđ palea ē palea
eſt·⁊c̄·ſicut vſu⸗
ra non deſinit eſſe
vſura licꝫ in ſortē
ɔuertat᷒·C·đ vſ⸗
ſur·l·vlti·
p Macula eſt·
·s·di·xxi·q̄uis·s·
xxvij·q·i·nuptia⸗
rū·§·i·et dic ſine
macula·i·ſine mō
tali peccato·xxiij
·q·i·oībꝫ·
q Deſperandꝫ
eſt·s·e·q·ij·ancil
lam·s·xxiiij·q·iij·
corripiantur·
r Peregnatio
nis·in qua ſcꝫ ipe
abrahā fuit pere
grinatus·nam vi
ta hominis ſuper

et yſaac·vidit illos ſara ludentes·q̄
autem peperit abel et enoch et noe ⁊
abraham ip̄a peperit et moyſen ⁊ p
phetas tpe poſteriores ante dn̄i ad
uentum·et que iſtos ip̄a et apoſto⸗
los et martires nr̄os et om̄es bonos
xp̄ianos·om̄es eñi pepit qui diuerſ
tpib᷒ nati apparuerūt ſed ſocietate
vnius populi ɔtinētur·et eiuſdem ci
uitatis ciues labores huius pegri⸗
natōnis expti ſunt et quidam eoꝝ
nūc expiuntur et vſqꝫ in finē ceteri
expientur·Item que pepit caim et
cham et yſmahel et eſau eadem ipſa
pepit ⁊ dathan et alios in eodem po
pulo ſimiles·et que iſtos eadem ip̄a
et iudā pſeudo apl̄m et ſymonē ma
guꝫ et ceteros vſqꝫ ad h̄ tp̄a pſeu⸗
do xp̄ianos in affectione animali p⸗
tinaciter obduratos ſiue ſint permi
xti in vnitate ſiue aperta precifione·
diſſentiāt·ſꝫ cū tales a ſpūalib᷒ euā
gelizantur et ſacramētis imbuunt̄
tanq̄ꝫ p ſeip̄aꝫ rebecca eos parit ſic
eſau·cum autem p illos qui nō caſte
annuntiāt euangeliū tales in eodeꝫ
populo gn̄antur non ſara quidem p
ſeipſam parit ſꝫ p agar·Item boni
ſpūales qn̄ euangelizātur vel bapti
ſantib᷒ carnalibus generantur·lya
quidē vel rachel nō iure ɔiugali eos
ſꝫ p ancillaꝝ vteꝝ pit·Cū vero per
ſpūales in euangelio gn̄antur boni
fideles q̄ vel vadūt in ſpūalē affectū
pietatis vel eo tēdere nō deſiſtūt·vl̄
ideo nō faciunt quia non poſſunt ſic
ex vt̄o ſare yſaac vl̄ rebecce iacob
in nouā vitā et nouum teſtamentū
naſcūtur·itaqꝫ ſiue intus verſari vi⸗
deantur ſiue apte foris ſint quod ca
ro eſt caro eſt·ſiue in area ſua ſteri⸗
litate pſeuerēt ſiue occaſione temp
tatōnis tanquā vento extra tollan⸗
tur·qđ palea eſt palea eſt·⁊ ſemper
ab illius ecc̄ie que eſt ſine macula ⁊
ruga vnitate diuiſus eſt·etiā qui ɔ
gregatōni ſcōꝝ in carnali obdura
tione miſcetur·de nullo tn̄ deſperan⸗
dū eſt ſiue qui int᷒ talis appareat ſi
ue qui foris manifeſtius aduerſet̄·
Hijs ita rn̄det̄ pro varietate tē⸗
poꝝ varia inuenitur diſpēſacō con
ditoris·p̄miſſum erat abrahe ꝙ in
ſemine eius benedicerentur omnes

terrā eſt pegrina vel via in qua dominus apparuit ut pegrinus·i·q·
·i·§·o pponitur·v̄·ꝙ ut plane· ⸗ad trebelli·cogi·i·Ren·et di·liiij·ex
s In peculiarē·i·ꝓpriū·ar·ff·⸗ antiquis·
t Maledicta·i·ignominioſa et obſcure fame apud homines habita
eſt et eſt maledictum opprobrij ut h̄·et ē culpē·vt ij·q·vij·paulus·et
eſt maledictum pene·vnđ maledictus homo qui pependit in ligno de
pe·di·iij·ſi enim·
·v̄·et tanquam·
u Cōſtabat·s·
di·lxxxij·p̄ſimos·
et·s·di·xxxi·tenē·
x Muneris·id ē
officij ſacerdotalis·
y Queritur·ar·
ꝙ ceſſante cā ceſ⸗
ſabit effect᷒ lxi·
di·§·hijs oībꝫ·
z Impat᷒·poſt
ordinē qui votum
ɔtinētie hꝫ ānexū
·ar·di·xxvij·dia⸗
con᷒·s·di·lxxiiij
cū in p̄terito·ali⸗
oqui ɔtradicit am
broſius·s·e·q·i·i
tegritas·
a Abrahaꝫ·ad
h̄ iducit·c·ſequēſ
et·c·obiciūtur·
b Illoꝝ·ad h̄
inducit·c·nemo·⁊
capitulum·dicat·
c Vſus·ad hoc
inducit·c·origo·
d Fere optiē tē
perat·quia nemo
imitatur·
Dixit ſara·le
gem·ſcriptam nō
ante naturalem·
f Interdictū·i
aliquo p̄cepto·vl̄
iterdcm̄ p aliquā
legē ſup h̄ ſpecia
liter lataꝫ·erat tn̄
quodāmodo inter
dictū i padiſo cū
dn̄s ait·erūt duo
in carne vna·ut x
xxi·q·i·quomō·et
etiā i lege natura
li·qꝛ cuicūqꝫ natu
raliter inſituꝫ eſt
qđ tibi nō vis·⁊c̄·
g Pena·bn̄dici⸗
cit pena ex tpe·nā
culpa ante legem
fuit in caim et la⸗
mech·⁊ no·ꝙ hec
om̄es excuſacōes
inſufficiētes ſunt·
ſed illa eſt ſola·ex
đ diuor·gaudem᷒
et dic pena crimiſ
id ē legis temera
te eſt·ex tēpore le
gis ſcripte·alias
nec lamech nec ca
im puniri debuit
cum illi ante legē
ſcriptam peccaue
rint·ſed non erat
adhuc pena ſtatu
ta ɔtra eorū pcc̄m
h In legem·q̄
enim p̄uenūt con
ſtitucōnem nō ſūt
poſtea irritanda·
·s·di·lxxxij·ꝓpo⸗
ſuiſti·et extra de

gētes·p̄miſerat ſe qꝫ daturꝫ ſemini
eius terraꝫ pegrinacōnis ſue dn̄s de
us·cū ergo ceteris in ydolatria re⸗
lictis abrahā et filios eius in pecu⸗
liarē populum ſibi dn̄s elegiſſet rite
multaꝝ fecūditate mulieꝝ populi
dei multiplicatio q̄rebatur·qꝛ ī ſuc⸗
ceſſione ſanguinis erat ſucceſſio fi⸗
dei·Vnde in lege dicebatur·maledi
cta ſterilis que nō reliquerit ſemen
ſuum ſuper terram·Hinc etiaꝫ ſac̄⸗
dotibus ɔiugia decreta ſunt·qꝛ ī ſuc
ceſſione familie ſucceſſio ɔſtabat of
ficij·Quia vero p icarnacōꝫ xp̄i gra
tia fidei vbiqꝫ dilatata eſt·nec iā đr
dic domui iude vel dic domui iſrl̄·ſed
eūtes docete om̄es gētes ⁊ in omni
gente quicūqꝫ timet deū et opatur
iuſticiam hic acceptus ē illi·nec ele
ctio muneris queritur in ſucceſſione
generis ſꝫ in pfectione vite et ſince
ritate ſciētie·et ꝟginitas fecūdita
ti p̄fertur·et ſac̄dotib᷒ ɔtinētie ca⸗
ſtitas impatur·nec ergo abraham
aut iacob deliq̄t qꝛ p̄ter vxorē fili⸗
os ex ancilla queſiuit·nec illoꝝ exē⸗
plo preter ɔiugale debitum fecūdi
tatē in aliq̄ licꝫ alicui q̄rere·cū illo⸗
rū ɔiugia nr̄oꝝ eq̄nt̄ vel preferan⸗
tur ꝟginitati·et immoderatus vſ᷒
cōiugij nr̄i tpis turpitudinem fere
imitetur fornicacōis illius tēporis·
Vnde ābroſius ſcribit in libro de
pr̄iarchis·**Non eſt reus adulterij abraham qui vxore viuēte filiuꝫ ex ancilla ſuſcepit·**

Dixit ſara ad abrahaꝫ·ecce ɔcluſit
me dn̄s ut nō pariā·Intra ergo ad
ancillaꝫ meam ut filiū facias ex ea·
et ita factū eſt·ſed ɔſidera p̄muꝫ ꝙ
abrahaꝫ ante legem moyſi et ante
euāgeliū fuit·nondū ergo interdic
tum adulteriū videbatur·pena cri⸗
minis ex tpe legis ē que crimen in
hibuit·nec ante legē vlla rei ē dam
nacō·ſꝫ ex lege·non ergo in legem
ɔmiſit abrahā ſꝫ legē p̄uenit·deus
aūt in paradiſo cōiugium laudaue
rat nō adulteriū dānauerat·habes
p̄mā abrahe defenſiōꝫ·Secūda illa
eſt ꝙ nō ardore aliquo vage ſuccē
ſus libidinis non petulantis forme
captus decore ancille ɔtubernio cō
iugalē poſt habuit thoꝝ·ſed ſtudio

conſtitu·c·ul·C·de teſta·iubemus xxxi·di·ante
a ¶ Laudauerat·cū dixit creſcite et multiplicamini·
b ¶ Dānauerat·exꝓſſe·et eſt ar·ꝙ licꝫ vnū ꝯtrariorū ꝯmendet̄ nō ideo
reliquū vituperatur ar·ꝯtra·viij·q·i·ſciendū· c ¶ Poſthabuit·i·poſt
d ¶ Muneris·i·officij quo publice ſeruire humano generi· poſuit·
videbantur· e ¶ Pretexuit id eſt diminuit ⁊ exterminauit ñ aūt ex
tinxit vt·di·xx=
xv·ſexto die·et ē
ar·ꝙ malū factuꝫ
excuſatur ꝑ bonā
intencōnē·et ob=
ſtetrices licꝫ pec=
cauerūt mentiēdo
ꝓpter bonā tamē
intentionez remu
nerate ſūt xxij·q·
·ij·ſi q̄libꝫ·et ita
in eodem ſcō q̄s
meretur et deme
ret̄ qđ ē ꝯtra illđ
·ff·đ neg̃ ge·ſiue
et·xvi·q·i·legi·
ar·ꝙ excuſat̄ ma
lum ſi bono zelo
ſit ꝓpter bonum·
ar·xxx·q·i·ad li=
mina·
Nemo·de le=
gibꝫ·q̄ dicunt ꝙ
adulteriū nō com
mittitur cum ſo=
luta ſꝫ cuꝫ nupta·
·ff·đ adul·iterdū·
vel loquit̄ de le/
gibꝫ q̄ ꝑmittunt
ꝯcubinatū ut·ff·
de ꝯcub·l·i·vel lo
quit̄ de legibꝫ q̄
ꝑmittūt fornicari
militibꝫ ut·C·de
dona·int̄ vi·⁊ vx·
g ¶ Stu= ·l·ij·
prū·ſtuprū com=
mittitur in v̄gine
vidua vel puero
vel etiaꝫ in ſoluta
muliere q̄ nō ha=
betur loco vxoris
vl' ꝯcubine ut·ff·
de adult̄·ſtuprū·
ſecus ſm̄ canones
ut·xxxvi·q·i·lex
illa·§·i·
h ¶ Adulterium·
coniugatorum·
i ¶ Ab vxore·ſic
·ꝫ·q·vi·ꝑ totū·et
·ff·de adul·ſi vx/
or·h̄ nota ſimpli
cem fornicacōnem
eſſe canonicuꝫ cri
men·i·ꝑ canones
et non per legem
eſſe crimen·
k ¶ Tibi ius·ius
d̄r qđ ex indulgē
tia vel apoſtoli diſpēſacōne habet̄ ut vnuſq̄ſqꝫ habeat ⁊c·ut·s·q·ij·
·§·hijs ita·ſicut d̄r ius ꝓ̄natus qđ ex grā tm̄ habet̄ ut xvi·q·v·ſi q̄s
epoꝝ·ſic ecōtrario d̄r ex neceſſitate fieri qđ ex diſpenſacōne fit·ut·l·
di·domino ſancto et xxxv·q·iiij·cō ſanguinitas·
l Tollerabilior·q̄ſi dicat maiꝰ peccatū ē manifeſte ꝙ̄ occulte pecca
re·s·xi·q·iij·ꝑcipue·et ſic eſt cōtra·xij·q·i·certe ego·ſed dic ꝙ occul
te peccās magis d̄r peccare·id ē ꝑiculoſius qꝛ nemīnē hꝫ corrigentē·
Itē malū eſt cadere a ꝓpoſito ſed peius ſimulare ꝓpoſitū·Itē mani=
feſte peccās alio mō d̄r magis peccare qꝛ tueri ſe vult rōnibꝫ aucto/
ritatibus ut in h̄·c·iſti·volebāt·Itē quātū ad h̄ ut ꝑlibꝫ ꝓbet exem
plū peccādi·ut·ij·q·iij·ꝑcipue·Itē alia ꝯſideracōne q̄ clam peccat plꝰ
peccat·qꝛ videtur ſciēter peccare·ſꝫ qui palam peccat minus pecact
qꝛ ꝓ̄ſumitur errare·ut·ff·de ritu nup·l·vltima·
m ¶ Sed ⁊ omne·qđ omittit in non ſua coniuge adulteriū eſt·

querende poſteritatis et ꝓpagande
ſobolis adhuc poſt diluuiū raritas e
rat humani generis·erat etiam reli
gionis ne quis nō reddidiſſe vide=
retur debitum nature·deniqꝫ ⁊ loth
ſancti filie hāc cām querēde poſteri=
tatis habuerunt ne genus deficeret
humanum·et ideo publici muneris
gratia priuatā culpam ꝓtexuit·
¶ Item in eodem Nō ꝓter legiti
mam vxorem committitur adulterij
Nemo· crimine damnatur·
ſibi blandiatur de legibus ho
minum·omne ſtuprū adulteriū eſt·
nec viro licet quod mulieri nō licet
eadem a viro que ab vxore debetur
caſtimonia· quicquid in ea que non
ſit legitima vxor commiſſum fuerit
adulterij crimine damnat̄·In eodē
nulli licet ſcire mulierez preter vx
orem·ideoqꝫ coniugij datum eſt ti=
bi ius ne in laqueum dyaboli incidas
et cū muliere aliena delinquas·To
lerabilior eſt culpa ſi lateat quam ſi
culpe vſurpetur auctoritas·nec hoc
ſolū eſt adulteriū cū aliena peccare
ꝯiuge·ſed omne qđ nō habet pote=
ſtatē ꝯiugij·tamen locus iſte docet
grauiꝰ eſſe crimē vbi celebrati con
iugij iura temerantur et vxoris pu
dor ſoluitur·Ideoqꝫ cū pretenderet
abimalech ꝙ vxorem alienam eſſe
ignorauerit quā ſororē ſuā eſſe vir
ipſe dixit·reſpōdit ei dn̄s·et ego co=
gnoui qꝛ puro corde feciſti hoc et pe
perci tibi vt nō peccares in me ꝓꝑ
hoc nō ſiui te tangere eā·co=
gnoſcimus velut preſulem cuſtodem
qꝫ eſſe deum ꝯiugij qui nō patit̄ alie
num thorum pollui·Et ſi quis fecit
eū peccare in deū cuius violat legē
et gratiā ſoluat·et qꝛ in deuz peccat
ſacramēti celeſtis amittet ꝯſortiuz·
¶ Itē iero·ꝯtra iouinianum·
Nichil fedius ē ꝙ̄ vxorē amare q̄ſi
Origo quidē amoris adulterā
honeſta erat ſꝫ magnitudo de
formis·nichil aūt intereſt ex q̄ ho=
neſta cauſa q̄s inſaniat·Vnde et ſex
tus ait in ſententijs adulter eſt inq̄t
in ſuā vxorem ardentior amator·in
aliena quippe vxore omnis amator
turpis ē in ſua nimius·Sapiens iu
dicio debꝫ amare ꝯiugem nō affcū·
nō regnet in eo voluptatis impetus
nec preceps feratur ad coitū·nichil
eſt fedius quā vxorem amare quaſi
adulterā·certe q̄ dicūt ſe cauſa rei
publice ⁊ generis hūani vxoribꝰ cō
iungi et filios ꝓcreare imitētur ſal
tem pecudes et poſtq̄ꝫ venter vxoris
intumuerit nō ꝑdāt filios·nec ama
tores ſe vxoribꝰ ꝓbeāt·ſꝫ maritos·
¶ Item virginalꝫ caſtitas ñ ꝓfert̄
Quis ignoret ꝯiugio abrahe
ſb altera diſpēſacōe dī oēs re
tro ſanctos fuiſſe eiuſdē meriti cu=
ius nūc ſunt xp̄iani· q̄uo aūt abra=
ham placuit in ꝯiugio·ſic nunc vir
gines placent in caſtitate·ſeruiūt
ille legi ⁊ tempori ſuo·ſeruiamus et
nos legi et tēpi noſtro in quos fines
ſeculoꝝ deuenerūt·¶ Item aug̃·
Patriarche nō cōcupiſcētia exp'en
de libidis ſꝫ cā ꝓlis ꝓl'es vxores habu
Dicitur iacob erūt vxores·
q̄tuor vxores ꝙ q̄n mos erat
crimē nō erat· ſicut ꝑiarche ꝯiugi=
bus excipiētibꝰ ſemē ſuū miſceban
tur non concupiſcentia perficiende

n ¶ Iſte·ſcꝫ in geneſi·vbi dicitur qualiter abraham·dū eſſet in pereg̃
natione rogauit ſaram ut diceret ſe eſſe ſororem ſuam·
o ¶ Abimelech·nō eſt huic ꝯtra·xxij·q·ij·querit̄·ubi dicit̄ ut pudici
ciam eius ſeruare poſſet apud pharaonē·et hic d̄r abimelech qꝛ vter
qꝫ in ipm̄ peccauit·vel ipm̄ vterqꝫ timuit ab initio·
p ¶ Quia puro· volebat eīm eā vxorē hr̄e nec intēdebat alicui iniu/
riam facere·et iō
excuſandus erat·
q ¶ In deū· cog
nouimus·
r ¶ Celeſtis·i·ec
cleſie·
Rigo·ſ·ſpes
ꝑl' uel ec̄ vi
tacō fornicacōis q̄
ē nuptiarū cā· ut
·s·q·ij·§·hijs ita
t ¶ Sed magni
tudo·ſ·imoderata
exactō pro nimio
ardore libidinis·
u ¶ Honeſta·nl̄ ē
eīm adeo licitū vn̄
nō poſſit ꝑnicies
irrogari ·xxiij·q·
·v·de occidēdis·
in ſi·Itez vſus rei
nō ꝯdēnat̄ ſed libi
do·vt·xli·di·quiſ
q̄s·et ſic vides ꝙ
q̄nqꝫ peccat̄ i re
honeſta vt·xiiij·
di·quod ait·
x ¶ Adult̄·s·e·q·
·ij·quicq̄d·ꝯt̄·ſo·
hic talis adulter
dicitur non reatu
criminis illius capi
talis ſꝫ ſimilitudie
adulterine libidi=
nis·ſicut enī adul
ter in adulterā ar
det ita iſte in pro
priā·et ꝙ nō pec
cet mortaliter pa
tet i fine nam ibi
diſſuadet̄ ad qđ e
uitādū nō tenemꝰ·
⁊ h̄ mō·ꝫ·e·q·vij·
adulterij·ſic ḡ ꝓp
ter ſimilitudinē di
cit̄ adulter·nec eſt
h̄ mirū·nā ſimili=
tudie facti aliquid
ſepe d̄r fieri·xi·q·
·iij·excellētiſſimꝰ
xij·q·ij·ſr̄nitas
y ¶ Amator·ve
hemēs amator d̄r
cū tm̄ vxorem dili
git vt apud ſe di
ſponat ꝙ ſi ipa eſ
ſet forte vxor alte
riꝰ nō miꝰ carnali
t̄ ſe cū ea ꝯmiſcēt
z ¶ iudicio·cū iu
dicio·et diſcrecōne cōmiſceri vxori ſue debet a ¶ Affectuꝫ·explende
b ¶ pecudes·pecudes poſt ꝯceptū nō coeūt ut ·ꝫ·e·q·vij· libidinis·
nō ſolū·nec mulier faciat copiā ſui corporis a ꝯcepcōe vſqꝫ ad purgati
onē ut·s·di·v·ad eius et xxxiij·q·iiij·ſi cā· c ¶ Perdant·ꝑit enim
ꝑtus ex frequēti ꝯcuſſione· =vbo ad v̄bum·de pe·di·ij·ſi eniꝫ
Quis ignoret·h̄·c·habes de= v̄·memento·veriꝰ in·v̄·paulus
e ¶ Sub altera·i·ſub ꝯiugali q̄ ē altera a caſtitate·al's l'rā hꝫ alta·nā
ꝓfūda ſūt iudicia eiꝰ· f ¶ Legi·naturali vel ꝯſuetudinarie·vel·i·di
ſpoſicōni dīne· =ꝙ ſi ꝑmo currebat fortior moneta ⁊ mō currit vili
g ¶ Noſtro·ar·= or de mādato ꝑncipis liberor ſoluēdo viliorē·et
ar·ff·de ꝯtrah̄·ēp·ipatores·ar·ꝯt̄ ex̄ đ·cē·oli·i ſi·ff·ſi c̄tū pe·cū q̄d
h ¶ Fines·i·ſeculariū ꝯſideriorū vel etas vltia·đ ex̄ đ uſuuř q̄nto
q̄ hēs·xxxv·q·iiij·c·vno· =inſpiratus·ex̄ de diuor·gaudemus
Dicitur·mos·ſ·dn̄mꝰ ⁊ a deo= ⁊ ꝑomit̄ h̄ q̄n ꝑ qꝛ· i ¶ Crimē·

ar· q̄ ↄſuetudo a crimie excuſat aliq̄n· ar·s·di·iiij·deniq̃ · et extra de tēpo·ordi·ſane·ar·ↄtra·extra de ſimo·nō ſatis·et·i·q·iij·c·vlti·

S a ¶ Nō auiditate·ſi eñ auiditate tūc peccaret·xxij·q·ij·primū· Jcut·fame·ſed nōne ꝓpter neceſſitatē famis licitū eſt comedē ydoliticū cū nc̄citas nō habet legē·ut·ꝭ·de·ↄ·di·i·ſicut·et ꝓpter neceſſitatē famis licitū eſt auferre aliena·ut·de·ↄ·di·v·diſcipulos·et etiam furari·ut extra de fur·ſi quis·et homicidiū ↄmittere ut ex·de homic̄·c·ij·⁊ cānes comedere in quadrageſima·ar·d·ↄ·di·v· carnē· extra de obſerua·ieiuniorū·ↄſiliū·Ben·ſic dūmodo nō fiat i venerationem ydoli· nulla tñ neceſſitas excuſat a fornicacōne·ut·ff·de ritu nup·palā·§·nō ē ignoſcēdum·

c ¶ Undecūq̃·q̄ſi diceret et ſi querantur ab illicito coitu·

d ¶ Et ſalui·ar·ↄtra·extra de filiiſ preſ·p totum·

D Jcat aliquiſ· ſucceſſiōis· niſi i vncia·ut·C· de naturalib⁹ lib·auten·licet·

f ¶ Nec ſanguinis·i·honoris·ſilius eñ ſequitur·ꝑuilegiū patris i tribus quo ad honores et quo ad curialem ↄdicōnem·ut·C·de decur·eos·et·l·exēplo·et·l·nullus·⁊ quo ad originez·ut·ff·ad munici·l·i·matrem ſeqtur quo ad ↄdicōnez·ut·C·de rei·ven·partus·

g ¶ Et nomē ar·ad ꝑſūpcōnē matrimonij clādeſtini ex appellacōne vxoris qđ eo ipo qđ noīatur vxor eſt habenda pro vxore·extra de ꝑſumpc̄·illđ·C·de nup·ſi vicinis·ar·ↄtra·C·đ libe·ca·l·penul·ar·ꝓ·s·xciij·di·dn̄s·xxiij·q·i·paratus·ꝭ·đ con·di·iiij·ſi eos·ff·de ꝓba·l·ul·§·vl·s·i·q·i·ſi quis a ſimoniacis·ar·ↄtra·xxvij·q·ij·inuenta·et quod dicit·et nomē·dicꝫ ꝓ id eſt·naz eo ipo q̄ q̄s pmittit ancillam ſuā ↄtrahere matrimoniū rapit᷑ in libertatē·C·de latina·libe·tol·auten·ad hec·ꝭ et ↄcubina rapit᷑ i libertatē morte domini·ſimiliter·et filij eius ſi dn̄s nichil eis diſpoſuit·C·ↄmuni·đ manumiſ·l·vl·

S Jc nō·adulteria·s·e·q·ij·§·ſicut ergo·

t ¶ Paupes·s·xiiij·q·v·forte·s·xxx·q·i·noſſe·s·xxij·q·ij·is·autem·s·i·q·i·non eſt putandum·

voluptatis ſed ꝓuidentia ꝓpagande ſucceſſionis·ſic apoſtoli auditorib⁹ ammirantibus doctrinā ſuā condelectabantur nō auiditate ↄſequend laudis ſed caritate ſeminande veritatis·¶ Jtē aug̃·de bono ↄiugali·

Sanctius eſt abſq̃ liberis defungi q̄ ex illicito ↄcubinatu ſtirpem querere·

S Jcut ſanctius ē fame mori q̄ ydoliticis veſci·ita ſanctius eſt defungi ſine liberis quā ex illicitu concubitu ſtirpem querere· vndecūq̃ aūt naſcantur homines ſi pentum vicia nō ſectent̄ et deum recte colant honeſti et ſalui erunt·ſemen enim hominis ex qualicunq̃ homine dei creatura eſt et eo male vtētibus male erit nō ipm aliq̄n maluz erit·¶ Jtem ex ſmone ſancti ambroſij de iohe qui ſic incipit·dixim⁹ in ſupiori dominica·

Liberi nō ſūt requirendi ex ancilla·

D Jcat aliquis vxorē nō habeo et ideo ancillā michi aſſociaui·audi quid dicat ſcriptura ad abraham· eice ancillā et filiū eius·non eñ erit heres filius ancille cū filio libē·ſi igitur ancille fili⁹ heres nō ē ergo nec fili⁹ ē·cur ergo querit̄ tale ↄiugiū de quo ſuſcept⁹ fili⁹ nec ſucceſſiōis poſſit eſſe heres nec ſanguinis·nec habere p̄t hereditatis conſortiū qui nō habet originis ꝑuilegiū·cur ingꝫ queritur tale contubernium de quo nati filij non ſunt teſtes matrimonij ſꝫ adulterij·cur huiuſmodi ſuſcipiūtur adulterini qui patri ſunt pudori nō honori·Dicit ſcriptura·adulteroꝝ filij abhominacō ſunt deo et cetera·mulier igitur tua ſi talib⁹ morib⁹ ꝑdita ē ut mereat̄ ↄſortium mereatur et nomen vxoris·Preſta ↄcubine tue libertatē et nomē vxoris ne adulter ſis potius q̄ maritus ¶ Jtem auguſtinus ad claudium cōtra iulianū libro quinto

k ¶ Mammona·i·pecunia quā quis p iniquitatē id eſt p ſollicitudinem acquiſiuit·xiiij·q·v·§·ſed hoc multipliciter·

l ¶ Jniquitatis·i·inequalitatis·equū eniz eſt tibi neceſſaria retinere et ſupflua paupib⁹ erogare·et hꝫ ē iniquitas ſi ↄtra fiat·

M Eretrices·cū dicit nō mechaberis·et in deutronomio vbi dicit᷑ nō erit meretrix de filiab⁹ iſrahel·

Adulteria nō ſunt facienda voluntate filios generandi·

S Jc nō ſunt faciēda adulteria etiā volūtate filios generandi queādmodū nec furta ſunt faciēda etiā volūtate paſcēdi paupes ſanctos·qđ tñ faciendū eſt nō ꝑpetrādo furta ſꝫ bñ vtendo mammona iniq̄tatis·¶ Ecce q̄ nullo modo licꝫ alicui viuēte vxore ſua vel ex ancilla vel ex alia qualibet filios querere·q̄ etiā ſuſcepti filioꝝ nomine iudicantur indigni·ſimplex eñ fornicatio i ſacra ſcriptura ꝓhibetur·¶ Unde aug̃·in queſtionib⁹ deutronomij

Jllicitus ↄcubitus ⁊ omnis nō legitimus vſus illoꝝ menbroꝝ nomine mechie intelligit̄·

M Eretrices eſſe et ad meretrices accedere ꝓhibet dn̄s quarum publice venalis turpitudo ē·Jn decalogo autē mechie nomine nō vidr̄ hoc apte ꝓhibuiſſe·qm̄ mechia nō niſi adulteriū intelligi ſolet·¶ Jdē ſup exodum·

¶ Dis mechia etiā fornicacō dicitur in ſcripturis·Sꝫ vtꝝ omnis fornicacō mechia dici poſſit i eiſdē ſcripturis nō michi interim occurrit locucōnis exemplū·ſꝫ ſi omnis fornicatio etiam mechia·dici non p̄t vbi ſit i decalogo ꝓhibita illa fornicatio q̄ faciunt qui vxores non habent·cuꝫ feminis que viros nō hn̄t·an inueniri poſſit ignoro·ſꝫ furti nomie bene intelligit̄ oīs illicita vſurpacō rei aliene·nō enim rapinam pmiſit qui furtum ꝓhibuit·ſꝫ vtiq̃ a pte totū intelligere voluerit·quicq̄d illicite reꝝ ꝓximi aufertur ꝑfecto nomine mechie omnis illicitus concubitus atq̃ illoꝝ mēbroꝝ non legitimus vſus ꝓhibitus debꝫ itelligi·¶ Jtē ieronimus·

Extraordinaria voluptas ⁊ iuerecūda opa nuptiaꝝ luxuria ⁊ immūdicia appellantur·

J Neo fornicatō maiōis ēmis ē

h ¶ Quaꝝ·alibi meretrix ē q̄ multorū libidini pet·ut·s·di·xxxiiij·vidua·hoc eciā dicit lex·ff·đ ritu nup·

o ¶ Locuꝫ palā cōmis·expſſe

p ¶ Probibuit·ar·q̄ idē iuris eſt in pte et i toto·ut xiiij·q·v·penale·Jdē ar·q̄ ꝓhibito minori id qđ maius ē intelligit̄ eſſe ꝓhibitū ar·xliij di·nulli·clerico·ſimiliter ↄceſſo maiori ↄceſſuꝫ eſt et min⁹·xvi·q·ij·vi

q ¶ Apte· ſis ps ē furtū·illicita vſurpacō rei aliene ē totum·omne nāq̃ furtū ē illicita vſurpacō rei aliene ⁊ nō ↄūtit̄·ꝭ hec gloſa nō valꝫ ſed expone ut dixi·xiiij·q·v·pena/

r ¶ Omnis· licꝫ nō ꝓhibuēit rapinā v̄bis legū ꝓhibuit tñ ſētētia legū q̄ magis attēdēda ē·extra de·v̄·ſig·ꝓpterea·s·i·q·i·marchiō·

s ¶ Jllicitus·hic vidr̄ ſurgē quedā inextricabilis contrarietas·nam in deutronomio licitum erat habē cōcubinā et dare ei ꝓciū ſue pudicicie et eam dimittē ꝭ in decalogo ſm̄ iterꝑtacōꝫ augu·ꝓhibita fuit oīs fornicacō ut hꝫ dic̄·h·dic q̄ nō fuit ↄtraria·nā aliud ē pmiſſio de qua in deutronomio·et aliud ꝑceptum de quo in decalogo·ꝭ hec ſolucō nulla vidr̄·q̄ circa idēꝫ nō pn̄t habē locū pmiſſio ⁊ ꝑceptū ſiue ꝓhibicō·ideo dic q̄ illud intelligit᷑ de cōpatiua pmiſſione·ſimile ꝭ·xxxiij·q·ij·ſi qđ verius·nā in veritate illđ ſēp fuit peccatuꝫ extra de

J Dulor·gaudemus· ·meli⁹ ē viā veritatis nō agnoſcere·⁊c·
Neo fornicator·de pe·di·iiij·ſi refugientes·

u ¶ Maioris·q̄ fidelis in hoc magis peccat·q̄ menbra xp̄i facit menbra meretricis·ſed infidelis ſua nō xp̄i menbra facit mēbra meretricis

x ¶ Erunt·i·ↄueniūt in vno carnali ope·et per hoc dicit hugo affinitatem contrahi p illegitimum coitum·ut notaui·xxx·q·iiij·ſi quis·

a ¶ Econtrario · id eſt ſed · vel id eſt conuerſo caſu
b ¶ Edificet · tñ p fornicacõnẽ magis edificatur · diabolo templum q̄
c ¶ Neſcio · hoc non diffinit · ponit tñ pſuaſionẽ ſuã cũ violetur ·
dicit p vicia · ⁊c̃ · vel dic neſcio id eſt nõ diffinio cũ ſit manifeſtũ · qꝛ infi
delis nõ violat templũ dei cũ ipe nõ ſit templũ dei ſꝫ edificat templum
diabolo · d ¶ Opus · ordine · ſ · numerãdi · ſic eñ ait apoſtol⁹ maifeſta
ſunt opa carnis · q̄
ſunt fornicatio et
immundicia luxu=
ria · ⁊c̃ ·

Fuit ĩ libero ventre · ff · e · ti · et ſeruoꝝ · § ingenui · vel dic verius dete
riorẽ id ẽ debiliorẽ · qꝛ femineus ſexus debilior eſt quo ad honores · tñ
et circa inſignia ꝑles patrem ſequitur ut dixi · s · e · dicat ·
n ¶ Deteriorẽ · s · xxvij · q · i · iudei · otra · s · xv · q · vl · cũ multe · cõtra · ſed
hoc in ceteris gñaliter · ſed fallit in illis duobꝫ caſibus
o ¶ Matrẽ · et quãtũ ad odicõnem et quãtũ ad originẽ · ff · ad muni ·
· l · et q̄ ĩpugnant
teſtamentuꝫ mr̃is
ut · ff · d̃ inoffi · teſ ·
ſi ſuſpecta · § · i ·

e ¶ Immundicia
que attenditur ſe
cũdũ oẽꝫ vſũ illici
tũ mẽbrorũ · luxu=
ria attẽdit̃ ĩ cibo
et potu cũ delica=
tis ⁊ calidis ut ap
tior ſit ad immun
diciam ·
f ¶ Etiã turpiſſi
mũ · et ita quedaꝫ
omittenda ſũt ꝓp
ter turpitudinem
ut · i · q · iiij · § · Item
peccato · et impa=
tor dicit de ea q̄
nubit infra tem=
pus luctus · quõ ei
dicamus erubeſcã=
mus · in autent̃ · d̃
reſti · ea que parit
· § · vnũ ſi quidem
collacõne · iiij ·
g ¶ Polluerẽt̃ ·
naꝫ dicit impator
q̄ ꝓpter iſta · cri=
mina inducũtur ·
fames et peſtilen
tie et terre motꝰ
in aut̃ · ut nõ luxu
rientur otra natu
rã § ſi eñ coll̃ vi ·
h ¶ Immũdicia ·
ar · opera nuptia=
rum q̄ nõ ſũt cau=
ſa liberoꝝ mòrta
lia eſſe qꝛ luxuria
⁊ immundicia no
minãtur · ut ꝭ · c · li
berorũ · ſꝫ h̃ dicit̃
nõ quo ad reatuꝫ
mortalis vicij ſed
quo ad ſpẽm fci ·
ſpeciẽ enim et ſi=
militudineꝫ luxu=
rie et immundicie
ꝑtendunt ·
S Alomõ · ydo
lis · idolo ſcꝫ alta=
roth et ydolo ca=
thimos moabita=
rum et ydolo mo=
loch amonitaruꝫ
poſt tñ egit peni=
tentiã ſm quoſdã
de · pe · di · ij · ſi e=
nim ·
L Iberorũ · dã
nate · cũ vxore · cõ
miſſe voluptates
puniende ſunt · et
eſt ita ar · ꝓ · h · q̄
dicit virũ mortaliter peccare cũ accedit ad vxorẽ cauſã libidinis · tu
dic otra · et damnate dic id eſt puniende ꝓpter veniale · et ẽ · ſi · iiij · di ·
deniqꝫ · vi · di · teſtamentũ ·

qꝛ tollit mẽbra xp̃i ⁊ facit ea men=
bra meretricis · erũt q̄ppe duo ĩ car
ne vna · qui non ẽ fidelis nec credit ĩ
xp̃o menbra ſua facit menbra me=
retricis · Econtrario infidelis ĩ for=
nicacõne ſua vtrũ violet vel edificet
templũ idolo neſcio · per vicia quippe
luxurie vel maxime demones colun=
tur · hoc vnum ſcio q̄ qui poſt fidem
xp̃i fornicatur violat templum dei ·
Secundũ opus carnis immũdicia
nuncupatur · et eam comes luxuria
ſequitur · quomodo enim in veteri le
ge de nephandis criminibus que in
occulto fiunt que nominare etiã tur
piſſimum eſt · ne etiam dicentis os ⁊
aures audiẽtium polluerẽtur gene=
raliter ſcriptura cõplexa eſt dicens
Verecundos vel verentes facite fili=
os iſrahel ab omni immundicia · ſic ĩ
hoc loco ceteras extraordinarias vo
luptates ipaꝝ quoqꝫ opera nuptia
aꝝ ſi non cũ verecundia et honeſta=
te q̄ſi ſub oculis dei fiant ut tantum
liberis ſeruiatur immundiciã et lux
uriam nominauit · ¶ Item greg̃ ·

Immoderatus vſus mulieꝝ ſalo=
monẽ ad ydolatriam traxit ·

SAlomon quippe immoderato
vſu atqꝫ aſſiduitate mulierum ad h̃
vſqꝫ perductus eſt vt templum ydo
lis fabricaret · et qui prius templuꝫ
cõſtruxerat deo aſſiduitate libidi=
nis et pfidie ſubtractus ydolis tẽ=
pla oſtruere non timuit ·

¶ Itẽ ieronim⁹ · Liberoꝝ procre
atio in mr̃imonio laudatur · meretri
cea volũtas etiã in vxore dãnatur ·

LIberoꝝ ergo vt diximus in
matrimonio oceſſa ſunt opera
voluptates autem que de meretri=
cum amplexibus capiuntur ĩ vxoẽ
ſunt damnate · ¶ Queritur autem
quare tales non dicãtur filij vel quẽ
ſuoꝝ parentũ ſequantur qui ex li=
bero et ancilla naſcũtur · ¶ Iſidor⁹
ethimologiaꝝ li · ix · determinat ·

Qui ſunt liberi ⁊ quã conditionẽ pa
rentũ ſequantur ·

LIberi dicti ſunt q̄ ex libero matrimonio orti
ſunt · Nã et filij ex libero et ex ãcilla
ſeruilis ſunt odicõnis · ſemp enim q̄
naſcitur deteriorem ꝑtem ſumit · na
turales aũt filij dicũtur ingenuaꝝ
concubinaruꝫ filij quos ſola natura
genuit non honeſtas cõiugij · Hij ve
ro qui non ſunt de legitimo cõiugio
matrem potius q̄ patrem ſequntur

Q V

QVod autem
pudicicia violenter eripi ñ
poſſit multorum auctorita
tibus probatur · Eſt enim virtus a
nimi que violentiam non ſentit cor=
pori namqꝫ vis infertur non animo
Vnde quamuis corpus violenter cõ
rumpatur ſi pudicicia mentis ſerue
tur illeſa tamen caſtitas duplicat̃ ·
Sicut beata lucia fertur dixiſſe pa
ſchaſio · ſi inuitam me feceris viola=
ri caſtitas michi duplicabitur ad
coronam · non inquinatur corpus
niſi de conſenſu mentis · nam et ſi in
manu mea thura ponas et per ma=
nũ meã ſacrificiũ facias deus h̃ attẽ
dit qui et deridet de oſenſibus enim
et volũtatib⁹ iudicat de⁹ · ¶ Hinc
ãbroſius ſcribit ĩ li · · v · d̃ ꝟginibus

Melior eſt virginitas mentis quaꝫ
carnis ·

TOlerabilius ẽ mente
ꝟginẽ q̄ carne habẽ · vtrũqꝫ
bonũ ſi liceat · ſi nõ liceat ſaltem non
homini caſti ſꝫ deo ſim⁹ · virgo ꝯpſti
tui pt̃ adulterari non pt̃ · vbicunqꝫ
virgo dei ẽ templũ dei eſt · nec lupa=
naria ĩfamãt caſtitateꝫ · ſꝫ caſtitas
etiã loci abolet infamiam · ¶ Idem

Mente ĩcorrupta non corrumpitur
caro ·

REuera nõ poteſt caro
corrũpi niſi mens fuerit ante
corrupta · ¶ Item auguſtinus de

Queſtio · v ·
Q Vod aũt
hic in titu
latur · v ·
queſtio · an ſcilicet
pudicicia per vio
lentiam aufera=
tur · et dic q̄ du=
plex eſt pudicicia
animi et corpis ·
corporiſ pudicicia
que integritas di
citur bene amitti=
tur per violenti=
am de qua dicitur
ꝭ · e · ille · et xxvij ·
· q · i · nuptiaꝝ · pu
dicicia aũt animi
cum virtus ſit nõ
aufertur per vim ·
qꝛ animo non in=
fertur vis · ut ꝭ · e ·
ita ne · ⁊ nota q̄ h̃
virtus ẽ eadem in
virginibꝫ et in cõ
iugatis et viduis
ſꝫ in virginibꝫ ap
pellatur virgini=
tas · in cõiugatis
pudicicia · xxvij ·
· q · i · nuptiaruꝫ · in
otinẽtibꝫ caſtitas
q ¶ Infertur · ab/
ſoluta que non p̃t
animo inferri ſed
odicõnal̃ pt̃ ut · s ·
· xxiij · q · vi · vides
vel dic non p̃t in=
ferri aio vis · verũ
eſt nõ oſentienti ·
r ¶ Duplicat̃ · ar ·
violenter corrup
tam nõ amittere
p̃miũ virginũ ſed
recipe duplicatuꝫ
nõ tñ quo ad au=
reolam oſequit̃
g̃ mai⁹ p̃miũ ſed
nõ tale qꝛ nõ coro
natur nec fulgorẽ
ꝟginis habebit ·
T Olerabilius ·
· i · ſanctius ·
t ¶ Si liceat · i · ſi
u ¶ Nõ hoi p̃t ·
in corpe ·
x ¶ Sꝫ dõ · i mẽte ·
y ¶ Virgo ꝯpſti
tui · i · corpe p vim
corrumpi ·
z ¶ Adultãri · qꝛ
adulteriũ tñ dolo
committitur · ut xxxiij · q · ij in lectum et · ff · de adulte · l · penul ·
& ¶ Nec lupanaria · homo eñ ſanctificat locum nõ loc⁹ hominez · vt
· xl · di · nõ loca · et · c · multi · tñ ex loco qñ p̃ſumitur otra aliquem · ut x=
viij · q · ij · diffinimus · et etiã ꝓ aliquo ut lvi di · · c · i · ipſe ergo loc⁹ p
ſe nõ eſt infamis nec etiã dñs lupanaris ẽ infamis ut · ff · de pet̃ here · et
ancillarum · vitari tñ debet turpis locus · ut lxxxi · di in omnibus · et iu=
R dex ipm vitare debet · ut · ff · de arbi · ſicut dies · § · ſi arbiter ·
Euera · caro · i · eius corrupcõ ad reatũ imputari nõ debet vel ad

=tuor ſũt gñ̃a filiorũ naturales tñ ut ocu
binarũ · naturales ⁊ legitimi ut vxorũ · legiti
mi tñ · ut adoptiui · ſpurij ut ſacrarũ virginũ et oſanguinearũ · i ·
L Iberi dicti ſũt q̄=
m ¶ Deteriorẽ ꝑtẽ ſumit · h̃ verũ ẽ ſm legem lumbar= · q · vij · tali ·
dorum et teuthonicorũ · nã ſm legẽ romanorũ ſecus · C · de rei · ven · p
totũ · ff · de ſta · ho · lex nature · et de v̄ · ſig · etiã et ſufficit ſi p momẽtũ

damnacōnem eternam vel corrupcōnis non debet reā affici · obeſt tñ quo ad aureolā · et quia nō ꝯſecrabitur inter virgines · ut ꝫ · ille ·
a I Ta ne · ſi aūt polluet · p ꝯſēſu · b ¶ Comitē · nā q̄ hꝫ v ꝟtutez nā
c ¶ Conſentire · ſi · xxxi · q · ij · lotharius non enī ꝑtextu · habꝫ oēs ·
pauptatis et cetera · ff · de ritu · nup · palam · § non eſt ignoſcendum ·
d ¶ In poteſtate · nā dicit lex qua cura vel diligētia ꝯſequi poſſum⁹
ne q̄s nobis iniu-
ria damnum det ·
ut · ff · commodati
ad eos · et · ff · ꝺ ad
miniſtra · reꝝ ad
ciui · ptnē · l · ij · § ſi
eo · et dicit lex ꝙ
cuſtodia paꝝ ꝓ
deſt aduerſ⁹ vim ·
· ff · de act · empt ·
et ven · ſi ea res ·
e ¶ Putauēit · ar ·
nō ꝙ debꝫ q̄s dici
ꝓpetraſſe ꝙ nolēs
fecit vel paſſus fu
it nec debent im-
putari q̄ p coacti-
onem abſolutam
fiūt · ar · s · di · l · pſ-
biteros · xv · q · vi ·
· c · i · ar · ꝯtra · xx · i ·
· q · ij · lotharius ·
f ¶ Sanctificari ·
in futuro cum ſua
induetur ſtola ·
g ¶ Sanctitatez ·
et ita corpus hꝫ
ſanctitatem et ita
virtutez · ſꝫ ꝯtra ꝫ ·
· e · ꝺ pudicicia · qꝛ
virtus in animo
tm̄ eſt · ſꝫ ideo dici
tur corp⁹ habere
qꝛ futurū ē habē
poſt reſurrectōꝫ ·
h ¶ Pergat · no-
ta ꝙ ſola itineris
arrepcō facit ali-
quā corruptā ſic
itineris arreptio
hētur ꝓ appella
tione · ex̄ ꝺ ap · me
minimus · ſic qui
pgit de vna mili-
tia ad aliā iure ſe
cūde militie cēſe-
tur · ff · ꝺ bono · poſ ·
ex teſtamēto mil
tis · l · i ·
i ¶ Sanctitate · ħ
tñ q̄ mēte corrup
ta eſt poſt penitē
tiā pt ordinari qꝛ
quo ad legem vir
go eſt · ꝫ · e · finge ·

k ¶ Propinquo ·
id ē amminiculo ·
l ¶ Adultera · vi-
det ꝙ aug · male i
duxit ex⁹ lucrecie
nā in veritate ſe-
cundum canones
adulteriū cōmiſit
ſiue directa ſiue i-
directa fuerit vo
luntas · licet ſcd̄m
legē nō omittat
niſi dolo · vt · ff · de
adul · l · penul · ſed
aug · inducit ex-
emplum hoc q̄ſi
a minori · quaſi di
ceret ex quo ea q̄

ciuitate dei libro · ij · Aliena libido nemimem polluit
I Ta ne aliq̄ꝫ polluat aliena libido · metuit̄ · nō polluet ſi aliena erit · ſi aūt polluet nō erit aliena · Sꝫ cum pudicicia ſit virtus animi comitēqꝫ habeat fortitudinē potius quelibꝫ mala tolerare q̄ꝫ malo cōſentire decernat · nullus autem magnanimus et pudicus in ptāte habet quid de ſua carne fiat ſed tm̄ quod annuat mēte vel renuat · quis tādē ſana ſcꝫ mente putauerit ſe pdere pudiciciam ſi forte vi apphenſa vel oppſſa carne ſua exerceatur et expleatur libido non ſua ·
¶ Idē · ¶ De eodē ·
P Ropoſito animi pmanēte p q ꝺ etiā corp⁹ ſanctificari meruit ipi corpi non aufert ſcitatē violētia libidis aliene q̄ꝫ ſeruat pſeuerātia ſue ꝯtinētie · an vero ſi aliq̄ femina mēte corrupta violatoqꝫ ꝓpoſito qꝺ deo voueāt pergat viciāda ad ſuum deceptorez adhuc eā pgentē ſcām vel corpore dicimus ea ſanctitate animi p quaꝫ corpus ſanctificatur amiſſa atqꝫ deſtructa abſit ħ error · et hinc potius āmoneamur ita amitti corpis ſanctitatē etiā intacto corpe · ¶ Idem
L Vcretiā matronā nobilē veteremqꝫ romanā pudicicie magnis efferūt laudib⁹ hui⁹ corpe cū violent⁹ tarquinij regis fili⁹ libidinoſe potit⁹ eſſet illa ſcel⁹ improbiſſimi iuuenis marito collatino et ꝓpinquo bruto viris clariſſimis et fōtiſſimis indicauit eoſqꝫ ad vindictā ꝯſtrinxit · deinde fedi in ſe conmiſſi ſceleris egra atqꝫ impatiens ſe peremit · quid dicimus · adultera hec an caſta dicenda eſt · quis i hac controuerſia laborabit · egregie quidaꝫ ex hoc et veraciter declamans ait · mirabile dictu · duo fuerūt ⁊ adulteriū vnus ꝯmiſit ſplendidiſſime atqꝫ veriſſime intuens in duoꝝ corpoꝝ cōmixtione vni⁹ inq̄natiſſimā cupiditatē vni⁹ caſtiſſimā volūtatē · ⁊ ñ qꝺ ꝯiūctiōe corpoꝝ ſꝫ qꝺ aioꝝ diūſitate agereꝰ attēdēs duo inq̄t fuerꝰ vn⁹ adulteriū ꝯmiſit · ¶ Idem ·
N On fidelibus xpi tedio ſit veſtra vita · et ſi ludibrio ſit hoſtibus caſtitas veſtra habens veram magnāqꝫ cōſolacōnē ſi fidā cōtinentiā retinetis non cōſenſiſſe peccatis eoꝝ · ¶ Idē i libro pmo de duab⁹ aiab⁹ · ¶ Nō niſi volūtate peccatꝰ · ¶ Idē i libro pmo de arbitrio
¶ De eodem
D E pudicicia quis dubitet qui ea ſit in animo cōſtituta q̄n quidem virtus eſt · Vnde a violento ſtupratore nec ipa eripi pt · ¶ Item iero · ſup epl̄am ad romanos libro · i ·
N On pt fieri ut ñ quis mechetur prius i corde ꝙ mechari poſſit in corpe · ¶ De eodē · ¶ Idē ſup lucā li · ij ·
F Inge ſi q̄s in aliq̄ pſecucōe aliquā virginē pſtitutā ꝯgnouēit apꝺ euāgeliū qꝛ volūtate nō peccauit virgo ſuſcipit̄ · i lege q̄ſi corrupta repudiatꝰ ¶ Idē · in libro ebraicaꝝ queſtionum ·
C Orpus mulieris nō vis maculat ſꝫ voluntas · ¶ Itē aug · in libro de ſancta ꝟgitate
S Icut nemo impudice vtitꝰ corpore ñ ſpū p⁹ concepta nequicia · ita nemo pudiciciam ſeruat in corpe niſi ſpiritui prius inſita caſtitate · ¶ Idē victoriano ·
A D dñm ingemiſcētib⁹ omnino ſuis aderit q̄ ſuis adeſſe ꝯſueuit · et aut nichil in eaꝝ caſtiſſimis mēbris libidine hoſtili ppetrare pmittit aut ſi pmittit cum eaꝝ animus nulla conſenſionis turpitudine ꝯmaculatur · etiā carnē ſuā defendūt a crimine et q̄cquid in ea nec ꝯmiſit nec pmiſit libido patiētis ſolius erit culpa facientis · omniſqꝫ illa violētia nō pro corrupcōnis turpitudine ſꝫ p paſſionis vulnere ꝺputabitur · tm̄ enī valet in mente integritas caſtitatis vt illa inuiolata nec in corpore poſſit pudicicia violari cuius menbra potuerunt ſuperari ¶ Item iſidorus in ſinonomis li · ij ·
Caro non peccat ſi a contagione anima fuerit munda ·
N On pt corpus corrumpi niſi p⁹us corruptus fuerit animus · munda nāqꝫ a ꝯtagione anima caro non peccat · ¶ Itē aug · honorato epo ·
Nō eripitur pudicicia carnis ſi mēte ſeruetur ·
M Agis timeam⁹ ne ſenſu interiore corrupto pereat caſtitas fidei quam ne femme

ꝯdicōnaliter fuit coacta excuſatꝰ ſm leges ab adulterio · multo magis ea que abſolute fiūt ſm canones · ꝯipa niſi abſolute fuerit coacta · ar · s · e · ita ne · ſꝫ ħ ideo dicit qꝛ nō tenetꝰ ħ caſu ad penā legis · qꝛ ſine dolo adulterium non cōmittitur · ff · de adul · l · penul · alias potius debuit mori q̄ꝫ conſitire ꝫ · e · · § cum ergo · vides g° ꝙ adulterium pt eſſe ex pte vni⁹ tm̄ · et ſimilitꝰ
m ¶ Vnus adulteriū cōmiſit · imo et
ſimonia pt eē ex
pte vnius tm̄ ⁊ ñ
alteri⁹ · ſic i giezi
et naamā · ut · i · q ·
· i · q̄ ſtudet · ⁊ · q · iij
queſitū · et ſimilitꝰ
ſocietas · ff · ꝓſoc ·
· l · et actōne · § di-
ximus · et ſponſa-
lia · ex̄ de ꝺſponſa ·
impube · de illis · ⁊
matrimonium · ut
ex̄ de eo qui duxit
in ma · quā polluit
p adulteriū · c · i · ⁊
· s · e · q · ij · aliq̄ñ ·
n D E pudicicia ·
quis · collige
de modo ꝓbacōis
omnem virtutem
eſſe in animo ·
o ¶ Virtus · ē aūt
virtus habit⁹ mē
tis bñ ꝯſtitute ⁊c̄
ut de pe · di · iij · ille
rex · ob ħ etiā ꝟtu
tes anime velami
na dicunꝰ · de · pe ·
di · ij · c · ſapiens ·
p ¶ Eripi pt · q̄d
ſi culpa ſua i hāc
violentiā icidiſſet
puta denuntiauit
ei marit⁹ ut fuge
ret ne vi hoſtium
opprimeretꝰ · illa
aūt noluit · et ſic
oppſſa ē ꝙ dimit
ti poſſit a viro ſic
vidꝛ qꝛ q̄cquid ex
culpa ſua ⁊c̄ · xv ·
· q · i · ſi q̄s inſanīēs
· l · di · ſtudeat · pſu
mitꝰ enī ſe rapine
obtuliſſe · xxiij · q ·
iiij · diſplicꝫ · ff · ꝙ
me · cā · ſi mulꝛ · ar ·
ꝯtꝰ ex̄ · ꝺ ſpō · veni
ens · xxvij · q · ij · de
ſpōſata · ff · ꝺ reg ·
iuris · nullū crimē ·
xv · q · vi · c · i · nec i-
putādū ē ei ꝙ cre
dula nō fuit · ff · ꝙ
cū falſo tutore · l ·
· ij · et · l · di · ſi q̄s p
poſtera · Itē et ſi
peccauerit cū cre
dēdo viro ſuo ñ tm̄
quantū adulteriū
meretur · xv · q · i ·
inebriauerūt · Io ·
quid iuris ꝺ ħ ple
ne in queſtōnibꝫ
notaui · b ·
q A D dñꝫ · pmit
tit · ſic ñ pmiſit ab
imalech · s · ꝓx · q ·
nemo ·
r ¶ Defendūt · i · ñ
imputatur ad cri
mē corrupcō carnis ·
N On poteſt · ñ

peccat· nam tunc homo peccat cū mens ꝑ delectacōnem ſubiugatur· de pe· di· ij· inter hꝰ ſciendū· et ē ar· otra xxij ·q· v· ſi quis coactus· ſed ibi de odicōnali hic de abſoluta coactione·

Sicut enim· caſus· ſola volūtatis forma monetat opus·

b ¶ Volūtate· directa vel indirecta ne ſit otra ·s· l· di· ſi q̄s· volūtate·

c ¶ Debilitati· ſenio vel ſectōne vel naturali frigiditate· hꝰ dic̄ lrā q꞉ otinentia voluntaria eſt bona non neceſſaria

Sicut paulus· vas· i· electum ad ꝑdicādum· et dicitur vas q꞉ plenior fuit alijs·

¶ Aculeoſ· i· motus ꝑmos de quibus timebat cadere in ſecundos· et q̄ ſurgūt in nobiſ et ſine nobis·

f ¶ Aliā· ſenſualitatē ſcꝫ ſiue cōcupiſcētiam que d͛r lex· q꞉ ligat ⁊ trahit ad pcc̄m· vnd͛ dic̄ alibi· ago qd͛ nolo·

g ¶ In lege· i· in pcc̄m quod ligat hominem·

h ¶ In ſemet· i· ꝓpriā fragilitatē conſiderans·

i ¶ Tu te ar· q̄ n̄ liceꝫ maiori nec minori· ut viij· q· i· ſi q̄· et xi· q· i· magnum· et qd͛ negat̄ maioribus multo potius minoribus ·C· d͛ reuo· donac̄· is ſolū· in ſi· et qd͛ maioribꝫ dignitatibus non eſt conceſſuꝫ hꝰ ſibi n̄ audeāt vēdicare minores· ut ·C· de decur· l· ul· li· x·

¶ Putas· ar· q̄ paulus fuit v͛go cū ſit opacō inter eū et euſtochiū q̄ virgo fuit·

l ¶ Suſcitare· idē dicit lex q̄ virginitas reſtitui non pt ·C· de rap· virgin pn̄· ꝫ nonne ex oculato pt reſtituere viſum q̄re g͛ non virginitateꝫ· quidam ita intelligūt id eſt q̄ deus non pt facē quin fuerit corrupta· q꞉ fcm̄ non pt eſſe non factū· ut· ff· de cap· in bello· ꝗ· facte· ſed ſm hꝰ iteꝫ eſſꝫ i decr· ſꝫn· qd͛ hꝰ d͛r nō refert͛ ad carnis corrupte reſtauracōeꝫ ſed ad virginalis palme retribucōnē· et dic nō pt· i· nō ogruit eius potētie ut aureola coronet corruptas· hꝰ em̄ eſſet otra iuſticiā et ideo illd͛ nō pt ee ut ar· de pe· di· ij· ꝗ· caritas· ꞊lo· l· i· ꝗ ij· nā ideo dixit ꝑtor dolus malus q꞉ ē bonus·

m ¶ Male· ar· ff· de dol꞊

cōſtuprentur violenter in carne· q꞉ violentia non violatur pudicicia ſi mente ſuatur· quoniam nec quis in carne violatur qn̄ volūtas pacientis turpit er carne nō vtitur· ſed ſine conſenſione tollerat qd͛ aliꝰ opat̄ ¶ Item iohēs criſoſtimus ſup matheum· Nec pcc̄m nec iuſticia operatur ſi ſine volūtate perficitur·

Sicut enī peccatū opus ſine voluntate non facit· ita et iuſticia ex opere nō conſummatur niſi et voluntas affuerit· multi em̄ corpore quidem caſtitati ſtudent· adulterium quidem voluntate committunt cum dominus dicat· qui viderit mulierem ad concupiſcendum eam iam mechatus eſt eam in corde ſuo ergo volūtas ſine opere peccat frequenter· Illa ergo eſt glorioſa continentia quā tranſgredi non poteſt neceſſitas debilitati corporis ſed q̄ complectitur voluntas ſancti ꝓpoſiti· ¶ Iteꝫ ieronimus in epiſtola ad euſtochium· Virginitas carnis nō ſeruatur mēte corrupta·

Sicut paulus apoſtolus vas electionis et preparatus in euangelio xp̄i ob carnis aculeos et incentiua viciorum reprimit corpus ſuum et ſeruituti ſubicit ne alijs predicans ipe reprobus inueniatur· et tamen vidit aliam legeꝫ in ſuis menbris repugnanteꝫ legi mētis ſue et captiuantem ſe in lege peccati ſi poſt nuditatem ieiunia fames carceres flagella ſupplicia in ſemet reuerſus exclamat· infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius· tu te ꝑutas ſecurū eē deb͛ē· queſo caue ne qn̄ dicat ⁊ de te deus virgo iſrahel cecidit et non eſt qui ſuſcitet eā· Audacter dicam cum omnia poſſit deus· ſuſcitare virginem non poteſt poſt ruinam· valet quidem liberare de pena ſed non valet coronare corruptam· timeamus illam ꝓphetiaꝫ ne in nobis etiam cōpleatur· et virgines bone deficient· obſerua quid dicat· et virgines bone quia ſunt et virgines male· qui viderit iquit mulierem ad concupiſcendum eam iaꝫ mechatus eſt eam in corde ſuo· perit ergo etiam mente virginitas· iſte ſunt virgines male virgines cāne non ſpiritu· virgines ſtulte que oleum non habentes excluduntur a ſponſo· ſi autem et ille que virgines ſunt ob alias tamen culpas virginitate corporum non ſaluantur· quid fiet illis que proſtituerunt menbra criſti et mutauerunt templum ſancti ſpiritus in lupanar· Ilico audi ⁊ ꝓphetam dicentem· deſcende ſede in terra virgo babilonis filia ſede in terra· non eſt filie caldeorum tronꝰ non vocaberis vltra mollis et delicata· accipe molam ⁊ mole farinam diſcooperi velamen tuum· denuda crura tua tranſi flumina· reuelabitur ignominia tua· apparebunt opprobria tua et hoc poſt thalamum filij dei poſt oſcula fratruelis et ſpōſi· Illa de qua quondam ſermo propheticus concinebat· aſtitit regina a dextris tuis in veſtitu deaurato circumdata varietate nudabitur et poſteriora dorſi eius ponentur ante faciem eius· ſedebit ad aquas ſolitudinis et poſito vaſe·

n ¶ Oleū· i· piguedinē bonoꝝ operū· vel· i· pietatē· xlv· di· diſciplina·

o ¶ Deſcēde· verba ſūt ꝑlaie ꝑdicētis ad lrām futurā babiloniorū captiuitatē ꝑ dariū et cirū regē medorū et ꝑſarū· ⁊ exeq̄t͛ ſm hꝰ ꝓpha ad lrām quaſdam miſerias quas paupcule mulieres ſolēt ſuſtinere· et v͛ba impatiua reſoluenda ſūt in verba futuri tpis· deſcēde id ē deſcēdes· ſede· i· ſedebis· qd͛ ideo dixit ꝓpha ꝓpter nimiā futurarū certitudinem et ē ar· q̄ v͛bū p̄ntis tpis ponitur ꝓ v͛bo futuri· ſic exponit̄ tradit· id ē traditurus ē· ff· de pbli· l· i· et ē ar· ff· de v· ſig· v͛bis· ſic ecōt͛rio verbū futuri ꝓ p̄nti· ut· s· di· xxi· in nouo· l· di· pōderet· et exponitur

a iero· hꝰ lrā moraliter circa fidelē animā que ꝑuaricata ē ꝑ pcc̄m· et hꝰ duobꝫ modis· vel inuitādo ad penitentiā et tūc ꝓpe tenentur verba deſcēde· i· humiliare ꝑ pn̄iam· et ſede in terra· i· in cinere et cilicō·

p ¶ Virgo· i· ſterilis· vel v͛go ꝑus· filia babilonis· i· filia ofuſionis· q꞉ mens tota facta ofuſa ē de pe· di· i· ꝗ· hꝰ idem· v͛· itē ut xp̄s ait·

q ¶ Caldeorū· caldei grece feroces intelligūt͛ valde em̄ feroces fūt qui ꝓprias voluntates ſequētes nō moribꝫ fuiſ poere ſciūt· et eſt calda r͛gio babilonia ciuitas eſt i ea ſita·

r ¶ Tronus· id ē dignitas regalis auferetur ei·

s ¶ Delicata id ē āmodo non viues in delicijs·

t ¶ Mole farinaꝫ diſcoopi· ꝓ paupertate· vl' alias tronus id ē remuneracō eterne vite·

¶ Nō vocaberiſ mollis et delicata quo ad virtutes ſupple et niſi penitueris·

¶ Accipe molā· timoris ꝑ otricōꝫ

y ¶ Mole farinā· ·i· examina pcc̄a tua et malas cogitacōeſ diſcoopi ·i· ofitē pcc̄a tua·

¶ Denuda· per cōfeſſionem·

a ¶ Trāſi flumina· i· d͛ſere caduca ⁊ fluētia ſupple q̄ niſi hꝰ feceris reuelabitur· ⁊c·

b ¶ Obprobria· i die iudicij· de pe· di· i· ꝗ· n̄ ita· exponitur etiā miſtice hꝰ lrā ita q̄ improperet viciuꝫ fideli anime· ⁊ tūc reſoluūtur verba in ꝑteritū tps· deſcēde id eſt d͛ſcēdiſti ab altitudine virtutū ad vicia· ſede in terra· i· ſediſti terreniſ infecta virgo ut ꝑus· non ē filie caldeorū id eſt nō mutat̄· accipe molam· id ē accepiſti mūdanorū rerū c̄/cuitum· mole· i· moluiſti· id ē diſſipaſti cogitacōes tuas eas effectui mācipando· diſcooperi· i· diſcoopuiſti ipocriſim tuam· mō em̄ apparet qualis ꝑus extiteris· diſcooperuiſti te virtutibꝫ· nam virtutes velamina ſunt anime de pe· di· ij· ſapiēs· denuda crura tua· id eſt ꝑ ofeſſionē denudaſti actiones tuas· tranſi flumina· id eſt tranſiſti ꝑ tpalia eis iherendo· ⁊ idcirco reuelabitur· ⁊c·

e ¶ Hoc poſt thalamū· hec lrā vult q̄ ꝑcedens· moraliter intelligatur· et eſt ſenſus· id eſt poſq̄ꝫ receſſiſti a ſpōſo tuo fratruele id eſt xp̄o· xp̄us enim ⁊ eccleſia ſūt fratrueles q꞉ de iacob criſtus· de eſau eccleſia· id ē de gentibꝫ ꝓceſſit· et hec ſūt v͛ba ieronimi

d ¶ Regina· id eſt quelibet virgo vel ſancta eccleſia·

e ¶ Deaurato· caritate et caſtitate· de pe· di· ij· principium·

f ¶ Nudabit͛· veſte v͛tutū vl' bonoꝝ operū· g ¶ Et poſteriora ·i· pcc̄a que habuit q̄ſi poſt dorſum relicta cū an̄ ſe ea debuit hrē·

h ¶ Ponētur· in futuro ſeculo· i ¶ Ad aquas· inter hereticos·

k ¶ Et poſito· id ē depoſito· l ¶ Vaſe· ſcꝫ cordis·

m ¶ Diuaricabit· id ē diuidet et omitet varios effectus·

a ¶ Tranſeunti·i·demonib9·vel·i·omib9 opa ſua· quia ibi oīa omnibus apta erunt·
b ¶ Tranſeunti·trāſiens dr diabolus q2 dicūt· anime ipſi diabolo incuruare ut trāſeamus ſup te eximanite vſq3 ad fūdamētum in ea·de pe·di·iij·in ſalicibus·
c ¶ Quā ad altiora·ar·q2 melius ē nō icipe q̄ ab incepto deſiſtere melius eſt enim nō vouere quam a voto cadere·xij·q·i·certe·xxvij·q·i·nuptiarum·

crimimib9·ut xxxiij·q·i·ſi pptereа·ſed ſecūdum leges ſolo animo non omittitur furtum·ut·ff·de acquir·poſ·poſſidere·§·ſi rem·nec adulterium·ff·de adul·l·penul·
p ¶ Diſtinguitur·p oceptum· Ille·incōtaminatis·ſcilicet mente et corpore·
r ¶ Cōparare·ex toto ut velint ōſecrari inter virgines·ar·di·xxvi·acutius·s·e·q·c·finge·vel ut aureolam habeant·licet ſit ar·ōtra·C·de nuptijs impal·v·nam omnis·

d ¶ Ciuitas·id ē anima que agit bene·de·pe·di·iiij in domo·
e ¶ Demones·id eſt praue cogitacōnes·
f ¶ Sireneſ·i·delectacōnes·que emergebant·
g Ericij·érores vl' ec ſollicitudieſ humane q̄ pūgūt hominem·
Nec ſolo·impudicos·hoc perpenditur ſi ſūt vagi ut·s·di·xxiij·hijs igitur·et vnde illud·auerte oculos tuos·&c·
i ¶ Tacente·ar·q2 opib9 loquimur ſicut et verbis·ut·xliij·di·ſit rector·et·xi·q·iij·ex iſtimant·extra de ap·dilecti·extra de ſpon·cum apud·ſic·ff de l·iij·nutu etiam·
Qui viderit·ad ōcupiſcendū·hoc ſcz animo et dat operaz quam poteſt·
l ¶ Iam mechatus eſt eam·hoc verum eſt in coniugata·nā cum ſoluta nō omittit·ſed nunquid imponemus iſti tantam penitentiam ac ſi factū inueniſſet·ſic·§ nō tā grauez
m ¶ Adulteriū·i·fornicacō·
n ¶ Vel ordine·nota ſm varietatem loci vel ordis aliquem plus minus ve peccaē·ar·di·xi·homo xp̄ianus·xxiij·q·viij·occidit·s·xvij·q·iiij·quiſquis·ff·de penis·aut fcā·§·locus·xxv·q·i·nulli phas·s·xxxi·q·i·de hijs qui frequēter vxores·de peni·di·i·aut facta·
o ¶ Studioſa·nō vidr·hoc verum q2 tm̄ peccet clericus ſtudioſa ōcupiſcentia quātum laicus ipſo facto·videtur enim q2 magis peccet clericus ſtudioſa ōcupiſcētia·nā tm̄ peccat quilibz ſtudioſā volūtate omittēdi adulteriū quātū ipō facto·ꝫ·de·pe·di·i·ſi cui·et ita vel equaliter peccant vel clericus magis pp̄ter gradum altiorem quam laicus·qd ergo hic dicitur referas ad eccleſie oppinionē n̄ ad viri eſſentiā·ſicut ergo ſm canones omittit' adulteriū ſolo animo ſimiliter piurium·ut·xxij·q·v·qui piurare·item in furto et in alijs·

diuaricabit pedes ſuos omni tranſeunti et vſq3 ad verticem pollueturrectius eñi fuerat hominem ſubiſſe ōiugiū et ambulaſſe p plana quā ad altiora tēdentem in pfunduz iferni cadere·non fiat obſecro ciuitas meretrix filia ſyon ne p9 trinitatis hoſpiciū ibi demones ſaltēt ⁊ ſirenes nidificēt et ericij· ¶ Itē aug· de xp̄iana fide· **Corpe i tacto nōnūq̄ v'ginitas amittit·**

Nec ſolo affectu et tactu ſed aſpectu q̄z appetitur et appetit concupiſcentia feminaꝝ·nec dicatis vos animos habere pudicos ſi habeatis oculos impudicos·quia impudicus ocul9 ipudici cordis eſt nūtius·et cū ſe ſibi inuicem etiā tacēte lingua conſpectu mutuo corda nūtiāt ipudica et ſm ōcupiſcētiā carnis alterutro delectant' ardore·etiā intactis ab imunda violatione corpibus fugit caſtitas ipa d' morib9· ¶ Itē aug·

Adulteriuz pꝑetrat' cum nupta vel cum innupta turpiter ōcupiſcitur·

Qui viderit mulierē ad ōcupiſcendū eam iam mechatus eſt eaz in corde ſuo·q2 eñi greco vocabulo adulter mechus dr cum nō aliena ōiux ſz mulier videri phibetur·apte veritas oſtendit q2 etiā ſolo viſu cū turpiter vel innupta ōcupiſcitur adulterium pꝑetrat'·qd tm̄ plerūq3 ex loco et tpe vel ex ordine ōcupiſcentiū diſcernit'·q2 ſicut hūc in ſacro ordine ſtudioſa ōcupiſcentia ſic illum adulterij inq̄nat culpa·in pſonis tm̄ nō diſſimilib9 idem luxurie diſtinguitur reatus· ¶ Quamuis aūt violenter opp̄ſſe pudiciciaz nō amiſerint in cōtaminatis tm̄ ſe n̄ audeant exequare virginibus·
¶ Vnde leo papa· **Que opprimūtur incontaminatis v'ginib9 ſe cōparare nō audeant**

Ille aūt famule dei que integritatem pudoris opp̄ſſione barbarica pdiderunt laudabiliores erunt i humilitate ac verecundia ſi ſe incōtaminatis nō audeāt ōpare virginibus·q̄uis eñi omne pcc̄m ex voluntate naſcatur et potuerit corrupcōne carnis mēs inuita nō pollui·minus tm̄ hoc illis oberit ſi qd potuerunt aīo non amittē ſe doleant vel corpe pdidiſſe ¶ Cū ergo hꝫ que violentiaz paſſa ē pudiciciā amiſiſſe probari nō pt·nullo modo ōuincitur fornicationis vel adulterij crimē incurriſſe·ut eñi ait aug·in libro de bono ōiugali·adulteriū omittitur cū vel pp̄rie libidinis inſtinctu vel aliene cōſenſu cū altero vel altera ōtra pactū ōiugale ōcūbitur·atq3 ita frāgitur fides q̄ in reb9 corporeis et abiectis magnum animi bonū eſt·et ideo ei ſalutē q̄z corpalē q̄ etiā vita iſta ōtinet' et certū ē debere poſtponi· ¶ Item iſidorus ſup exodū· **Mechat' qui alicui p̄ter mr̄imonij fedus miſcetur**

Non mechaberis id ē nec q̄ſq̄ preter matrimonij federa alijs feminis admiſceatur ad explendam libidinem·nā adulteriuz facit q̄ p̄t ſuā ad alterā accedit· ¶ Itez aug· de adulterinis ōiugijs·

Qui vxorē ſuā viuēte aliā ōgnoſcit adultīū omittit·

Nuto xp̄ianū neminez reluctari adulterium eſſe qui vel diu languēte vel diu abſente vel ōtinēter viuere cupiēte relicta vxore ſua alteri ōmixtus ē femine· ¶ Cum ergo nichil hoꝝ in iſta dephendatur fuiſſe·q2 nec pp̄e libidinis inſtinctu nec aliene cōſenſu nec viro ſuo languēte vel abſente vel ōtinēter viuē cupiēte adheſit alij·ſed violēter aliena libidine oppreſſa vim pertulit·apparet q2 nec adultera nec fornicaria dici poteſt Vnde nec aliqua occaſione valet dimitti·cum enim iudei quererent

s ¶ Doleant·q2 forte peccatū pcedēs hꝫ eis accidit alias quare dolebunt cū nō peccauerunt·
t ¶ Vel corpore·ſed peccatum originale quod eſt i eis pp̄ter qd pñt corrumpi·
u ¶ Inſtinctu·vt cū a ppetit et inſtigat aliquē ad coitum·
x ¶ Vel aliene·ut cū a ppetit et ōſētit aliene libidini·
y ¶ Fides·ōiugalis·q̄ alter ōiugū alteri debz ſuare ſcz ne cū altero vl' cū altera coeat
z ¶ Et abiectiſ·i·in quantumcunq3 vilib9 valet fides cōiugalis·
a ¶ Corpalez·ar·p leproſis·et extra d' ōiug·lepro·quoniā·q2 potius piculum corporis q̄ anime incurrēdum eſt cū alterū vitari non poteſt ar·xi·q·iij·nō ſolū·xxij·q·v·c·i·
Non mechaberis·explēdam·nec etiā ob aliam cām·
e ¶ Qui p̄t' ſuā·et ita ille tātum omittit adulteriuz qui habet vxorez vel que eſt ōiugata·q̄nq3 tm̄ large ſumit' adulteriū·s·q·iiij·nemo·
Poto languēte·ꝫ·e·q·vij·qd pp̄oſuiſti·cōtra·ſolucō·illud falſarijs dictū iſtd autēticū eſſe vidr vel illud deſponſata tantū illud d' cognita·vel illud reprobatū hꝫ diuina auctoritate firmatum·vel veri9 dic quod illud de arta loquitur·
¶ Abſente·xxiiij·q·i·cū p belli cam·ōtra·ꝫ ibi de illo qui neſcitur viuere·hic de illo qui certe ſcitur viuere·
Horrendus·ſemel·ar·q2 ſufficit ſemel ōſentire ut·s·di·iiij·i iſtis et·viij·q·ij·dilectiſſimi·et ar·ff·de mu·et ho·ut gradatim·§·i·ar·cōtra·s·xij·q·i·certe·ar·cōtra·C·de repu·her'·l·vl·C·de nō nu·pecu·generaliter·ff·de nego·ge·pompōius·ar·s·iij·q·iij·offeratur·s·di·lxxij·placuit·
g ¶ Putat·ar·ff·ad·l·acquiliam·pinde·ar·ff·de edilꝫ·edict·cum eiuſdem·et·l·plerumq3·
h ¶ Mutas·pronia eſt·